

T.C.
TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
DOĞA KORUMA VE MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YABANARDIL-ŞEYHANDEDE TABİAT PARKI GELİŞME PLANI

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

DOĞA KORUMA VE
MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

DİYARBAKIR

2022

DOĞA KORUMA VE
MİLLÎ PARKLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YABANARDIL-ŞEYHANDEDE TABİAT PARKININ MEZOPOTAMYA TURİZM DESTİNASYONUNA KAZANDIRILMASI İÇİN FİZİBİLİTE ÇALIŞMASI

“Yabanardıl-Şeyhandede Tabiat Parkının Mezopotamya Turizm Destinasyonuna Kazandırılması İçin Fizibilite Çalışması, 2021 Yılı Fizibilite Desteği kapsamında Karacadağ Kalkınma Ajansı tarafından sağlanan mali destek ile yürütülmektedir.”

Sözleşme No: TRC2/21/FZD/SOP-3/0001

İÇİNDEKİLER

FOTOĞRAFLAR.....	iii
HARİTALAR.....	v
ŞEKİLLER.....	vi
TABLolar.....	vi
1 GİRİŞ.....	1
1.1 Gelişme Planının Tanıtımı.....	1
2 ANALİTİK ETÜT.....	5
2.1 Coğrafi Konum.....	5
2.2 Ulaşım.....	9
2.3 Jeolojik Yapı.....	11
2.3.1 Depremsellik	21
2.4 Topoğrafik ve Jeomorfolojik Özellikler.....	27
2.5 İklimsel Özellikler	32
2.6 Hidrolojik Özellikler	35
2.7 Toprak Kabiliyeti.....	37
2.8 Ekolojik Yapı.....	39
2.8.1 Habitat	51
2.8.2 Vegetasyon.....	58
2.9 Biyolojik Yapı.....	60
2.9.1 Flora	63
2.9.2 Fauna	78
2.10 Tarihi, Arkeolojik, Etroğrafik ve Kültürel Özellikler.....	92
2.10.1 Tarihi Özellikler	92
2.10.2 Arkeolojik Özellikler	94
2.11 Sosyo-Ekonomik Yapı.....	94
2.11.1 Demografik Yapı.....	94
2.11.2 Ekonomik Yapı	96
2.12 Mülkiyet, İdari ve Yasal Durum.....	97
2.12.1 Mülkiyet Yapısı.....	97
2.12.2 İdari Durum.....	97
2.12.3 Yasal Durum	97
2.13 Mevcut Arazi Kullanımı	109
2.14 Turizm ve Rekreasyon.....	124
2.15 Teknik ve Sosyal Altyapı	125
2.16 Çevre Sorunları	126
3 SENTEZ	127
3.1 Verilerin Değerlendirilmesi.....	127
3.1.1 Ekolojik Açidan Değerlendirme	127

3.1.2	Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Açıdan Değerlendirme	129
3.1.3	Rekreasyonel ve Turizm Faaliyetleri Açısından Değerlendirme	129
3.1.4	Yasal ve Yönetmelik Açısından Değerlendirme	129
3.2	Sınırlayıcılar-Kısıtlar	130
3.2.1	Doğal Sınırlayıcılar	130
3.2.2	Antropolojik Sınırlayıcılar	131
3.2.3	Yasal Sınırlayıcılar	132
3.3	Tehditler ve Fırsatlar	133
4	PLANLAMA	135
4.1	Yöntem Amaç ve Hedefleri	135
4.2	Plan Kararları	135
4.2.1	Genel Kullanım Kararları	136
4.2.2	Bölgeleme ve Bölgesel Kararları	138
4.3	Plan Hükümleri	145
4.3.1	Kapsam	145
4.3.2	Amaç	145
4.3.3	Genel Hükümler	145
4.3.4	Özel Hükümler	151
5	ALT PLANLAR VE PROGRAMLAR	156
5.1	Ziyaretçi Yönetim Alt Planı	156
5.2	Eğitim, Tanıtım ve Bilinçlendirme Programı	157
6	EYLEM PLANI	158
7	İZLEME KONTROL VE DEĞERLENDİRME	161
8	ONAY	164
9	KAYNAKÇA	165
EKLER		166
EK 1. Bölgeleme Özet Döküm Tablosu		166
EK 2. Bölgesel Kararlar Özet Döküm Tablosu		166

FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 2.1 Karacadağ Volkanitlerinin Genel Arazi Görünümü	15
Fotoğraf 2.2 Karacadağ Volkanitlerindeki Şelaleden Bir Görsel	17
Fotoğraf 2.3 Karacadağ Volkanitlerinin Arazi Üzerindeki Dağılımları, Kaya Düşme Potansiyelini İfade Etmektedir.	18
Fotoğraf 2.4 Karacadağ Volkanitlerinin Üzerinde Yer Alan Bir Diğer Şelalenin Görünümü.	18
Fotoğraf 2.5 Karacadağ Volkanitlerinin Yakından Görünümü.	18
Fotoğraf 2.6 Karacadağ Volkanitlerinin Yakından Görünümü.	19
Fotoğraf 2.7 Karacadağ Volkanitlerinin Vadi Tabanında Görünümü.	19
Fotoğraf 2.8 Akmataşların Vadinin Karşısından Görünümü.	19

Fotoğraf 2.9 Akmataşların Yakından Görünümü ve Yüzey Kovuğu.....	20
Fotoğraf 2.10 Karaçay Dere ve Yabanardı Dere üzerindeki şelaleler.....	40
Fotoğraf 2.11 Tabiat Parkı Genel Görüntüsü	40
Fotoğraf 2.12 Tabiat Parkı Meşe Ormanı.....	45
Fotoğraf 2.13 Tabiat Parkı Meşe Ormanı -2	45
Fotoğraf 2.14 Tabiat Parkı Dağ Ekosistemi-1.....	47
Fotoğraf 2.15 Tabiat Parkı Dağ Ekosistemi-2.....	47
Fotoğraf 2.16 Tabiat Parkı Akarsu- Dere Ekosistemi-1.....	49
Fotoğraf 2.17 Tabiat Parkı Akarsu- Dere Ekosistemi-1.....	49
Fotoğraf 2.18 Tabiat Parkı İçerisinden Doğu [Quercus Pubescens] Ağaçları	52
Fotoğraf 2.19 Tabiat Parkı İçerisinden Karışık Funda Ağaçlıkları	53
Fotoğraf 2.20 Tabiat Parkı İçerisinden Boreal Kalkerli Uçurum Komüniteleri	53
Fotoğraf 2.21 Tabiat Parkı İçerisinde Sol Küçük Ölçekli, Sağ Büyük Ölçekli Şelaleler	54
Fotoğraf 2.22 Tabiat Parkı İçerisinden Yavaş Akan Nehirlerin Mezotrofik Vejetasyonu Görseli	55
Fotoğraf 2.23 Tabiat Parkı İçerisinden Omurgalı veya Omurgasız İçermeyen Mağaralar	56
Fotoğraf 2.24 Ayakotu	71
Fotoğraf 2.25 Delikereviz	71
Fotoğraf 2.26 Dügünçiçeği.....	72
Fotoğraf 2.27 Ağınçağı	72
Fotoğraf 2.28 Göbekotu	73
Fotoğraf 2.29 Hindibağ	73
Fotoğraf 2.30 Karamayasıl.....	74
Fotoğraf 2.31 Karaçalı.....	74
Fotoğraf 2.32 Mamanık.....	75
Fotoğraf 2.33 Papatya	75
Fotoğraf 2.34 Selemotu	76
Fotoğraf 2.35 Söğüt Ağaçları	76
Fotoğraf 2.36 Sütleğen	77
Fotoğraf 2.37 Sığırkuyruğu	77
Fotoğraf 2.38 Corvidae Kargagillerin Besinlerini Oluşturan Kabuklu Omurgasız Kalıntıları.....	79
Fotoğraf 2.39 Nannospalax Ehrenbergi (Orta Doğu Kör Sıcanı) Yuvası.....	79
Fotoğraf 2.40 Lepus Europaeus (Tavşan) Dışkısı.....	79
Fotoğraf 2.41 Sciurus Anomalous (Sincap) ‘Lara Ait Ceviz ve Palamut Besin Kalıntıları	80
Fotoğraf 2.42 Erinaceus Concolor (Kirpi).....	81
Fotoğraf 2.43 Rhinolophus Hipposideros (Küçük Nalburunlu Yarasa).....	82
Fotoğraf 2.44 Miniopterus Schreibersii (Schreibers'in Yarasası)	82
Fotoğraf 2.45 Sciurus Anomalous (Sincap).....	82
Fotoğraf 2.46 Ursus Arctos (Boz Ayı)	83
Fotoğraf 2.47 Panthera Pardus (Pars)	83
Fotoğraf 2.48 Garrulus Glandarius (Alakarga).....	85
Fotoğraf 2.49 Columba Livia (Kaya Güvercini)	85
Fotoğraf 2.50 Buteo Rufinus (Kızıl Şahin)	86

Fotoğraf 2.51 <i>Ciconia Nigra</i> (Kara Leylek).....	86
Fotoğraf 2.52 <i>Corvus Monedula</i> (Küçük Karga)	86
Fotoğraf 2.53 <i>Pelophylax Ridibundus</i> (Ova Kurbağası)	89
Fotoğraf 2.54 <i>Testudo Graeca</i> (Yaygın Kara Kaplumbağası)	89
Fotoğraf 2.55 <i>Laudakia Stellio</i> (Dikenli Keler)	89
Fotoğraf 2.56 <i>Esox Lucius</i> (Turna)	90
Fotoğraf 2.57 <i>Capoeta Trutta</i> (Benekli Karabalık).....	91
Fotoğraf 2.58 <i>Capoeta Trutta</i> (Benekli Karabalık).....	91
Fotoğraf 2.59 Diyarbakır- Elazığ Karayolu (D-885)	109
Fotoğraf 2.60 Ergani-Çermik Yolu	110
Fotoğraf 2.61 Çermik-Siverek Yolu.....	110
Fotoğraf 2.62 Çermik-Siverek Yolundan Şeyhandede Köyüne Ayrılan Yol.....	111
Fotoğraf 2.63 Şeyhandede Köy Yolundan Tabiat Parkına Ulaşan Toprak Yol	111
Fotoğraf 2.64 Tabiat Parkı Şeyhandede Köyü Tarafından Ulaşan Araç Yolu Sonu Düzlük Alan	112
Fotoğraf 2.65 Düzlük Alanın Güneyinde Yer Alan Açıklık Alan	112
Fotoğraf 2.66 Şeyhandede Şelalesi, Karaçay Deresi ve Karşı Kıyı Düzlükleri	113
Fotoğraf 2.67 Şelaleyi Oluşturan Karaçay Deresi.....	113
Fotoğraf 2.68 Şelale Üst Kot, Şelale Alt Kot	114
Fotoğraf 2.69 Batı Yamaçlardan Akma Taş Oluşumları ve Yüzey Karstları Görünümü	115
Fotoğraf 2.70 Çermik-Siverek Yolundan Yabanardı Köyüne Ayrılan Yol	116
Fotoğraf 2.71 Yabanardı Köyünden Tabiat Parkına Ulaşan Yol	116
Fotoğraf 2.72 Yabanardı Köyü ile Tabiat Parkı Arası Toprak Yol.....	116
Fotoğraf 2.73 Yabanardı Köyü Tarafı Araç Yolu Sonu, Alan Dışı Davalı Parseller.....	117
Fotoğraf 2.74 Yabanardı Deresine İnış, Patika Yollar	118
Fotoğraf 2.75 Yabanardı Tarafı Şelale	118
Fotoğraf 2.76 Yabanardı Deresi	119
Fotoğraf 2.77 Yabanardı Deresi Kuzey Yamacı Patika Yollar	119
Fotoğraf 2.78 Yabanardı Deresi Kuzey Yamacı Düzlük Alanlar	120
Fotoğraf 2.79 Eski Değirmen Kalıntıları.....	120
Fotoğraf 2.80 Yabanardı Deresi Güney Yamacı Düzlük Alanlar	121
Fotoğraf 2.81 Yabanardı Deresi Güneyinde Yer Alan Alt Kottaki Düzlük Alan	122

HARİTALAR

Harita 2.1 Tabiat Parkı'nın Mülkiyet Yapısı.....	6
Harita 2.2 Tabiat Parkı'nın İdari Yapısı.....	7
Harita 2.3 Tabiat Parkı Jeolojik Yapı	24
Harita 2.4 Tabiat Parkı Eğim Analizi.....	29
Harita 2.5 Tabiat Parkı Bakı Analizi	30
Harita 2.6 Tabiat Parkı Yükseklik Analizi	31
Harita 2.7 Tabiat Parkı Hidrolojik Yapı.....	36
Harita 2.8 Toprak Yapısı, Arazi Kullanım Kabiliyet Sınıfları ve Büyük Toprak Grupları	38
Harita 2.9 Meşcere Haritası.....	41

Harita 2.10 Ekolojik Yapı	50
Harita 2.11 Habitat Yapısı.....	57
Harita 2.12 Vejetasyon.....	59
Harita 2.13 Mevcut Arazi Kullanımı.....	123
Harita 3.14 Sentez	134

ŞEKİLLER

Şekil 2.1 Tabiat Parkı'nın Türkiye ve Bölge İçindeki Konumu	5
Şekil 2.2 Tabiat Parkı ve Çevresine Ait Uydu Görüntüsü	8
Şekil 2.3 Tabiat Parkı ve Yakın Çevresine Ait Uydu Görüntüsü.....	8
Şekil 2.4 Tabiat Parkı'nın Ülke Ulaşım Ağındaki Yeri.....	10
Şekil 2.5 MTA' nın Yer Bilimleri Harita Görüntüleyicisi Üzerinden Alınan Çalışma Sahası ve Civarının Jeolojisi (m3b: Üst Miyosen Bazalt).....	12
Şekil 2.6 Karacadağ Açılma Çatlağı	22
Şekil 2.7 Proje Sahası Çevresindeki Faylar.	23
Şekil 2.8 Türkiye Deprem Tehlike Haritası üzerindeki durumu.	25
Şekil 2.9 Türkiye Deprem Tehlike Haritası	26
Şekil 2.10 Türkiye İklim Haritası.....	32
Şekil 2.11 Çermik Yıllık Yağış Durumu.....	33
Şekil 2.12 Çermik Sıcaklık Grafiği	33
Şekil 2.13 Tabiat Parkı Alanı ve Türkiye'nin Fitocoğrafik Bölgeleri Haritası.....	64

TABLolar

Tablo 2.1 Tabiat Parkı'nın Başlıca İl Merkezlerine Uzaklığı	9
Tablo 2.2 Tabiat Parkı'nın Diyarbakır İlçelerine Uzaklığı	9
Tablo 2.3 Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı Eğim Analizi	27
Tablo 2.4 Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı Yükseklik Analizi.....	27
Tablo 2.5 Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı Bakı Analizi	28
Tablo 2.6 Çermik İlçesi İklim Tablosu	34
Tablo 2.7 Tabiat Parkı Sınırları İçinde Büyük Toprak Grupları Dağılımı.....	37
Tablo 2.8 Mesçere Tipi Dağılımı	42
Tablo 2.9 Toprak Örtüsünün Fiziksel ve Floristik Yapısı İle İklimsel ve Topoğrafik Özelliklerine Dayanan ve UNESCO Tarafından Geliştirilen Hiyerarşik Sınıflama Sistemi ...	43
Tablo 2.10 Flora Listesi	66
Tablo 2.11 Tabiat Parkı Memeli Faunası	81
Tablo 2.12 Tabiat Parkı Kuşları	84
Tablo 2.13 Tabiat Parkı Sürüngen ve Amfibi Listesi.....	88
Tablo 2.14 Tabiat Parkı İç Su Balıkları.....	90
Tablo 2.15 2020-2021 Yılı Çermik İlçesinin Nüfusunun Yerleşim Merkezlerine Göre Dağılımı ve Nüfus Yoğunluğu	95
Tablo 2.16 Diyarbakır İli Çermik İlçesi'nin Kentsel-Kırsal Nüfus Değişimleri.....	95
Tablo 2.17 Diyarbakır İli Çermik İlçesi Nüfusunun Yıllara Göre Cinsiyete Göre Dağılımı ...	95

Tablo 3.1 Kullanım Alanlarının Tabiat Parkı İçindeki Alansal (ha) ve Oransal (%) Dağılımı	139
Tablo 3.2 Eylem Planı	159
Tablo 3.3 Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı Doğal ve Kültürel Kaynak Değerleri İle Faaliyetlerin İzleme Kontrol ve Değerlendirme Tablosu	162

1 GİRİŞ

1.1 Gelişme Planının Tanıtımı

Ülkemizde, “*Milli ve milletlerarası düzeyde değerlere sahip milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanlarının seçilip belirlenmesine, özellik ve karakterleri bozulmadan korunmasına, geliştirilmesine ve yönetilmesine ilişkin esasları düzenlemek*” amacıyla 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu, 11.8.1983 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve bu kanunla koruma statülerinden olan milli park, tabiat parkı, tabiatı koruma alanı, tabiat anıtı tanımları yapılmıştır.

Milli Parklar Kanun’unda, tabiat parkları; “bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçaları” olarak tanımlanır.

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı’nın bulunduğu 86,5 ha büyüklüğündeki alan Bakanlık Makamının 07.12.2021 tarih ve 3368133 sayılı Olur’ları ile T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir.

86,5 ha büyüklüğe sahip olan Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı’nın tamamı, Diyarbakır iline bağlı Çermik ilçesi idari sınırları içinde kalmaktadır. Tabiat Parkı; T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 15. Bölge Müdürlüğü’ne bağlı Diyarbakır Şube Müdürlüğü’nün sorumluluğundadır.

Tabiat Parkı’nın tamamı devlet ormanı statüsündedir. Tabiat Parkı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Şanlıurfa Orman Bölge Müdürlüğü, Diyarbakır Orman İşletme Müdürlüğü’ne bağlı Çermik İşletme Şefliği sınırları ve sorumluluk alanı içinde yer almaktadır.

Bu kapsamda, Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı’nın kaynak değerlerinin korunabilmesi, gelecek kuşaklara aktarılabilmesi ve koruma-kullanma dengesi gözetilerek Tabiat Parkı içinde yer alacak kullanımların belirlenmesi amacı ile “Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkına” ait Gelişme Planı hazırlanmıştır.

Gelişme Planının Amacı

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı Gelişme Planı’nın temel amacı; Tabiat Parkı’nın sahip olduğu biyolojik (flora ve fauna) ve ekolojik yapı, jeolojik, doğal ve kültürel peyzaj kaynak değerlerinin koruma-kullanma dengesi içinde devamlılığını ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlayacak düzenlemelerin yapılması, uygulama koşul, araç ve yöntemlerinin geliştirilmesi tanımlanması olacaktır.

Bu temel amaç doğrultusunda, Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı Gelişme Planı elde etme sürecinde; sürdürülebilir, çevreye duyarlı, koruma-kullanma dengesinin kurulduğu, alanın kaynak değerlerinin yakından tanınmasına imkân sağlayacak, doğa sevgisi ve doğada yaşama arzusunu güçlendirecek bir planlama anlayışı hedeflenecektir.

Yukarıda belirtilen amaç ve hedefe ulaşılabilmesi için aşağıdaki alt hedefler çerçevesinde planlama çalışmaları yürütülecektir. Bu alt hedefler;

- Ekosistemler, türler ve yaşam alanlarının sürekliliğini sağlamak,
- Doğal değerler ve biyolojik çeşitlilik unsurlarının temel özellikleri ve bu özelliklerin bütünleştirdikleri peyzajların sürekliliğini sağlamak,
- Alanda yapılabilecek rekreasyonel faaliyetlere ilişkin yapılacak plan, proje ve programların çerçevesini belirlemek,
- Doğal yaşam ortamlarını, alandaki türleri ve habitatları korumak ve alanda doğa dostu uygulamalar ile yöresel ve bölgesel ekonomiyi desteklemek,
- Korunan alan hakkında yöre insanı ile ziyaretçi bilgilenmesini ve bilinçlenmesini sağlamak,
- İnsan baskısı, diğer kullanımlar ve talepler nedeniyle oluşan/oluşacak biyolojik çeşitlilik kayıplarını azaltmada gerekli tedbirleri almaktır.

Planlama Yöntemi

Gelişme Planı üç aşamadan oluşmaktadır. I. aşama Veri Toplama-Analiz, II. aşama Sentez-Değerlendirme aşaması ve III. aşama Planlama aşamasıdır.

Aşama I: Veri Toplama-Analiz

Veri Toplama ve Analiz Aşaması kapsamında alana ilişkin, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından, idarenin elinde bulunan kaynaklardan, yapılan arazi çalışmalarından, alanda yapılan görüşmelerden ve literatür çalışmalarından elde edilen bilgiler doğrultusunda analitik etüt raporu oluşturulmuştur. Bu rapordan sonra, sentez ve planlama aşamalarına geçilmiş ve İdarenin görüşleri doğrultusunda, Gelişme Planı elde edilmiştir.

Projenin hazırlanması sürecinde kurum ve kuruluşların alana yönelik yapmış oldukları çalışmalar araştırılmıştır. Bölgeye yönelik kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları tarafından yapılan çalışmaların derlenebilmesi amacıyla, aşağıda belirtilen kurum ve kuruluşlar ile görüşülmüş ve bölgeye yönelik araştırmalar yapılmıştır.

- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı: İl, ilçe, belediye ve mücavir alan sınırları, köy yerleşik alan sınırları, Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü ve belediyelerce onanan mevzi planlar, İdareye yapılan plan başvuruları, alt yapı yatırımları, proje alanına ilişkin gelişme önerileri ve arazi kullanımı.

- Çermik Belediyesi: Planlama ve altyapı çalışmaları.
- Afet İşleri Genel Müdürlüğü: Fay hatları, jeolojik yapı.
- Tarım ve Orman Bakanlığı: Arazi kullanımı, toprak kabiliyeti, su ve su ürünleri potansiyeli.
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı: Bölgeye yönelik enerji yatırımları ve projeleri
- Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü: Çalışma alanının jeolojik durumu, deprem durumu, yeraltı su potansiyeli.
- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü: Yöredeki dere ve akarsuların taşkın alanları ve alınacak önlemlere ilişkin bilgiler,
- Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü: Yöredeki flora, fauna ve av potansiyeline ilişkin bilgiler.
- Orman Bölge Müdürlüğü: Orman tahdit sınırları, orman amenajman sınırları, mesire yerleri, yatırımcılara tahsis edilen alan sınırları.
- Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü: Bölgesel/yerel meteoroloji istasyonu kayıtları.
- Çermik Tapu ve Kadastro İlçe Müdürlükleri: İdari sınırlar, kadastro paftaları, hazine arazileri ve tahsis durumları, alanın mülkiyet bilgileri.
- Karayolları Genel Müdürlüğü: Bölgeye yönelik ulaşım projeleri, yatırımları, mevcut yol kademelenmesi ve kalitesi

Kurum/kuruluşlardan bilgi/belgeler derlenmiş ve planlama dizpozisyonuna göre bilgiler rapor haline getirilmiştir.

Aşama II: Sentez

- Bu bölümün amacı; tabiat parkının neden önemli olduğunu tanımlamak ve anlamaktır. Bu bölümde analitik-etüt bölümünde verilen bilgiler ekolojik, sosyo-ekonomik ve kültürel, rekreasyonel ve turizm faaliyetleri ile yasal ve yönetsel açılardan değerlendirilmiş, planlamaya temel oluşturacak doğal (topografya, erozyon tehlikesi, iklim koşulları vb. endemizm durumu, tehdit altındaki türler, vb.) , yasal (mülkiyet, farklı kurumların uygulamaları, farklı kurumların yetki ve sorumlulukları), antropojenik (alanın kullanım durumu) sınırlayıcılar ile tehdit ve fırsatlar ortaya konulmuştur. Tabiat Parkında önemli tehdit unsurları ile fırsatlar bir tablo halinde ortaya konulmuştur.

Ayrıca planlama alanında tespit edilen çevre sorunlarının korunan alana olan etkileri de bu bölümde irdelenmiştir.

- Alanın doğal (peyzaj, jeolojik, jeomorfolojik, biyolojik, ekolojik) ve kültürel kaynaklar açısından seçkin-üstün örnekleri,
- Jeolojik ve jeomorfolojik açıdan riskli alanlar,
- Tabiat parkının ekolojik bütünlüğünü korumak için alana ve alan dışından müdahale ve projelerin alana etkileri,
- Tabiat Parkı çevresinde yaşayan yöre insanı için önem arz eden ekonomik-kültürel alanları,

değerlendirilmiştir.

Sentez bölümünde son olarak, güçlü yön - zayıf yön ve tehdit-fırsat analizi yapılmış tablo halinde verilmiştir.

- İnsan kaynaklı veya doğal,
- Korunan alanın içinden ya da korunan alanın çevresindeki nedenlerden,
- Sıklıkla bu tehditler korunan alan üzerindeki sosyal veya ekonomik taleplerden kaynaklı nedenler olarak tanımlanır.

Aşama III-Planlama

Sentez bölümü sonuçlarına göre arazi kullanım kararları belirlenmiş, bölgeleme kararlarına göre plan karar ve hükümleri oluşturulmuştur. Planlama raporu bölgeleme ile birlikte her türlü koruma ve kullanım kararlarını gösteren 1/10.000 ölçekli plan paftası yanı sıra koruma hedef ve yönetim amaçları, plan kararları, alt planlar-programları, plan hükümleri, izleme-kontrol ve değerlendirme bölümlerini de içerecek şekilde düzenlenmiştir.

2 ANALİTİK ETÜT

2.1 Coğrafi Konum

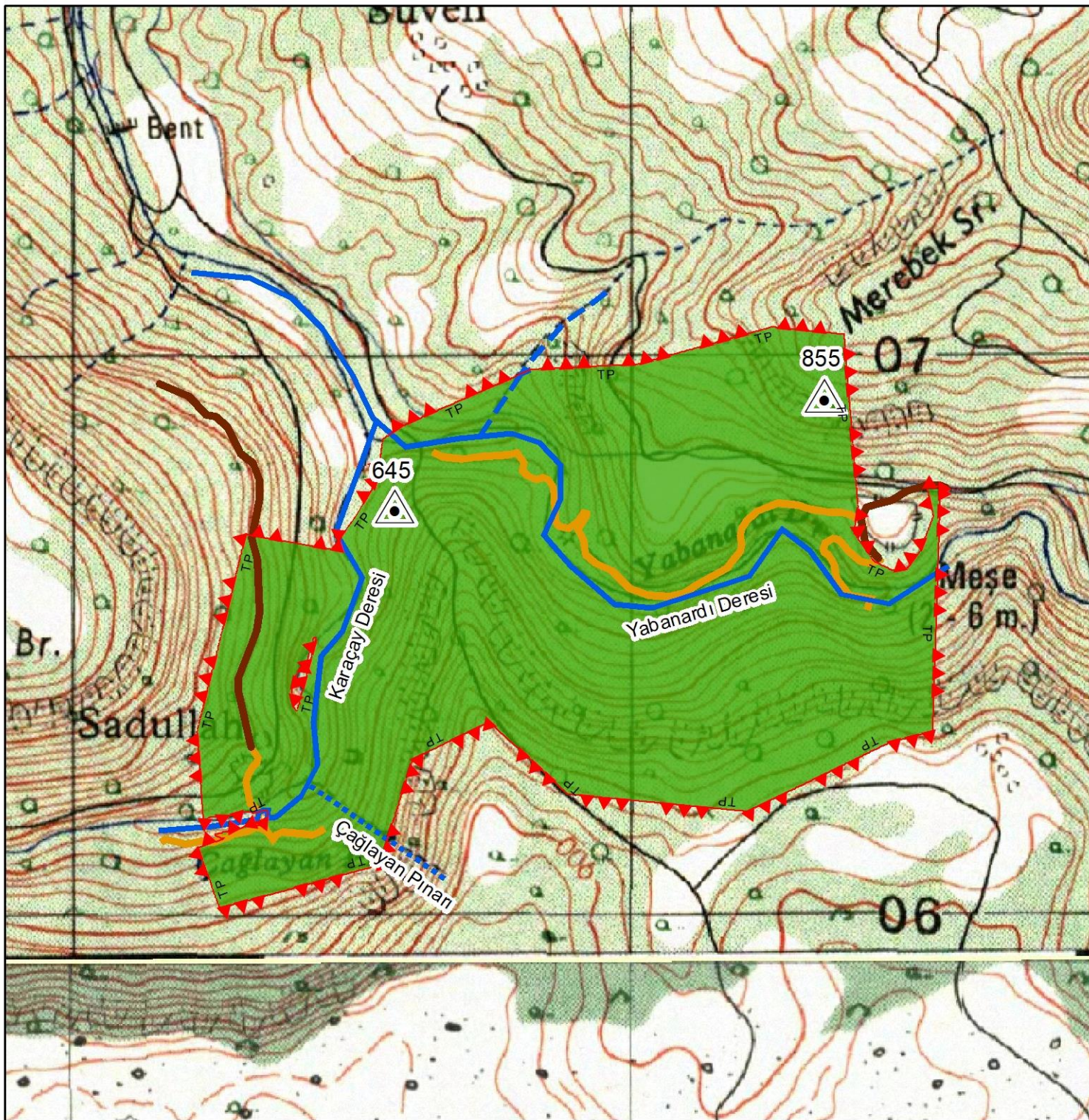
Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı, Diyarbakır ili Çermik ilçesi sınırları içerisinde 39°27'30" doğu boylamı ile 38°08'10" kuzey enleminde yer almakta olup 86.52 ha büyüklüğe sahiptir. 1/25.000 ölçekli topoğrafik haritada Elazığ L42-c4 ve Diyarbakır M42-b1 paftasında yer almaktadır. Tabiat Parkı Diyarbakır iline 65 km Çermik ilçesine 35 km mesafededir. Ana ulaşım bağlantısı Şanlıurfa ili Siverek ilçesine 50 km uzaklıkta tek gidiş geliş yolu ile sağlanmaktadır.

Tabiat Parkı'nın içinde bulunduğu Çermik İlçesinin kuzeyinde Çüngüş İlçesi, güneyinde Şanlıurfa İline bağlı Siverek İlçesi, batısında Adıyaman İline bağlı Gerger İlçesi, doğusunda Ergani ilçesi yer almaktadır. Çermik İlçesinin rakımı (deniz seviyesinden yüksekliği) ise 700 metredir. Tabiat Parkı yükselti kuşağı ise 645-855 metre arasındadır.

Tabiat Parkı'nın Türkiye ve bölge içindeki yeri Şekil 2.1'de, 1/10.000 ölçekli harita üzerindeki yeri Harita 2.1'de, Mülkiyet yapısı Harita 2.2'de, uydu görüntüsü ise Şekil 2.2'de verilmektedir.

Şekil 2.1 Tabiat Parkı'nın Türkiye ve Bölge İçindeki Konumu

GÖSTERİM

Sınırlar

▲▲▲ Tabiat Parkı Sınırı

Doğal Yapı

— Dere

— Mevsimlik Dere

... Çağlayan Pınarı

▲ Zirve

Ulaşım

— Patika Yol

— Toprak Yol

Mülkiyet Yapısı

— Orman

T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
DOĞA KORUMA VE MİLLİ PARKLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YABANARDIL ŞEYHANDEDE TABİAT PARKI

01 - MÜLKİYET ANALİZİ

PAFTA NO: L42-c4

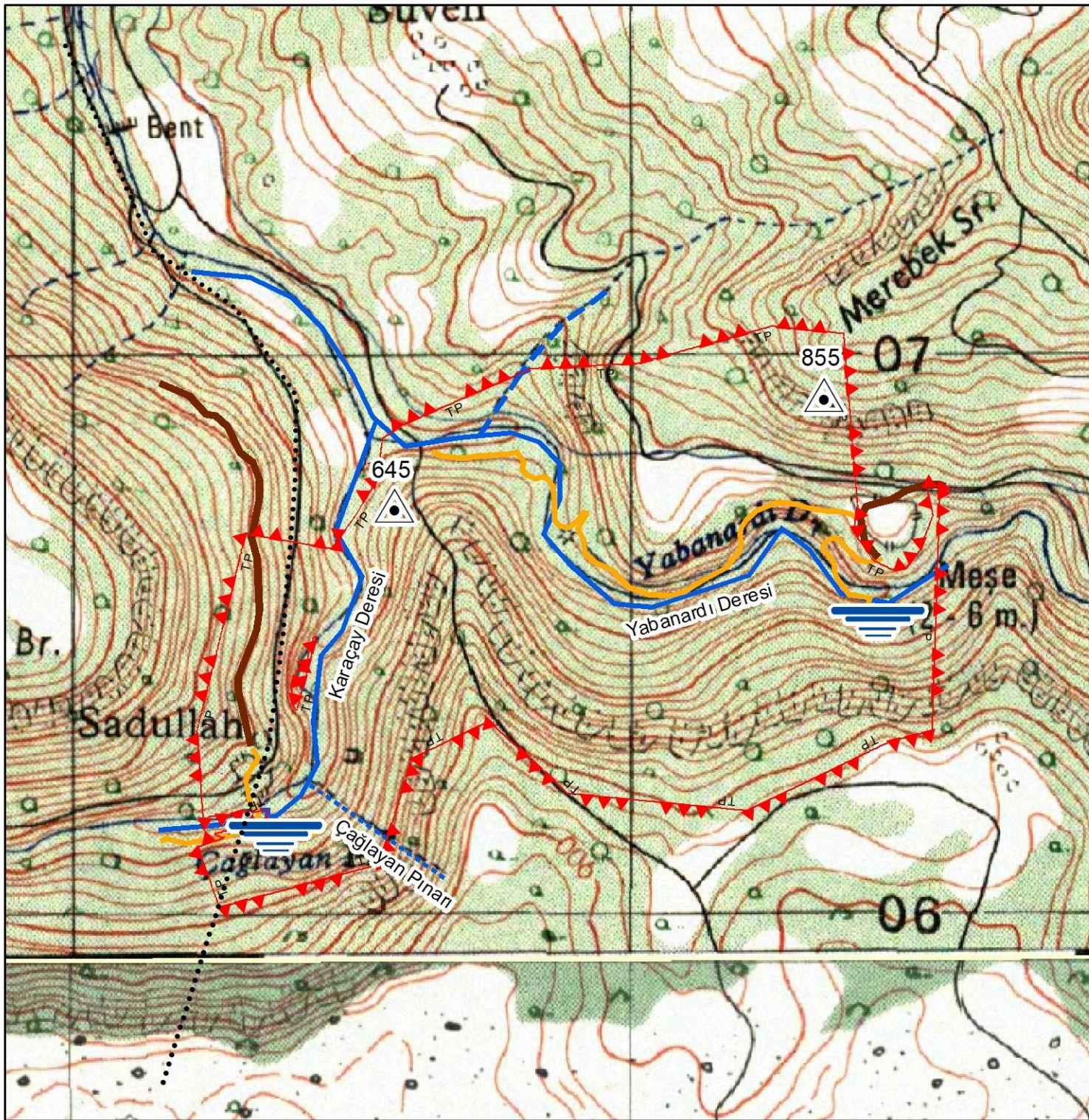
Milli Parklar Dairesi Başkanlığı

Beştepe Mah. Alparslan Türkeş Caddesi No:71
Yenimahalle / Ankara
0312 207 50 00

Projeksiyon: UTM
Datum: ED-50
Zone: 37

Ölçek: 1/10.000

GÖSTERİM

Sınırlar

- ▲▲▲ Tabiat Parkı Sınırı
- Köy Sınırı

Doğal Yapı

- Dere
- - - Mevsimlik Dere
- - - - - Çağlayan Pınarı
- ≡ Şelale
- ▲ Zirve

Ulaşım

- Patika Yol
- Toprak Yol

T.C.TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
DOĞA KORUMA VE MİLLİ PARKLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YABANARDIL ŞEYHANDEDE TABİAT PARKI

02 - İDARİ YAPI VE SINIRLAR

PAFTA NO: L42-c4

Milli Parklar Dairesi Başkanlığı

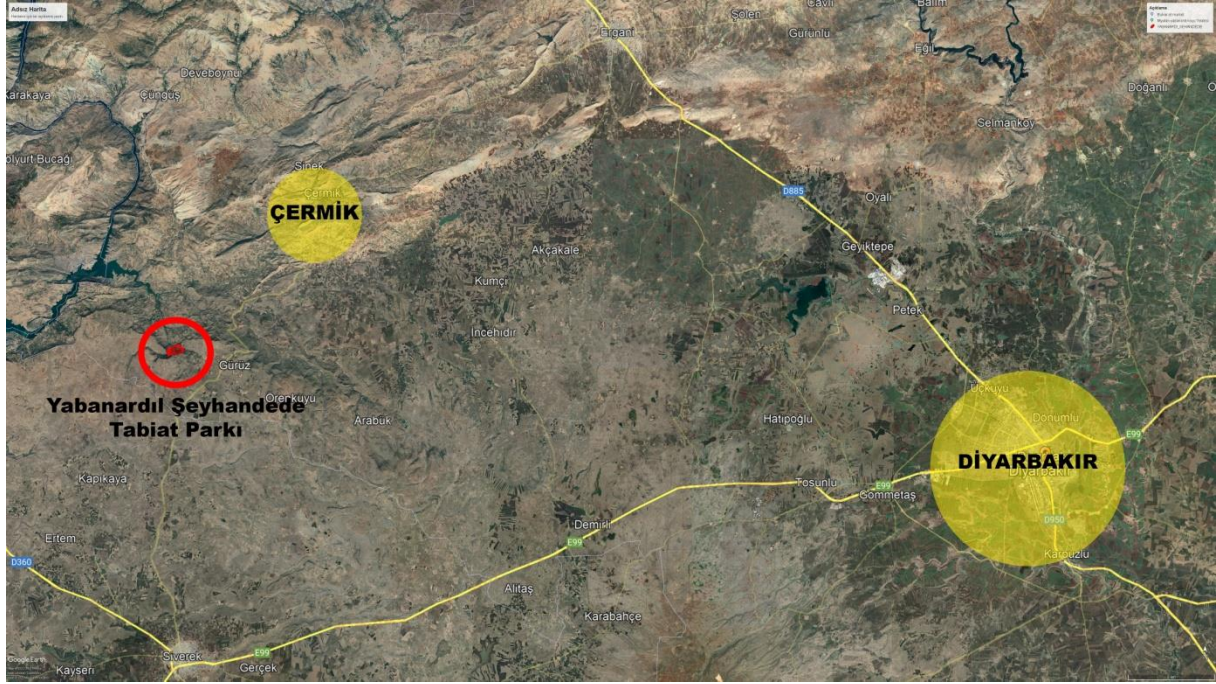
Beştepe Mah. Alparslan Türkeş Caddesi No:71
Yenimahalle / Ankara
0312 207 50 00

Projeksiyon: UTM
Datum: ED-50
Zone: 37

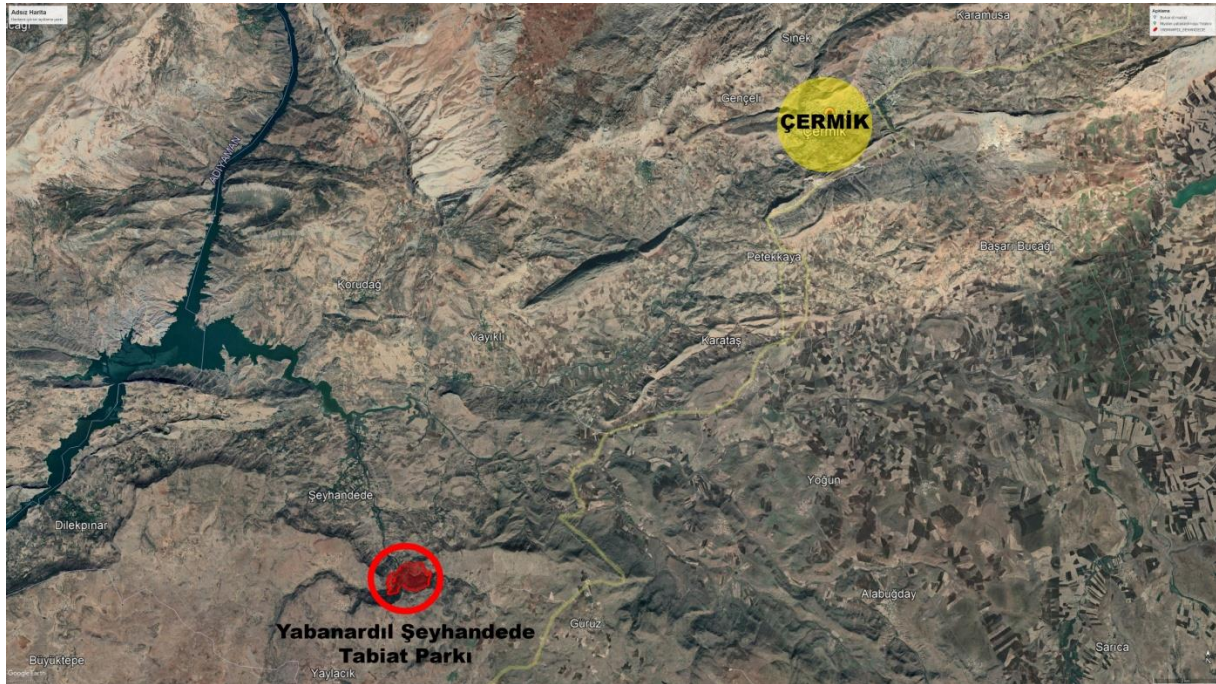

Ölçek: 1/10.000

Şekil 2.2 Tabiat Parkı ve Çevresine Ait Uydu Görüntüsü

Şekil 2.3 Tabiat Parkı ve Yakın Çevresine Ait Uydu Görüntüsü

2.2 Ulaşım

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı Şeyhandede köyüne 3 km, Yabanardıl köylerine 1,5 Km uzaklıkta, B tipi orman yolu ile bağlanıyor. Çermik İlçe Merkezine 35 km uzaklıkta tek gidiş geliş karayolu, Ergani İlçe Merkezine ve Diyarbakır-Elazığ Kara yoluna 65 km uzaklıkta tek gidiş geliş karayolu, Diyarbakır Merkeze 125 km uzaklıkta olup bu yolun 60 km'si Diyarbakır-Elazığ otoyolu ve 65 km'si de tek gidiş geliş karayoludur. Ayrıca tabiat parkına Şanlıurfa ili Siverek ilçesine 50 km uzaklıkta tek gidiş geliş yolu ile ulaşılmaktadır.

Tabiat Parkı'na en yakın havaalanı 135 km uzaklıktaki Diyarbakır Havalimanı'dır. Ayrıca Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkına demir yolu ile ulaşım imkânı da bulunmaktadır. En yakın demiryolu güzergahı Diyarbakır-Ergani güzergahıdır, Ergani Tren Garı 65 km mesafededir.

Tabiat Parkı, Ankara'ya 943 km, İzmir'e 1484 km, İstanbul'a ise 1391 km uzaklıktadır. Tabiat Parkı'nın diğer illere olan uzaklığı Tablo 2.1'de, ilçelere olan uzaklığı ise Tablo 2.2'de verilmiştir.

Tablo 2.1 Tabiat Parkı'nın Başlıca İl Merkezlerine Uzaklığı

Yerleşim Yeri	Mesafe	Yerleşim Yeri	Mesafe
Ankara	943 km	Diyarbakır	135 km
İstanbul	1391 km	Şanlıurfa	129 km
İzmir	1484 km	Adıyaman	153 km

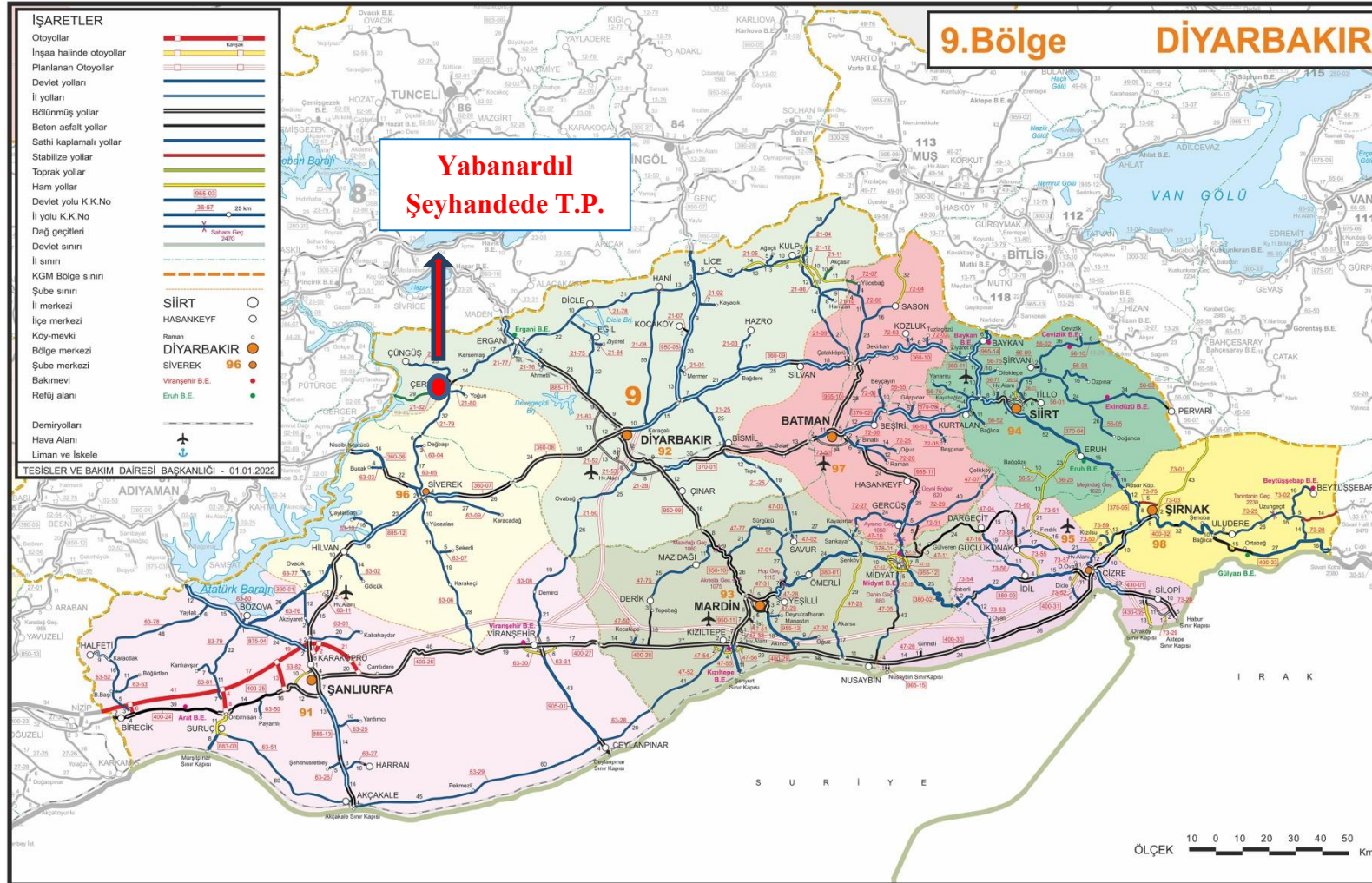
Kaynak: <https://www.kgm.gov.tr>

Tablo 2.2 Tabiat Parkı'nın Diyarbakır İlçelerine Uzaklığı

Yerleşim Yeri	Mesafe	Yerleşim Yeri	Mesafe
Bağlar	119 km	Ergani	58 km
Bismil	169 km	Hani	127 km
Çınar	154 km	Hazro	193 km
Çüngüş	56 km	Kayapınar	114 km
Dicle	129 km	Kocaköy	157 km
Eğil	97 km	Kulp	206 km
Lice	152 km	Silvan	204 km
Sur	148 km	Yenişehir	108 km

Kaynak: <https://www.kgm.gov.tr>

Şekil 2.4 Tabiat Parkı'nın Ülke Ulaşım Ağındaki Yeri

Kaynak: <https://www.kgm.gov>.

2.3 Jeolojik Yapı

Genel Jeoloji

Diyarbakır ili, Çermik ilçesi sınırları içerisinde yer alan Şeyhandede köyü civarındaki Yabanardıl mevkiinde yapılan çalışma çerçevesinde proje kapsamındaki alana ait jeolojik değerlendirme ve yerinde arazi gözlemleri bu başlık altında açıklanmaktadır. Diyarbakır'ın jeolojik olarak en karakteristik özelliği Karacadağ volkanizmasıdır. Dolayısı ile volkanizma süreci ile proje alanına ait jeoloji oldukça yakından alakalıdır.

Karacadağ volkanizması Üst Miyosen'de başlamış ve olasılıkla sonraki tarihsel devirler içerisinde sürmüştür. Genelde bazaltlarla temsil edilen kalkan şekilli bir volkandır. Volkanizma K-G yönlü sıkışmanın ürünü olarak yine K-G doğrultulu açılma çatlaklarında yüzeylenmiştir. Karacadağ volkanizmasında üç ana püskürme dönemi ayırt edilmiştir. Volkanizma kuzeybatıdan güneydoğuya doğru gençleşme gösterir.

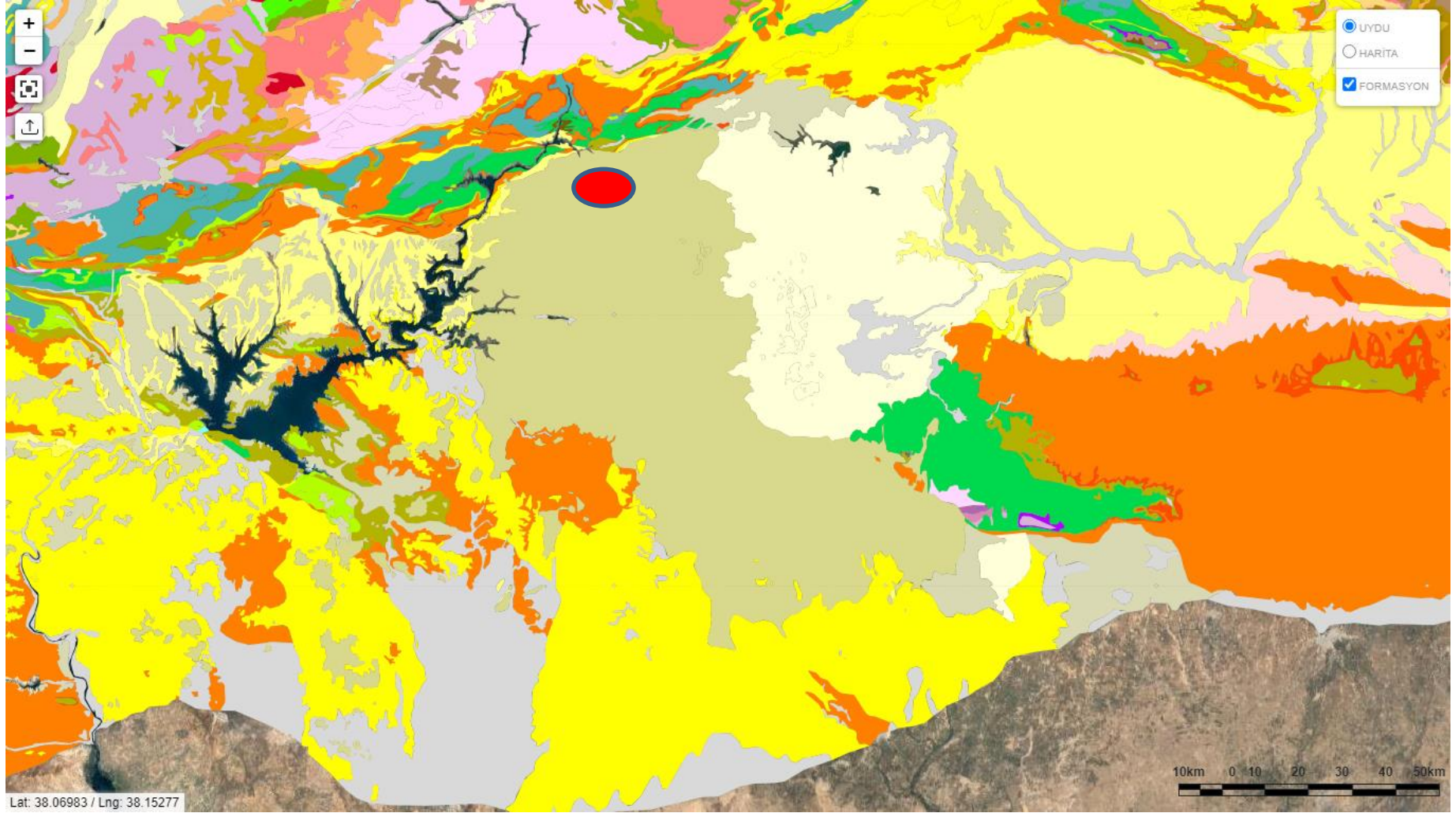
İlk iki evre arasında peneplenleşmeye yakın bir aşınım yüzeyi yer alır. Üçüncü evre bazalt lavları ikinci evre volkanitleri üzerinde gelişmiş olan günümüz drenajını doldurmuş ve halen ilksel volkan morfolojisini korumaktadır. Plato bazaltları şeklinde gelişmiş olan Karacadağ volkanitlerinin dışında kalan alanlarda izlenebilen ve petrol açısından önemli olan yapıların veya benzerlerinin söz konusu bazalt örtüsünün altında da bulunması olasıdır.

Giriş

Bitlis kenet kuşağı güneyinde yer alan Güneydoğu Anadolu otoktonunda genç volkanit yüzeylenmeleri izlenir. Bunlardan Karacadağ volkanitleri yaklaşık 10.000 km²'lik bir alanda belirgin bütünsellik oluşturur. Petrol bakımından önemli bir bölgede yayılım gösteren Karacadağ volkanitleri aynı zamanda bazı yapıları da örtmektedir. Karacadağ volkanitlerinin, altında yer alan diğer kayalarla olan ilişkilerinin ortaya çıkarılması ve volkanitlerin stratigrafisinin saptanarak bölgedeki yapısal konumlarının belirlenmesi amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma ile volkanitlerin olası kalınlığı, çıkış merkezleri, püskürme dönemleri, yaşı ve kaya türü belirlenmeye çalışılmıştır. Bu verilere dayanarak bölgede petrol açısından önemi olan yapıların volkanitlerin altında devamlılıklarının aranmasında dikkat edilmesi gereken bazı kriterler ortaya konmaya çalışılmıştır.

Volkanitlerin çevresinde yüzeylenen çökel kayaların stratigrafisi TPAO'nun yayınlamamış değişik ölçekteki haritaları ile Perinçek (1980)'den alınmış, üretilen haritada birimler sadeleştirilerek grup düzeyinde haritalanmıştır. Volkanitlerin petrolojisi, jeokronolojik yaşı ve kaya türü adlamasında Haksal (1981)'den yararlanılmıştır

Şekil 2.5 MTA' nın Yer Bilimleri Harita Görüntüleyicisi Üzerinden Alınan Çalışma Sahası ve Civarının Jeolojisi (m3b: Üst Miyosen Bazalt)

1:500.000 ölçekli Türkiye Jeoloji haritasında Karacadağ yöresindeki volkanitler bazalt olarak haritalanmıştır. Buna göre volkanitlerin yöredeki tüm kaya topluluklarını örttüğü söylenebilir. Aynı haritada çıkış merkezleri birleştirilerek D-B doğrultulu faylar işaretlenmiştir. TPAO tarafından hazırlanan 1:500.000 ölçekli jeoloji haritasında (yayınlanmamış) yöre volkanitleri Tersiyer ve Tersiyer-Kuvaterner olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Erinç (1971) Karacadağ'ın kalkan tipinde bir volkan olduğunu ve çıkış merkezlerinin dizilimine göre volkanizmanın K-G yönündeki bir kırık boyunca geliştiğini belirtmiştir. Şengör (1980) K-G yönlü bu kırıkların açılma çatlağı niteliğinde olduğunu ve volkanizmanın bu açılma çatlaklarına bağlı olarak yüzelediğini vurgulayarak Karacadağ volkanitlerini alkali bazalt olarak tanımlamaktadır.

Bu çalışma çeşitli kaynaklardan derlenmiş bir çalışmadır. Bu konu da kamu bilinci geliştirilmesi için bilgilendirme amacını kapsamaktadır. Şaroğlu, F; Emre Ö., Karacadağ Volkanitlerinin Genel Özellikleri ve Güneydoğu Anadolu Otoktonundaki Yeri, adlı 1987 yılında Türkiye 7. Petrol Kongresi, Ankara'da sunulmuş bildirisinin düzenlenmiş halidir.

Karacadağ Volkanizması

Karacadağ volkanitlerinin jeolojisi anlatılmadan önce bölgenin stratigrafisi Perinçek (1980)'e göre özetlenmeye çalışılacaktır. Çalışma alanında en yaşlı kaya toplulukları güneydoğuda Derik yöresinde yüzelemektedir. Burada en altta Derik grubuna ait kaya toplulukları yer alır. Kambriyen yaşlı olan birim metamorfize olmamış kumtaşı, kireçtaşı ve volkanitlerden oluşur. Bunun üzerine üst Ordovisiyen-Silüriyen yaşlı ve şeyllerden oluşan Bedinan formasyonu gelir. Bunun üzerine gelen daha genç birim ise Triyas yaşlı Çığlı grubudur. Birim plakette kireçtaşı, şeyl ve kireçtaşından meydana gelir. Yukarıda tanımlanan her üç birim Derik antiklinalinin çekirdeğinde bir arada izlenmektedir. Bu birimlerin üzerine çalışma alanının güneybatı köşesinde Mazıdağı-Derik arasında geniş yayılımı olan Mardin grubuna ait kaya toplulukları gelmektedir. Apsiyen-Alt Turoniyen yaşlı olan bu birim yörede genelde karbonatlarla temsil edilir. Bu grup Perinçek (1980) tarafından dört formasyona ayrılmıştır. Yörenin kuzeybatı köşesinde yüzeleyen Karadut karmaşığı Albiyen-Turoniyen yaşlıdır. Bu karmaşık tektonik dokanakra alttaki kaya birimlerini örtmektedir. Şeyl, marn, kireçtaşı, çakıtaşı ve çörtlü kireçtaşları içerir.

Güneybatıda Derik ve Mazıdağı yöresinde izlenen daha genç yaşlı birim ise üst Maestrichtian-Paleosen yaşlı Germav formasyonudur. Birim kumtaşı ve marnlardan oluşur. Bölgede yukarıda belirtilen tüm kaya topluluklarını aşıl uyumsuzlukla üzerleyen ve genelde karbonatlarda temsil edilen Midyat grubu Eosen-Alt Miyosen yaş aralığında çökelmiştir. Bu birim çalışma alanının güneybatısı ve Mazıdağı-Çınar arasında geniş yayılım gösterir.

Karasal fasiyeste gelişmiş olan kumtaşı, silttaşı ve çakıltaşından oluşan üst Miyosen yaşlı şelmo formasyonu çalışma alanının en genç yaştaki çökel kaya topluluğudur. Genelde çalışma alanının kuzey bölümünde yüzeyleyen birim Diyarbakır yöresinde geniş yayılım gösterir ve alttaki birimler üzerinde açısız uyumsuzlukla gelir. Karacadağ volkanitleri yukarıda tanımlanan kaya topluluklarını örterek geniş bir alanda yayılım göstermektedir. Karacadağ volkanitleri olarak tanımlanan volkanik alan kuzey bölümde Dicle ve Fırat nehirleri ile yine volkanitlerin dokanağından gelişmiş olan bunların yan dereleri ile sınırlanır. Güneyde belirli bir topografik sınırı çizilemeyen volkanitler Urfa-Mardin karayoluna kadar ulaşmaktadır. Söz konusu volkanitlerde hava fotoğrafları ve arazi gözlemlerine göre üç ana etkinlik dönemi saptanmış ve bu özellik göz önüne alınarak volkanitler üç bölümde incelenmiştir. Bu ayrımda ilksel volkan morfolojisinin korunma şekli, drenajla yarıma oranı, aşınma derecesi, toprak örtüsü ve en önemlisi olarak da stratigrafik ilişkiler ölçüt olarak kullanılmıştır. Ayırtlanan her evre volkanitleri farklı alanlardaki çıkış merkezlerinden yüzeylenmiş olmasına rağmen volkanitlerin tümü yörenin en büyük volkan konisi durumunda olması nedeniyle Karacadağ volkanitleri olarak tanımlanmıştır. Farklı evrelere ait olan volkanitler sırası ile anlatılmak yerine öncelikli olarak inceleme alanında olmayanlar, daha sonra da inceleme alanında olanlar anlatılmışlardır. İnceleme alanında olmayanlardan bahsetmemek jeolojinin anlaşılması açısından eksik olacağı için bir bütün halinde bu birimden bahsetmenin daha doğru sonucuna varılmıştır.

Birinci Evre Volkanitleri

Çalışma alanında en geniş yayılım gösteren volkanitlerdir. Diyarbakır, Derik-Viranşehir, Siverek ve Ergani arasında kalan alanda Karacadağ kütlesi dışında kalan düzlüklerde izlenir. Siverek-Karacadağ bucağı çizgisi kuzeyinde kalan kısım dışındaki alanlar da üzerlerine gelişmiş olan ve kalın bir toprak örtüsü ile tanınan aşınım düzlüğü bu dönem volkanitlerini diğer evrelerden ayıran karakteristik özelliktir. Siverek-Karacadağ bucağı çizgisi kuzeyi ise bu döneme ait çıkış merkezlerinin yoğunluk kazandığı bir alandır ve bu alan ilk dönemin topografik olarak en yüksek bölümünü meydana getirir.

Üç evrede etkinlik gösteren Karacadağ volkanitleri bütün evrelerde bazalt türü lavlar çıkarmıştır. Ancak, jeokimyasal sınıflamalara göre her evrede farklı nitelikte bazaltların geliştiği görülmektedir (Haksal, 1981). İlk evre volkanizmasının ürünü olarak tanımlanan volkanitler Haksal'ın söz konusu çalışmasında olivin toleyit, olivin bazalt ve alkali olivin bazalt lavlarına karşılık gelmektedir. Bu dönem ürünlerinin lav platoları ve tabla kalkan volkan konileri geliştirmelerinde çok akıcı bazalt lavlarından meydana gelmiş olmalarının yanında düz veya düze yakın bir paleotopografya üzerinde gelişmiş olmalarının da etkisi olmuştur. Haksal (1981) tarafından yapılan radyometrik yaş tayinlerinde en yaşlı volkanitlerde 10±0.3 milyon yıl yaşı elde edilmiştir. Bu yaş Üst Miyosen'e karşılık gelmektedir. Bu veriler yörede ilk volkanik etkinliğin üst Miyosen'de başladığını göstermektedir.

Fotoğraf 2.1 Karacadağ Volkanitlerinin Genel Arazi Görünümü

Üçüncü Evre Volkanitleri

Karacadağ volkanitleri içerisinde sınırlı dağılım gösterirler. Çalışma alanının güneybatısında küçük bir alan dışında Karacadağ'ın güneydoğusunda dağınık, birbirleriyle bağlantısız lav akıntıları halinde izlenir. Morfolojilerinin çok iyi korunmuş olması ile dikkati çekerler. Günümüz vadi tabanlarını doldurmuşlar ve drenajda ötelenmelere, sedlenmelere yol açmışlardır. Bu dönem volkanitleri üzerinde ayrışma çok az veya hiç gelişmemiştir. Bu özellikleri nedeniyle Kuvaterner sonlarına yakın bir zamanda çıktıkları söylenebilir. Kuvaterner yaşlı olan üçüncü evre bazaltları sınırlı bir yayılıma sahiptir. Çalışma alanının güneydoğu köşesinde yer alırlar.

Volkanizmanın Evrimi

Karacadağ volkanizmasında üç ana etkinlik dönemi ayırt edilmiştir. Yörede ilk volkanik etkinlik Üst Miyosen'de sıkışma tektonik rejimi altında gelişmiş olan K-G yönlü açılma çatlaklarından yüzeylenmiştir. Bu açılma çatlaklarının yönü kuzeydoğuya doğru değiştiğinde

sol yönlü, kuzeybatıya doğru yön değiştirdiğinde ise sağ yönlü doğrultu atım bileşeni özellik kazanmaktadır. Birinci evre volkanizması çalışma alanının kuzeybatısında bulunan çok sayıdaki çıkış merkezlerinden çevreye yayılmış, çıkış merkezleri tabla kalkan tipli bir volkanik sistem oluştururken çevreye yayılan lavlar ise platoları şekillendirmiştir. İkinci evre volkanizmasına ait lav çıkıntıları ilk dönem volkanitleri üzerinde gelişmiş olan aşınım yüzeyi üzerine gelmektedir.

Karacadağ eteklerinde bu lav akıntılarının uç kısımları yukarıda belirtilen aşınım döneminden kısmen etkilenmiştir, ikinci evre volkanitlerine ilişkin jeokronolojik yaş tayinleri (Haksal, 1981) üst Pliyosen yaşını vermektedir, iki volkanik etkinlik arasındaki zamanda oluştuğu belirlenen aşınım yüzeyinin sadece Kuvaterner drenajından etkilenmiş olması da bu yüzeyin üst Pliyosen'de geliştiğini gösterir. Bu veriler ikinci evre volkanizmasının üst Pliyosen'de etkinlik gösterdiğini belirlemektedir. Kuvaterner yaşlı olan üçüncü evre bazaltları sınırlı bir yayılıma sahiptir. Çalışma alanının güneydoğu köşesinde yer alırlar. Aslında tüm Doğu Anadolu bölgesi düzeyinde neotektonik dönem deformasyonu ele alındığında bu bölgenin kabaca K-G yönlü bir sıkışma tektonik rejimi altında deforme olduğu daha önceki araştırmalarda (Şengör ve Kidd, 1979; Şengör, 1980; Şaroğlu ve Güner, 1981, Şaroğlu, 1983) ortaya konmuştur.

İnceleme Alanının Jeolojisi (İkinci Evre Volkanitleri)

Bu dönem volkanitleri Karacadağ'ın esas kütesini oluşturur. Karacadağ uzun eksenli KKB-GGD uzanımlı olan elips şeklindedir. Erinç (1971) tarafından kalkan tipli volkan olarak nitelenmektedir. Konisinin üst bölümünde 1800 metre yükseklikte geniş bir düzlük bulunur ve bunun üzerinde göreceli yüksekliği 200 metreye yaklaşan çok sayıda küçük volkan konileri yer alır. Bu volkan konileri birbiriyle bitişik olarak K-G yönünde diziler oluşturur. Kenar içerisinde konilerin de uzun eksenleri K-G yönündedir. Karacadağ kalkan volkanı üzerinde Siverek kuzeydoğusundaki kompleks üzerindeki kadar gelişmemiş fakat yine de vadileri belirginleşmiş radyal bir drenaj gelişmiştir.

Fotoğraf 2.2 Karacadağ Volkanitlerindeki Şelaleden Bir Görsel

İkinci evre olarak ayırtılan volkanitler jeokimyasal parametrelere göre ilk evreden farklılık gösterirler. Bu dönem volkanitleri Haksal'ın (1981) çalışmasında bazanit, hawait ve nefhelin hawait olarak tanımlanmaktadır. İlk evrenin bazalt platoları ile Karacadağ zirve bölümü arasında yaklaşık 1000 metrelik yükselti farkı bulunmaktadır. Buradan hareketle ikinci evreye ait volkanitlerin görünür kalınlığının volkanın zirvesinden eteklere doğru azalacağı bilinen bir gerçektir. Haksal (1981) tarafından yapılan yaş tayinlerinde iki örnek bu dönem volkanitlerine karşılık gelmektedir. Bu örneklerden biri Karacadağ kuzeyinde Karabahçe köyü yöresinden alınmış. Karacadağ doğusundan alınan ikinci renkte ise 2.7±0.1 milyon yıl yaşı bulunmuştur. Bu verilere göre Karacadağ kalkan volkanını meydana getiren ikinci evre volkanizmanın Üst Pliyosen yaşlı olması gerekir.

Fotoğraf 2.3 Karacadağ Volkanitlerinin Arazi Üzerindeki Dağılımları, Kaya Düşme Potansiyelini İşaret Etmektedir.

Fotoğraf 2.4 Karacadağ Volkanitlerinin Üzerinde Yer Alan Bir Diğer Şelalenin Görünümü.

Fotoğraf 2.5 Karacadağ Volkanitlerinin Yakından Görünümü.

Fotoğraf 2.6 Karacadağ Volkanitlerinin Yakından Görünümü.

Fotoğraf 2.7 Karacadağ Volkanitlerinin Vadi Tabanında Görünümü.

Fotoğraf 2.8 Akmataşların Vadinin Karşısından Görünümü.

Fotoğraf 2.9 Akmataşların Yakından Görünümü ve Yüzey Kovuğu.

2.3.1 Depremsellik

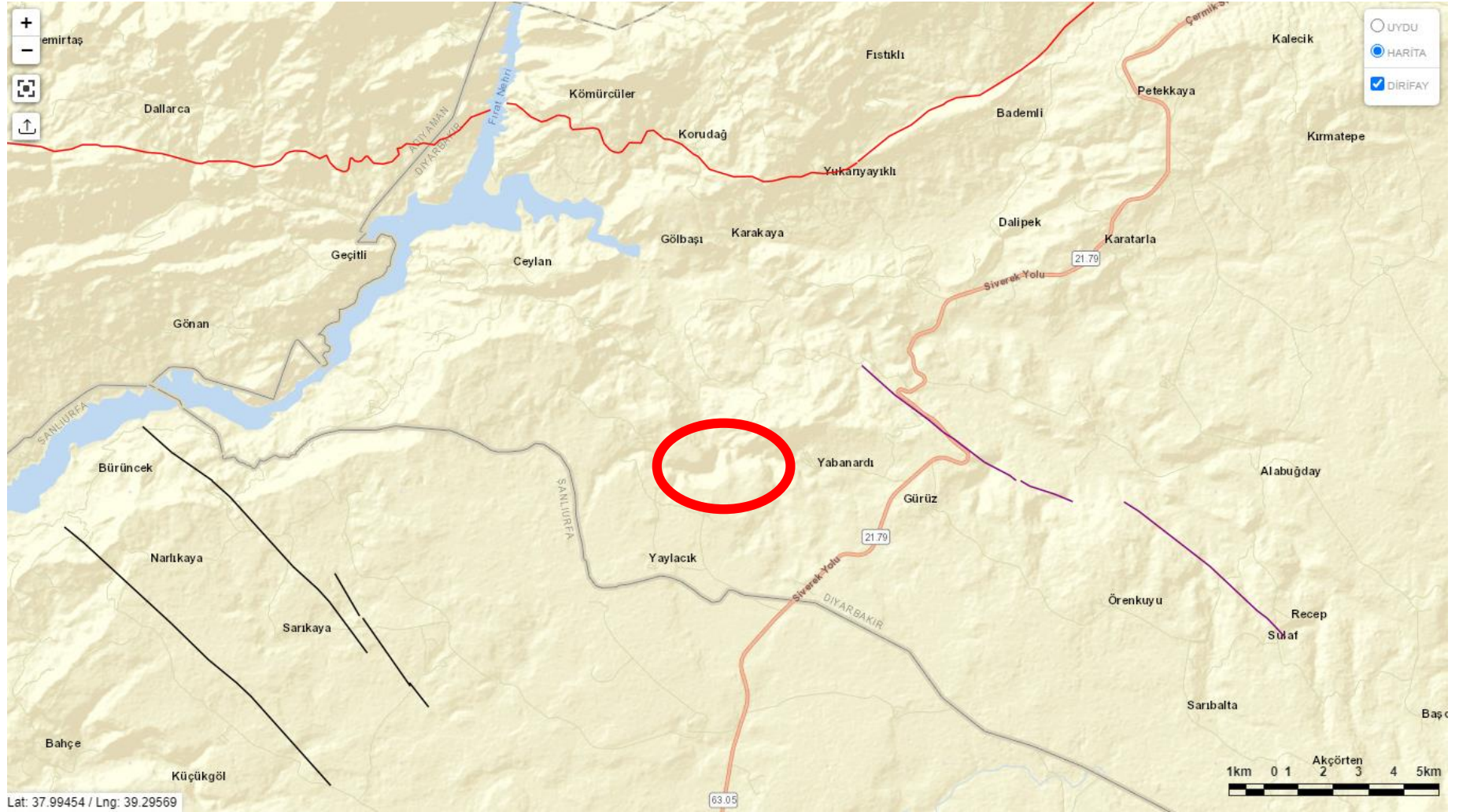
Güneydoğu Anadolu Bölgesi diri fayları batıdan doğuya doğru Karacadağ açılma çatlağı, Urfa ve Besni yöresi diri fayları olarak üç ana sınıf altında toplanmaktadır. Bu faylar, Türkiye'nin tektonik çatısı içerisinde en duraylı bölgesinde yer almaktadır. Urfa yöresinde, tarihsel dönemlerde yıkıcı depremler olmuştur. Harran şehri muhtemelen yıkıcı bir deprem tarafından yıkılmış olmalıdır. Besni yöresinde, Suvarlı-Tut arasında yer alan faylar, morfolojik olarak belirgin olup, DAF ile yakın geometrik ilişkiler sunmaktadır (Şaroğlu vd. 1987)

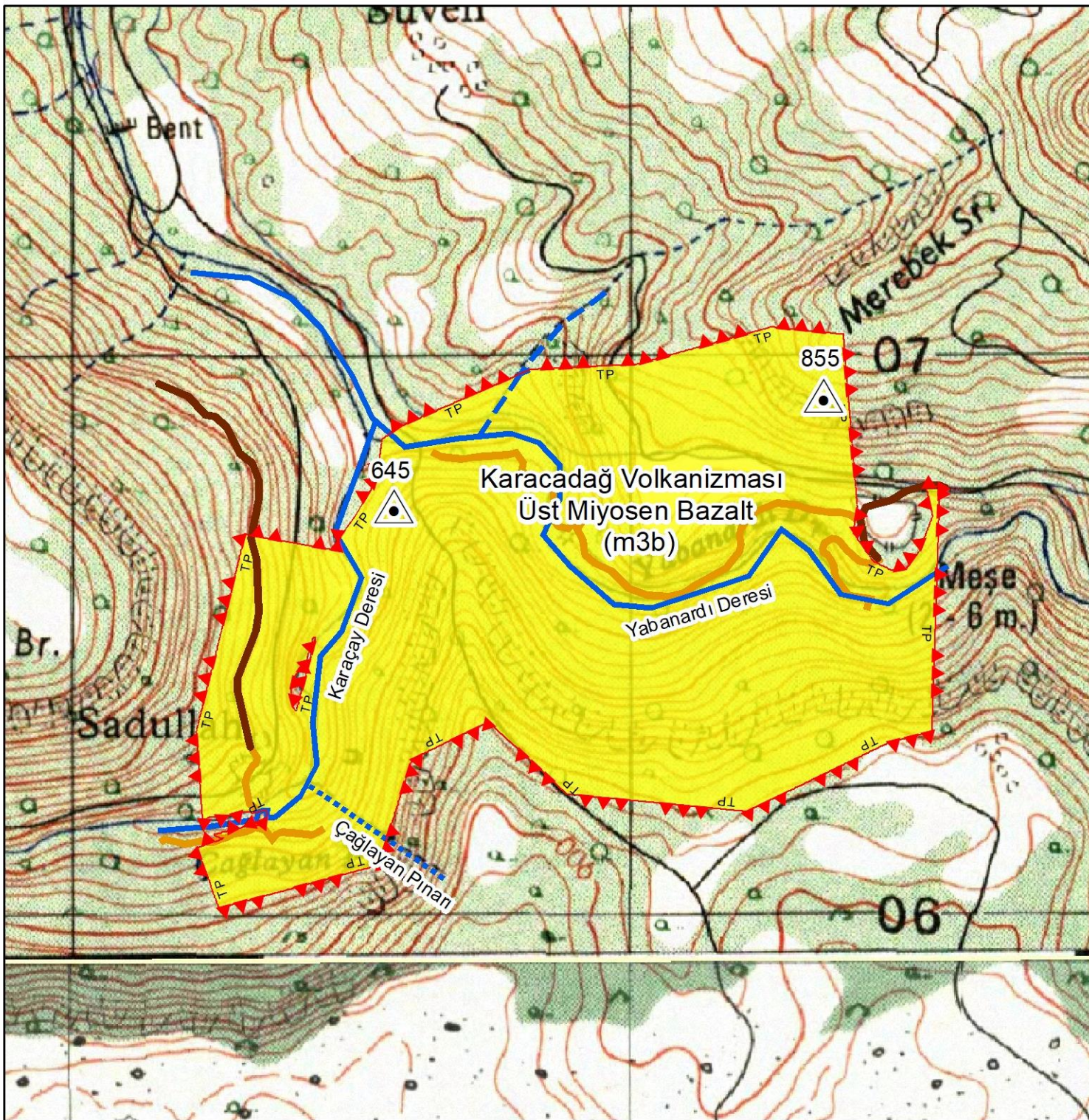
Şekil 2.6 Karacadağ Açılma Çatlağı

Şekil 2.7 Proje Sahası Çevresindeki Faylar.

GÖSTERİM

Sınırlar

▲▲▲ Tabiat Parkı Sınırı

Doğal Yapı

— Dere

— Mevsimlik Dere

— Çağlayan Pınarı

△ Zirve

Ulaşım

— Patika Yol

— Toprak Yol

Jeolojik Yapı

— Karacadağ Volkanizması Üst Miyosen Bazalt (m3b)

T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
DOĞA KORUMA VE MİLLİ PARKLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YABANARDIL ŞEYHANDEDE TABİAT PARKI

03 - JEOLJİK YAPI

PAFTA NO: L42-c4

Milli Parklar Dairesi Başkanlığı

Beştepe Mah. Alparslan Türkeş Caddesi No:71
Yenimahalle / Ankara
0312 207 50 00

Projeksiyon: UTM
Datum: ED-50
Zone: 37

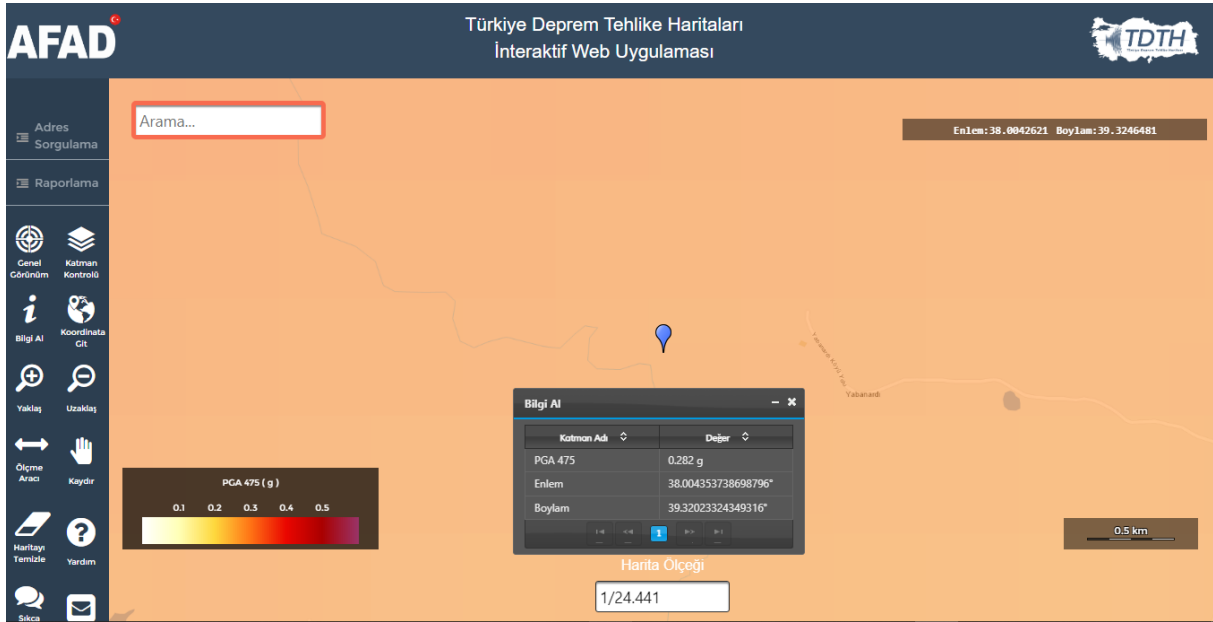

Ölçek: 1/10.000

Karacadağ Açılma Çatlağı: Diyarbakır-Siverek-Viranşehir arasında yer alan Karacadağ volkanitlerinde K-G genel gidişli birçok kırıktan oluşan kırık sistemi, Karacadağ açılma çatlağı olarak adlandırılmıştır. Yaklaşık 50 km uzunlukta olan bu kırıklar, güneyde geniş bir alanda dağılmış bulunurken, kuzeyde Karacadağ yanardağının zirvesinden kuzeye doğru tek bir çizgi haline dönüşmektedir (Şekil 6). Karacadağ zirvesinden geçen ana kırık, K10B doğrultuludur.

Son şekilde görülen üç farklı tektonik yapıyı renklerine göre açıklamak icap ederse; kırmızı renkli olan Holosen yaşlı ve proje sahasına en yakın olan aktif fay Gerger segmentidir. Mor renkli olan Kuvaterner yaşlı, Karacadağ açılma çatlağının kuzeybatıdaki devamı olan Gürtaşan fayıdır. Görece doğu ve güneydoğuda kalan siyah renkli yapılar ise fay ve aktif unsur olarak tanımlanmayan çizgiselliklerdir.

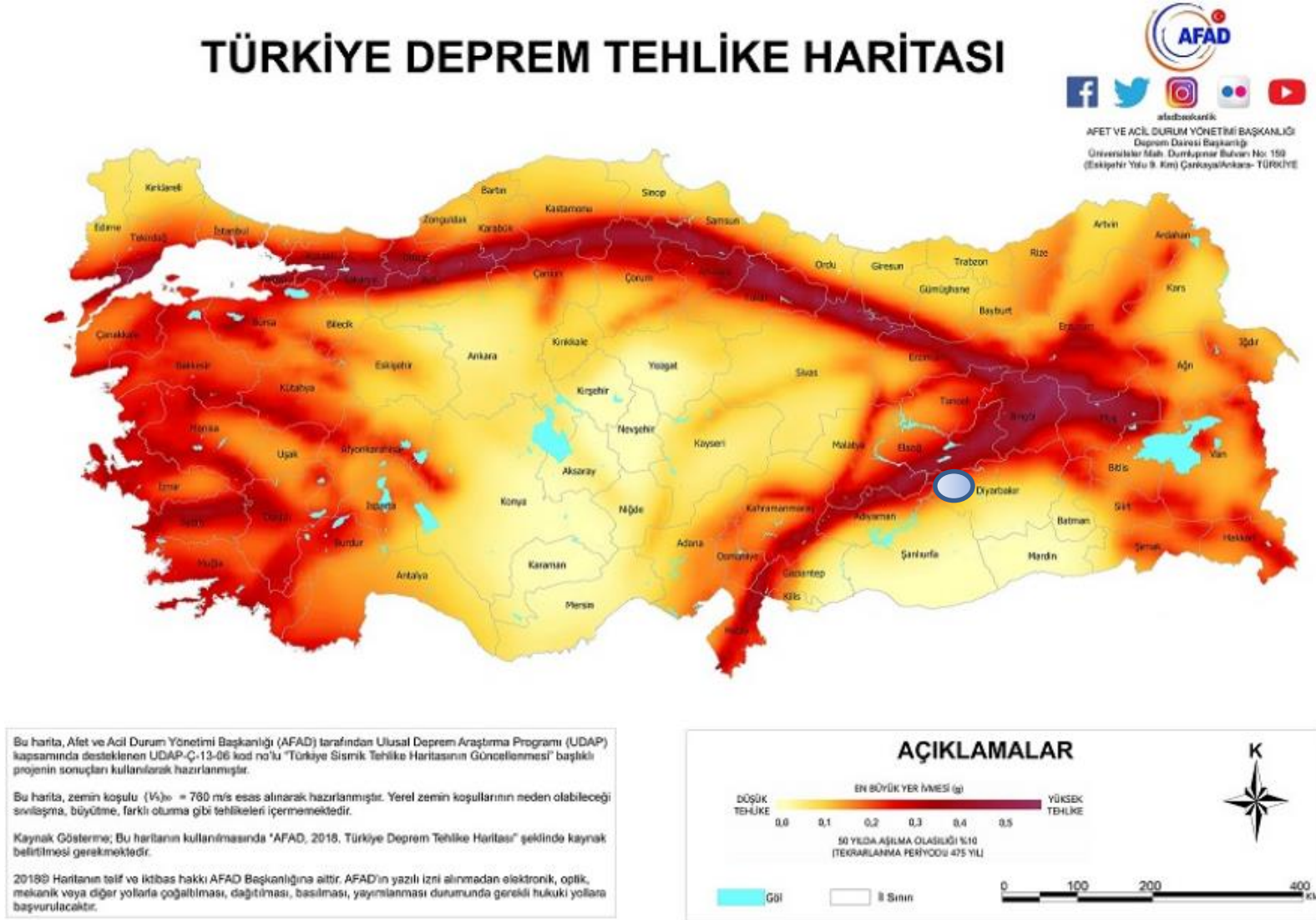
Şekil 2.8 Türkiye Deprem Tehlike Haritası üzerindeki durumu.

Proje alanındaki deprem tehlikesi, AFAD'ın hazırlamış olduğu uygulama üzerinden 0.280 g – 0.285 g maksimum ivme değeri ile gösterilmiştir.

Şekil 2.9 Türkiye Deprem Tehlike Haritası

2.4 Topoğrafik ve Jeomorfolojik Özellikler

Tabiat Parkı eğim yönünden incelendiğinde, alanın yaklaşık %18'si, %10 eğimin altındaki alanlardan oluşmaktadır. Tabiat Parkı vadiye bakan kısımlarında eğim aralıkları oldukça artmaktadır.

Tablo 2.3 Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı Eğim Analizi

Eğim (%)	Alan (Ha)	Oran (%)
0-10	15.21	17.58
10-20	26.59	30.74
20 -30	24.78	28.65
30 +	19.92	23.03
Toplam	86.50	100.0

Tabiat Parkı'nın bulunduğu bölge topoğrafik açıdan hareketlilik göstermektedir. Ortalama yüksekliğin 750 m olduğu Tabiat Parkı'nın en yüksek noktası 855 metre en alçak noktası ise 645 metre yükseltiye sahiptir.

Tabiat Parkı, yükselti basamaklarına ayrılmış ve bu alanların yüzölçümleri hesaplanmıştır. Yükselti basamakları içinde en fazla alan kaplayan basamak 60.65 ha ve % 35.43 oran ile 680-715 metre basamağıdır. Bunu 18.15 ha'lık alan ve % 20.98 oran ile 715-750 metre basamağı izlemektedir. Tabiat Parkı içinde en az alanlar 2.26 ha'lık alan ve % 2.61 oran ile 820-855 metre basamakları kaplamaktadır (Tablo 2.4).

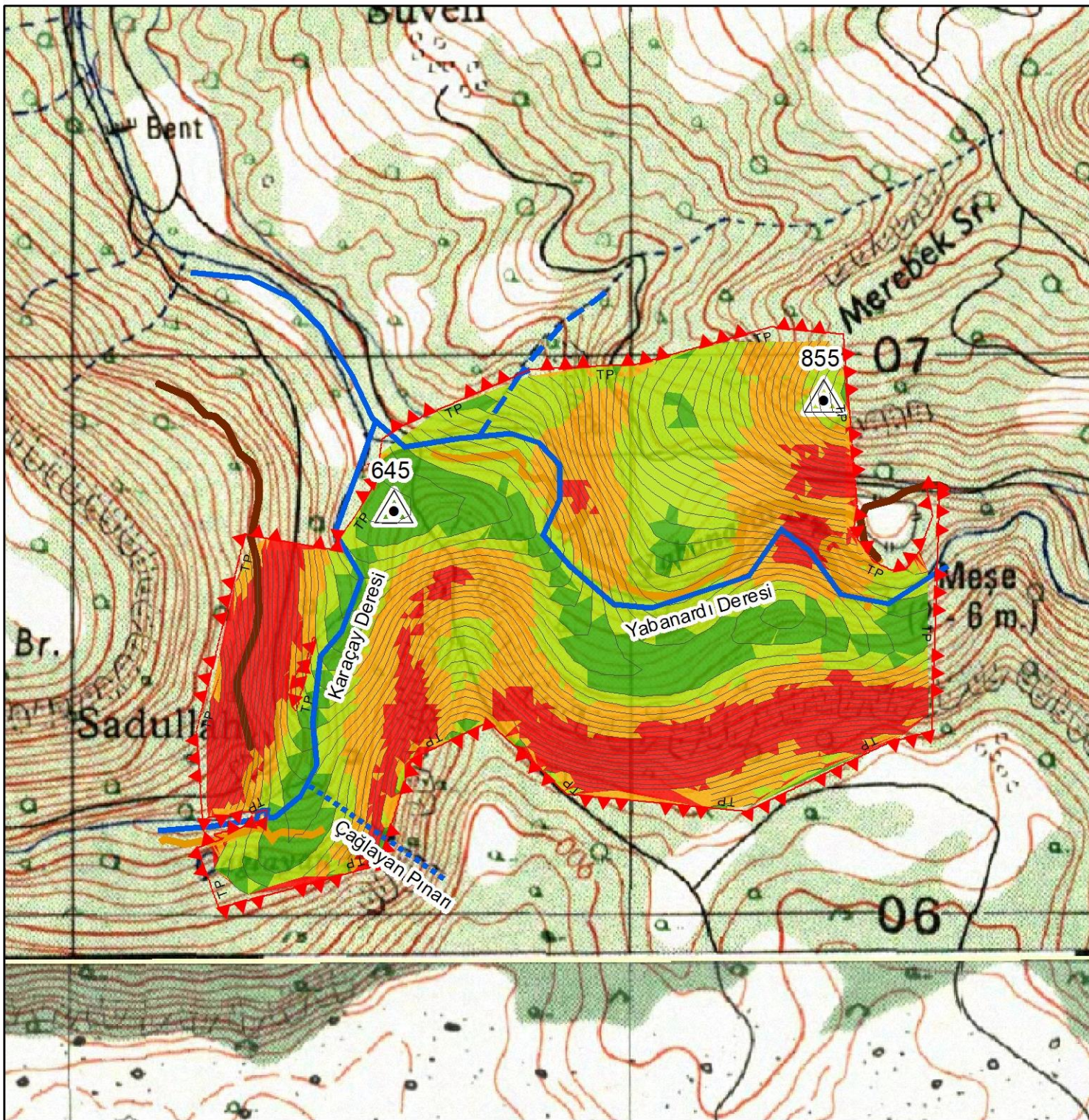
Tablo 2.4 Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı Yükseklik Analizi

Yükseklik (Metre)	Alan (Ha)	Oran (%)
645-680	16.68	19.28
680-715	30.65	35.43
715-750	18.15	20.98
750-785	11.84	13.69
785-820	6.92	8.00
820-855	2.26	2.61
Toplam	86.50	100.0

Tabiat Parkı bakı yönünden incelendiğinde (Tablo 2.5); güneybatı, kuzey ve kuzeydoğu yönleri hakimiyetindedir. Bu yönler alanın yaklaşık % 54'lik kısmını oluşturmaktadır.

Tablo 2.5 Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı Bakı Analizi

Bakı	Alan (Ha)	Oran (%)
Düz	0.87	1.01
Kuzey	16.53	19.11
Kuzeydoğu	16.25	18.79
Doğu	1.86	2.15
Güneydoğu	2.58	2.9
Güney	9.01	10.42
Güneybatı	13.66	15.79
Batı	12.13	14.02
Kuzeybatı	12.61	14.58
Toplam	86.50	100.0

GÖSTERİM

Sınırlar

▲▲▲ Tabiat Parkı Sınırı

Doğal Yapı

- Dere
- - - Mevsimlik Dere
- ... Çağlayan Pınarı
- △ Zirve

Ulaşım

- Patika Yol
- Toprak Yol
- Eğri (5 m)

Eğim Analizi (%)

- 0-10
- 10-20
- 20-30
- 30 +

T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
DOĞA KORUMA VE MİLLİ PARKLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YABANARDIL ŞEYHANDEDE TABİAT PARKI

04 - EĞİM ANALİZİ

PAFTA NO: L42-c4

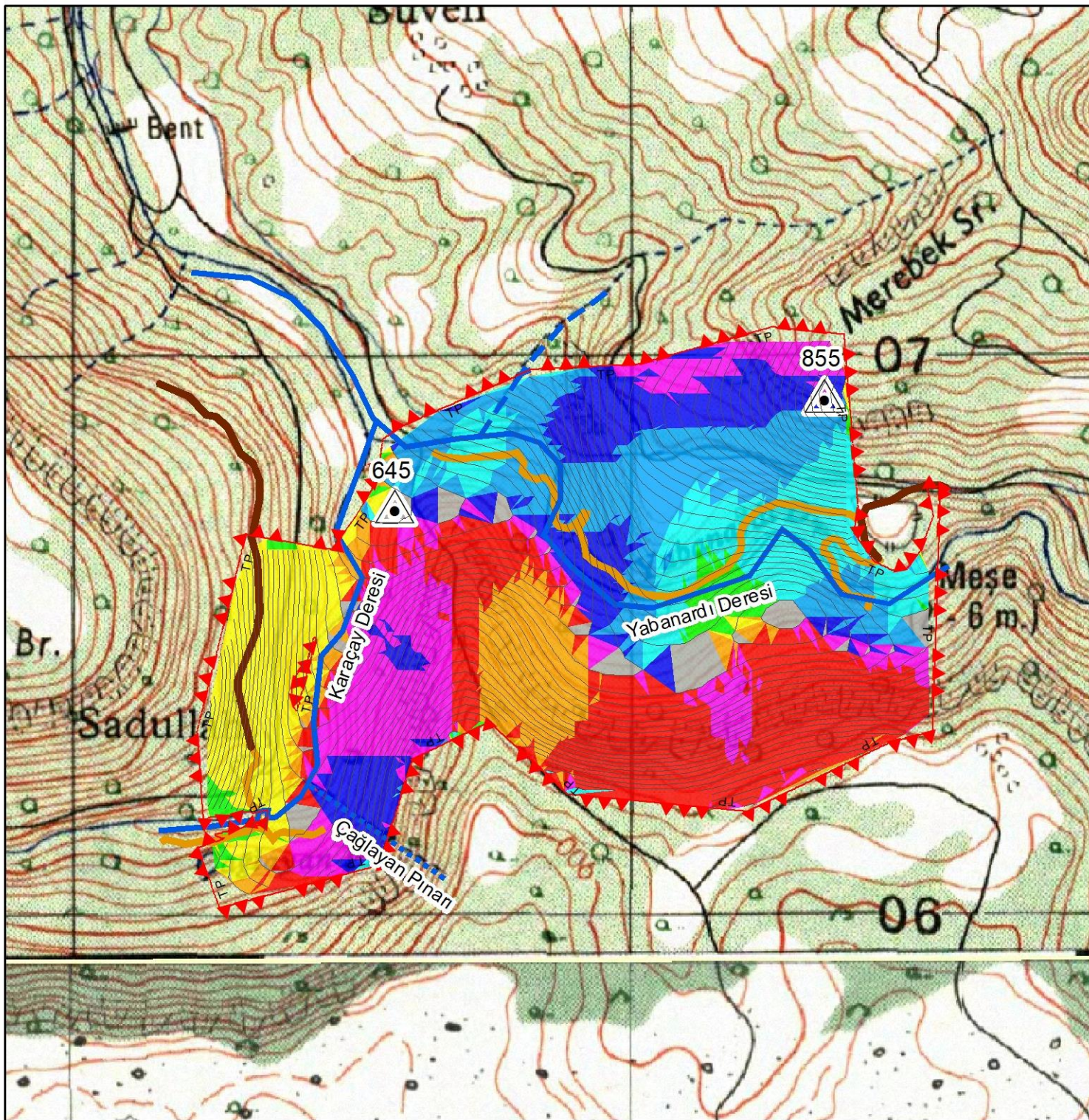
Milli Parklar Dairesi Başkanlığı

Beştepe Mah. Alparslan Türkeş Caddesi No:71
Yenimahalle / Ankara
0312 207 50 00

Projeksiyon: UTM
Datum: ED-50
Zone: 37

Ölçek: 1/10.000

GÖSTERİM

Sınırlar

▲▲▲ Tabiat Parkı Sınırı

Doğal Yapı

- Dere
- Mevsimlik Dere
- Çağlayan Pınarı
- ▲ Zirve

Ulaşım

- Patika Yol
- Toprak Yol
- Eğri (5 m)

Baki Analizi

- Düz
- Kuzey
- Kuzeydoğu
- Doğu
- Güneydoğu
- Güney
- Güneybatı
- Batı
- Kuzeybatı
- Kuzey

T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
DOĞA KORUMA VE MİLLİ PARKLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YABANARDIL ŞEYHANDEDE TABİAT PARKI

05 - BAKI ANALİZİ

PAFTA NO: L42-c4

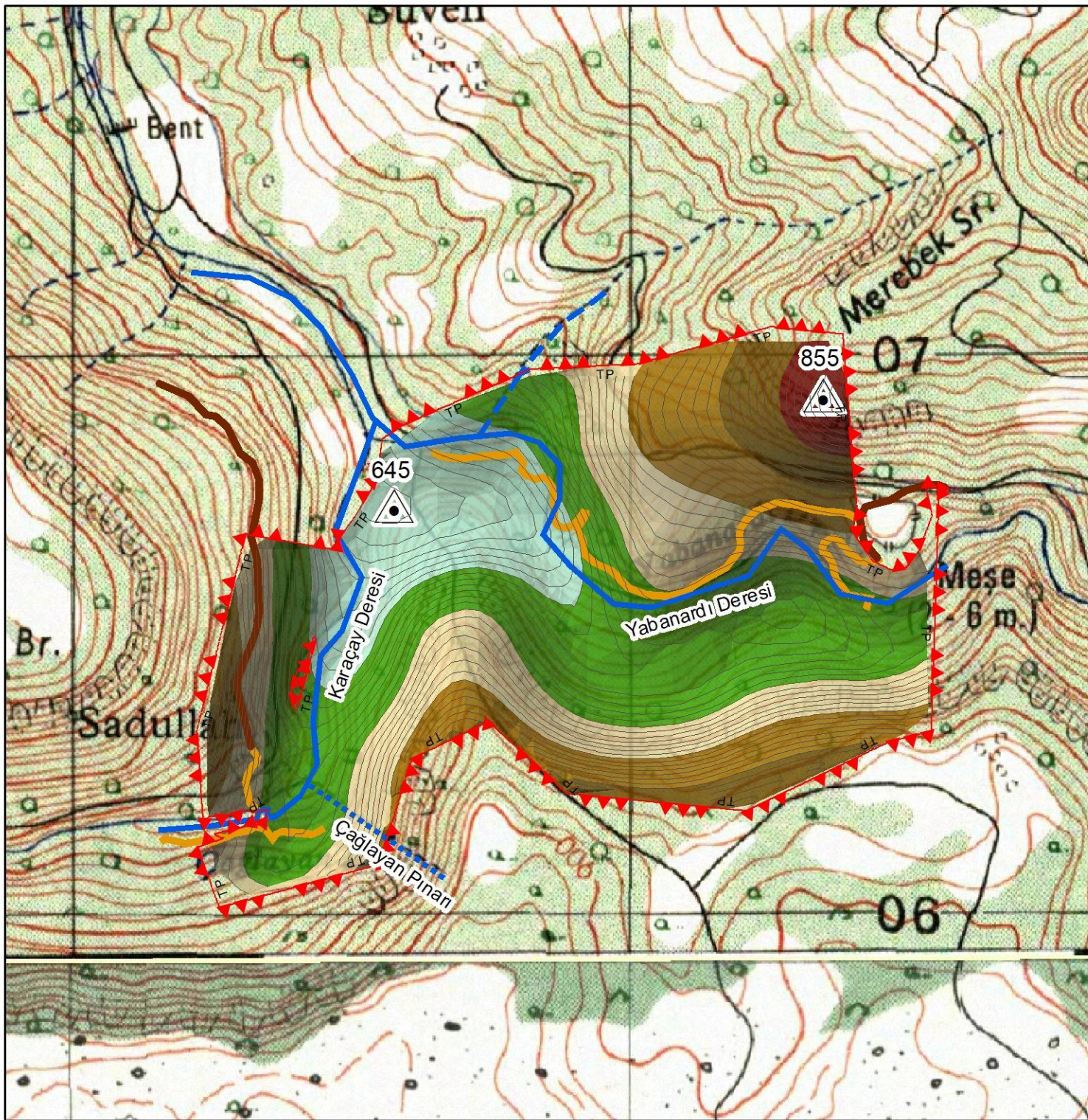
Milli Parklar Dairesi Başkanlığı

Beştepe Mah. Alparslan Türkeş Caddesi No:71
Yenimahalle / Ankara
0312 207 50 00

Projeksiyon: UTM
Datum: ED-50
Zone: 37

Ölçek: 1/10.000

GÖSTERİM

Sınırlar

▲▲▲ Tabiat Parkı Sınırı

Doğal Yapı

- Dere
- - - Mevsimlik Dere
- Çağlayan Pınarı
- △ Zirve

Ulaşım

- Patika Yol
- Toprak Yol
- Eğri (5 m)

Yükseklik Analizi

- 820 - 855
- 785 - 820
- 750 - 785
- 715 - 750
- 680 - 715
- 645 - 680

T.C.TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
DOĞA KORUMA VE MİLLİ PARKLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YABANARDIL ŞEYHANDEDE TABİAT PARKI

06 - YÜKSEKLİK ANALİZİ

PAFTA NO: L42-c4

Milli Parklar Dairesi Başkanlığı

Beştepe Mah. Alparslan Türkeş Caddesi No:71
Yenimahalle / Ankara
0312 207 50 00

Projeksiyon: UTM
Datum: ED-50
Zone: 37

Ölçek: 1/10.000

2.5 İklimsel Özellikler

İklim: Geniş bir bölge içinde uzun bir zaman periyodu içinde her gün gerçekleşen hava olaylarının toplamını ve ortalamasını temsil eder.

İklimi etkileyen birçok faktör vardır. Bunlar; sıcaklık, rüzgâr, havadaki nem, basınç ve bunların gün ve yıl içinde nasıl değiştiğidir.

Bir yerin iklimini ortaya koyabilmek için, o yerin iklim elemanlarının (sıcaklık, basınç, nem, yağış, rüzgar, güneşlenme, buharlaşma vb.) uzun yılları kapsayan ortalama ve ekstrem değerlerinin incelenmesi gereklidir.

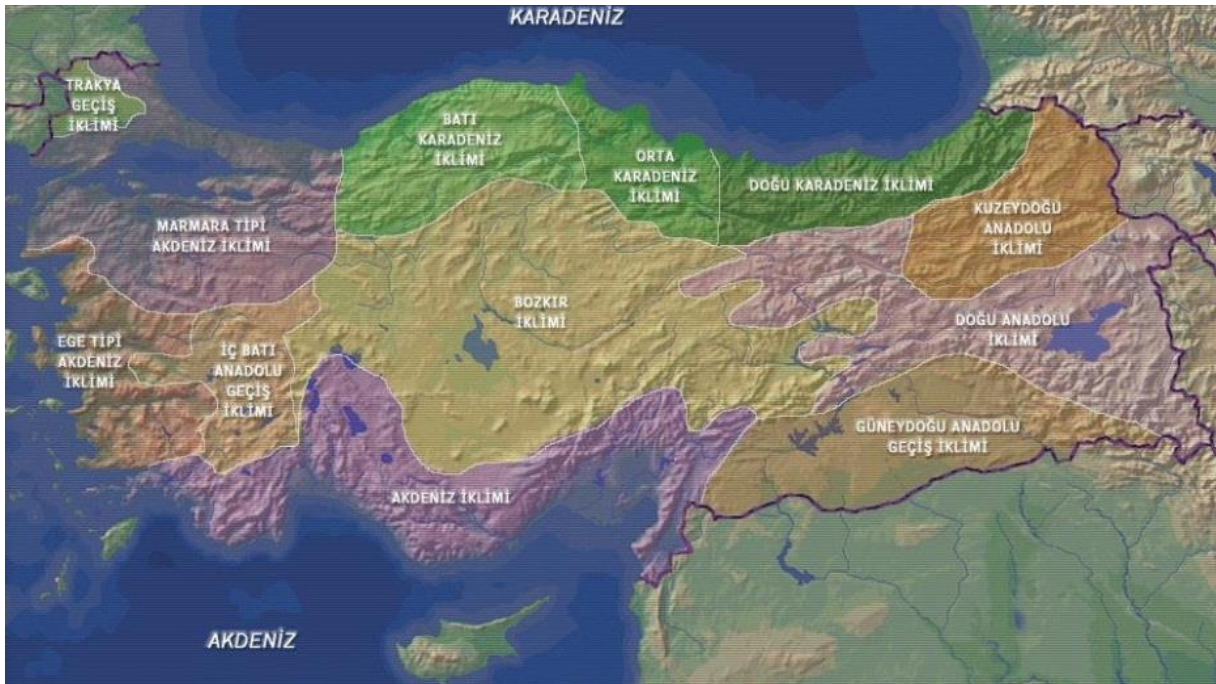
OMGİ: Otomatik Meteoroloji Gözlem İstasyonu

Sinoptik: Hava tahmini için kullanılan temel gözlem türü. Bütün meteorolojik parametreler her 3 saatte bir ölçülür.

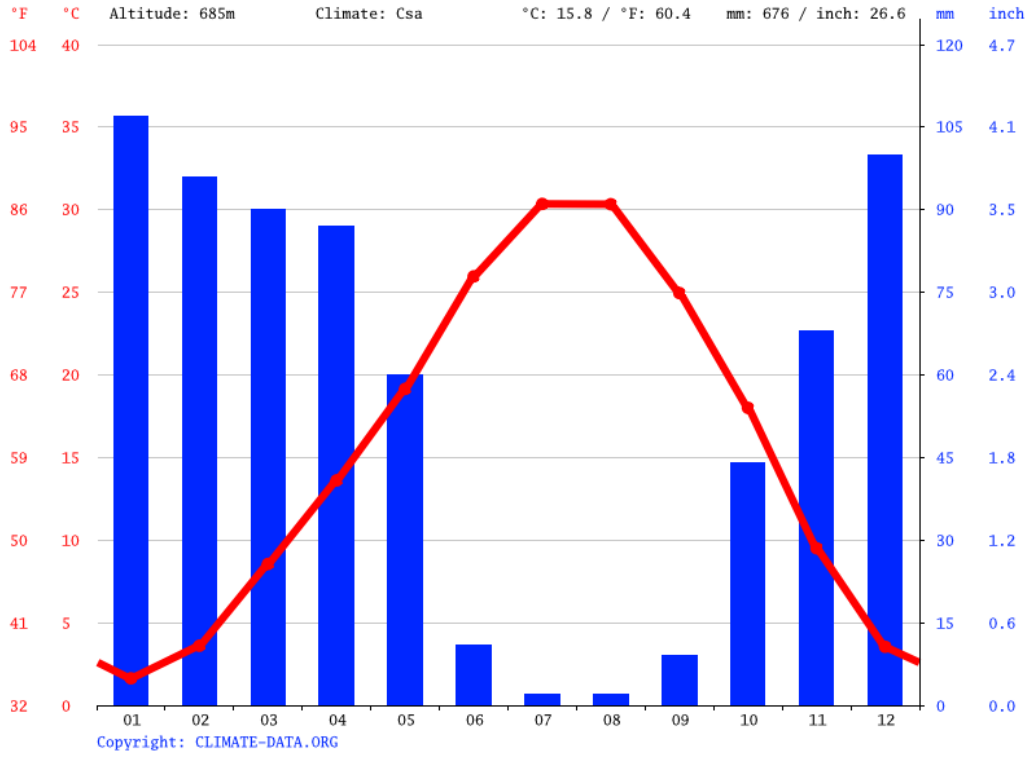
Günlük Klima: Yağış, meteorolojik hadise, buharlaşma ve güneşlenme süresinin her sabah son 24 saati kapsayacak şekilde değerlendirildiği iklimsel amaçlı gözlem türü.

Çermik şehrinde sıcak ve ılıman iklim görülmektedir. Kış aylarında yaz aylarından çok daha fazla yağış düşmektedir. Köppen-Geiger iklim sınıflandırmasına göre Csa olarak adlandırılabilir. Çermik ilinin yıllık ortalama sıcaklığı 15.8 °C 'dır. Yıllık ortalama yağış miktarı: 676 mm dir.

Şekil 2.10 Türkiye İklim Haritası

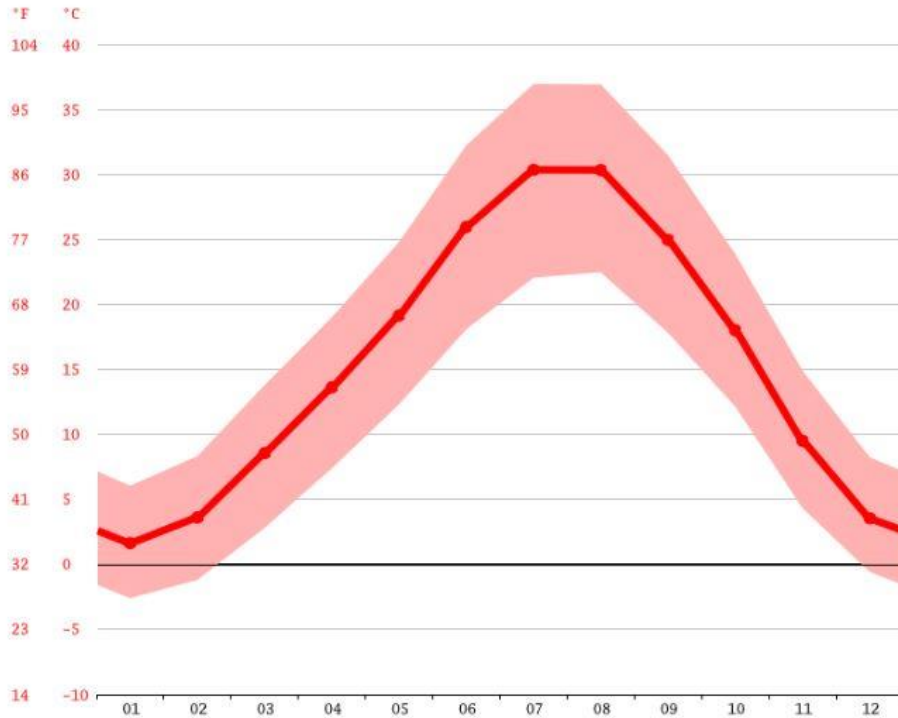

Şekil 2.11 Çermik Yıllık Yağış Durumu

2 mm yağışla Temmuz yılın en kurak ayıdır. Ortalama 107 mm yağış miktarıyla en fazla yağış Ocak ayında görülmektedir.

Şekil 2.12 Çermik Sıcaklık Grafiği

30.4 °C sıcaklıkla Temmuz yılın en sıcak ayıdır. Ocak ayında ortalama sıcaklık 1.6 °C olup yılın en düşük ortalamasıdır.

Tablo 2.6 Çermik İlçesi İklim Tablosu

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Ort. Sıcaklık (° C)	1.6	3.6	8.6	13.6	19.2	26	30.4	30.3	25	18	9.5	3.5
Min. Sıcaklık (° C)	-2.6	-1.2	2.8	7.4	12.3	18.1	22.1	22.5	17.8	12.1	4.3	-0.6
Maks. Sıcaklık (° C)	6.1	8.3	13.8	19	24.8	32.2	37	36.9	31.5	23.9	14.9	8.2
Yağış / Yağış (mm)	107	96	90	87	60	11	2	2	9	44	68	100
Nem(%)	74%	72%	63%	58%	47%	29%	23%	24%	29%	44%	60%	71%
Yağmurlu günler (g.)	8	8	9	10	8	2	1	0	1	5	5	8
Güneşli saatler (s)	4.7	5.5	7.9	9.7	11.8	13.2	13.1	12.3	11.1	9.2	7.1	5.1

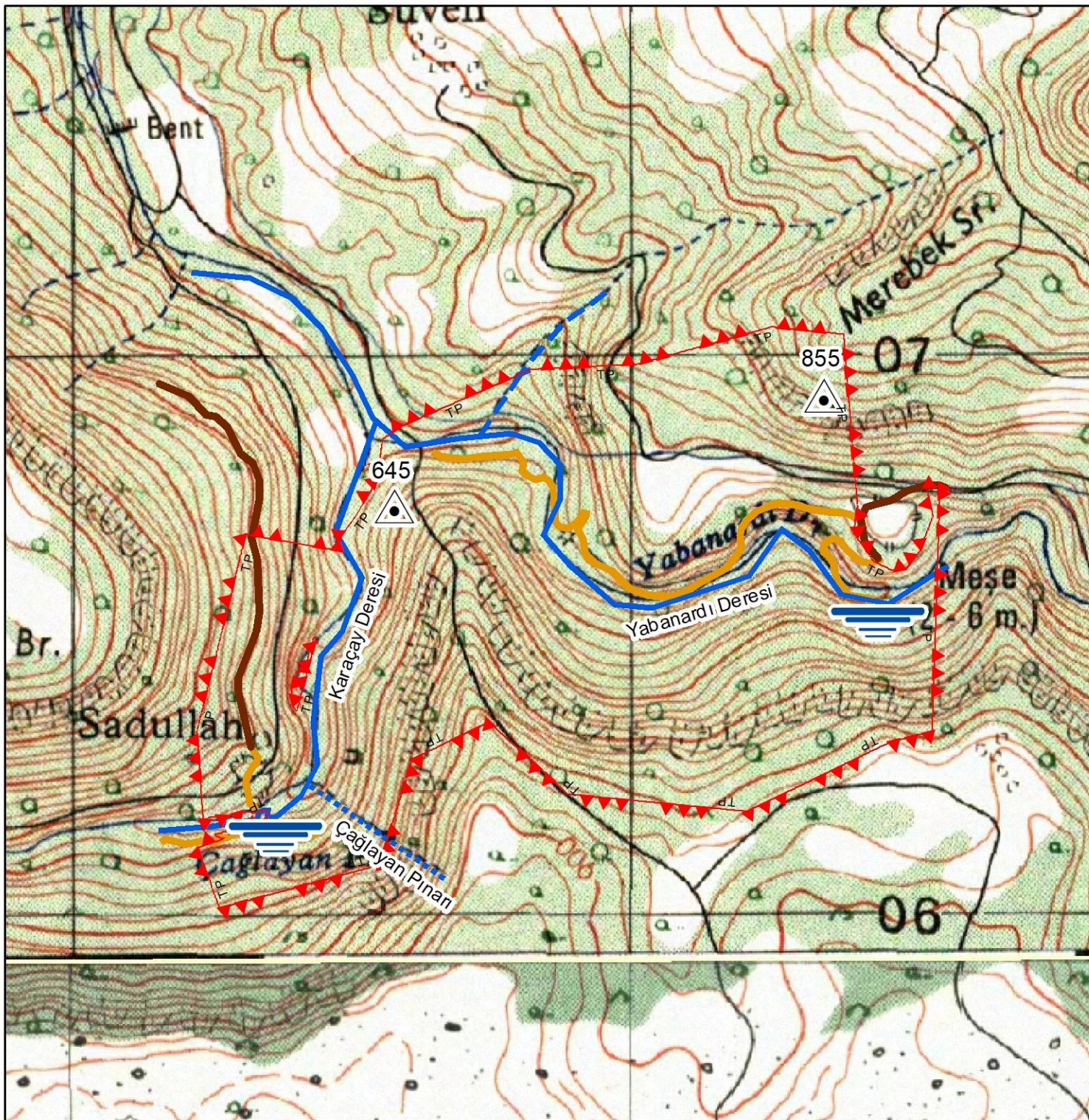
Yılın en kurak ve en yağışlı ayı arasındaki yağış miktarı: 105 mm Yıl boyunca ortalama sıcaklık 28.7 °C dolaylarında değişim göstermektedir.

2.6 Hidrolojik Özellikler

Tabiat Parkı içerisinde geçen nehir Karaçay nehrinden gelmekte olup Şeyhandede deresiyle birleşip Fırat Nehrine dökülmektedir. Karaçay Nehrinden Çağlayan Pınarı ayrılmaktadır.

Vadi içerisinde bulunan nehir kış ve ilkbahar mevsimlerinde debisi yüksek diğer mevsimlerde aşırı buharlaşmadan dolayı debisi düşmektedir. Ayrıca vadi dik yamaçlardan meydana geldiğinden yüzeysel yıkanma ve karstik yapısı nedeniyle çatlak oluşumu yani pınarlaşma fazladır.

Bölgede aşınma ve yıkanma sebebiyle 2 adet şelale bulunmaktadır

GÖSTERİM

Sınırlar

▲▲▲ Tabiat Parkı Sınırı

Doğal Yapı

▲ Zirve

≡ Şelale

Ulaşım

— Patika Yol

— Toprak Yol

Hidroloji

— Dere

— Mevsimlik Dere

--- Çaglayan Pınarı

T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
DOĞA KORUMA VE MİLLİ PARKLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YABANARDIL ŞEYHANDEDE TABİAT PARKI

07 - HİDROLOJİ

PAFTA NO: L42-c4

Milli Parklar Dairesi Başkanlığı

Beştepe Mah. Alparslan Türkeş Caddesi No:71
Yenimahalle / Ankara
0312 207 50 00

Projeksiyon: UTM
Datum: ED-50
Zone: 37

Ölçek: 1/10.000

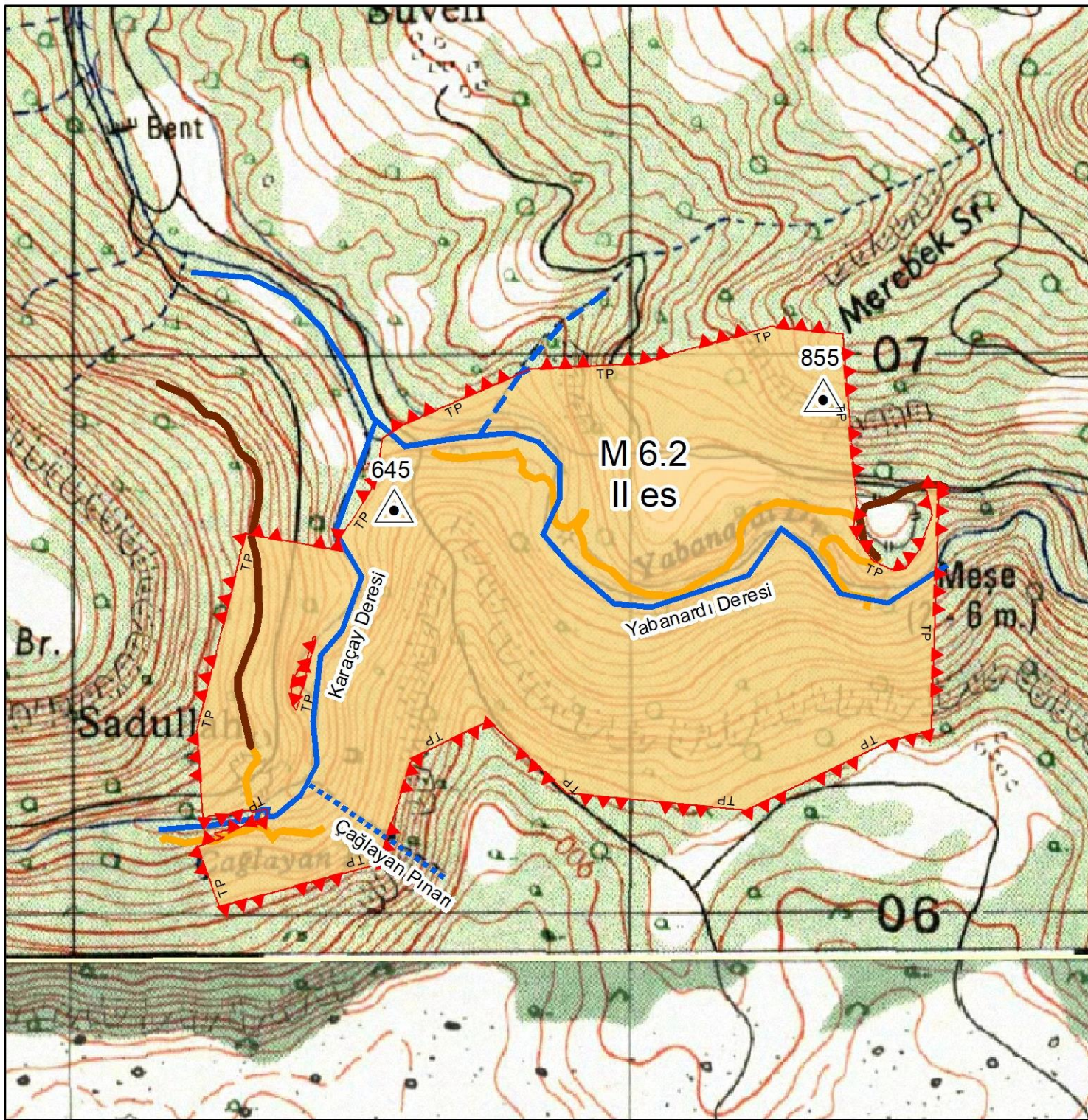
2.7 Toprak Kabiliyeti

Tabiat Parkı içerisindeki toprak yapısına bakıldığında zaman Tabiat Parkı'nın tamamı Kahverengi Orman Toprağıdır.

Tablo 2.7 Tabiat Parkı Sınırları İçinde Büyük Toprak Grupları Dağılımı

Toprak Grupları	Alan (ha)	Oran (%)
Kahverengi Orman Toprağı	86.5	100
Toplam	86.5	100.0 %

Kahverengi Orman Toprakları: Bu topraklarda üstte koyu renkli bir kat ve altta bundan biraz farklı bir kat bulunur. Topraklar kireçsizdir ve reaksiyon asit, nötr veya kalevidir. Doğal verimlilikleri fazla değildir.

GÖSTERİM

Sınırlar

▲▲▲ Tabiat Parkı Sınırı

Doğal Yapı

— Dere

— Mevsimlik Dere

.... Çağlayan Pınarı

△ Zirve

Ulaşım

— Patika Yol

— Toprak Yol

Toprak Yapısı

■ M - Kahverengi Orman Toprağı

T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
DOĞA KORUMA VE MİLLİ PARKLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YABANARDIL ŞEYHANDEDE TABİAT PARKI

08 - TOPRAK YAPISI

PAFTA NO: L42-c4

Milli Parklar Dairesi Başkanlığı

Beştepe Mah. Alparslan Türkeş Caddesi No:71
Yenimahalle / Ankara
0312 207 50 00

Projeksiyon: UTM
Datum: ED-50
Zone: 37

Ölçek: 1/10.000

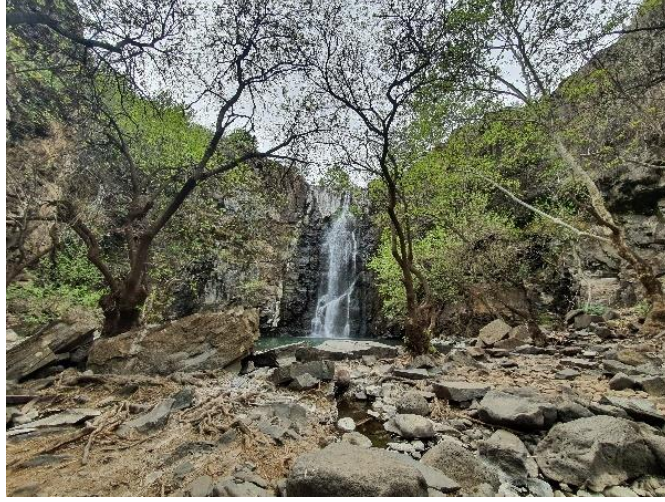
2.8 Ekolojik Yapı

Diyarbakır ili Çermik ilçesi sınırları içerisinde bulunan Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı'nın ekosistem özellikleri, Nisan 2022'da gerçekleştirilen arazi çalışmaları sonucunda belirlenmiştir. Gerçekleştirilen arazi çalışmaları sırasında alandaki vejetasyon göz önünde bulundurularak, alanın ekosistem yapısı değerlendirilmiştir

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı Çermik ilçesi, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümü'nde bulunmaktadır. Tabiat Parkı, Güneydoğu Toros dağ silsilesinin üzerinde ve bu silsilenin güney eteklerinde yer almaktadır. Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı'na en yakın olan Yaylacık İlçesi'ne 3 km, Çermik ilçesine merkeze kuş uçuşu 20 km uzaklıktadır. Tabiat parkına en yakın yerleşim yeri ise 1 km doğusunda bulunan Miyalan- Yabanardı köyüdür. Tabiat parkının yerleşim yerlerinden uzakta olması doğal yapısını koruyor olmasını destekleyen unsurların arasında bulunmaktadır. Tabiat parkı en düşük noktasında 650 m, en yüksek noktada ise denizden 850 m yüksekliktedir. Jeolojik yönden, Anadolu bloku ile Arap blokunun karşılaşma kuşağı üzerinde bulunan ilçenin kuzeyinde Maden dağları (2050 m) Kuzey batısında Gelincik dağı (1350 m), kuzeydoğusunda Karababa dağları (1160 m). güneyinde Petekkaya sırtları ve Karacadağ volkanından çıkan lavların kuzey sınırında yer alan tepelik alanlar bulunmaktadır. Yüksek rakımlı alanlar ile çevrili Tabiat parkı doğal yaşamın çeşitliliği ve dağlık yüksek alanlarda yaşamaya adapte olmuş yaban hayvanları için elverişli bir çevre sağlamaktadır. Tabiat parkı Dicle havzası ile Fırat havzasını birbirinden ayıran su bölümü çizgisinin güneybatısındadır. Tabiat parkının bağlı bulunduğu Çermik İlçe merkezi, Diyarbakır'ın kuzeybatısında, Sinek Çayı kıyısında uzanan Kale ve Heykel dağları ile çevrilidir. İlçenin batısında Aşukar, kuzeybatısında Gelincik, kuzeyinde Büyük Heykel, güneyinde ise Petekkaya sırtları yer alır. Sinan Dağı ilçenin kuzeybatı tarafındaki Gelincik Dağı'nın orta kısmında yer alır. Dağların yüksekliği kuzeyden güneye doğru azalma gösterir. İlçenin önemli akarsuları; Meyalan Deresi, Sinek Çayı, Midye Çayı, Gözsuyu, Beylik Madrap Suyu ve Sinan Suyu'dur. İlçe yer altı suları bakımından zengindir. Pek çok yerde küçük kaynaklara rastlanır. (Haspolat 2014, Çiçek 2019).

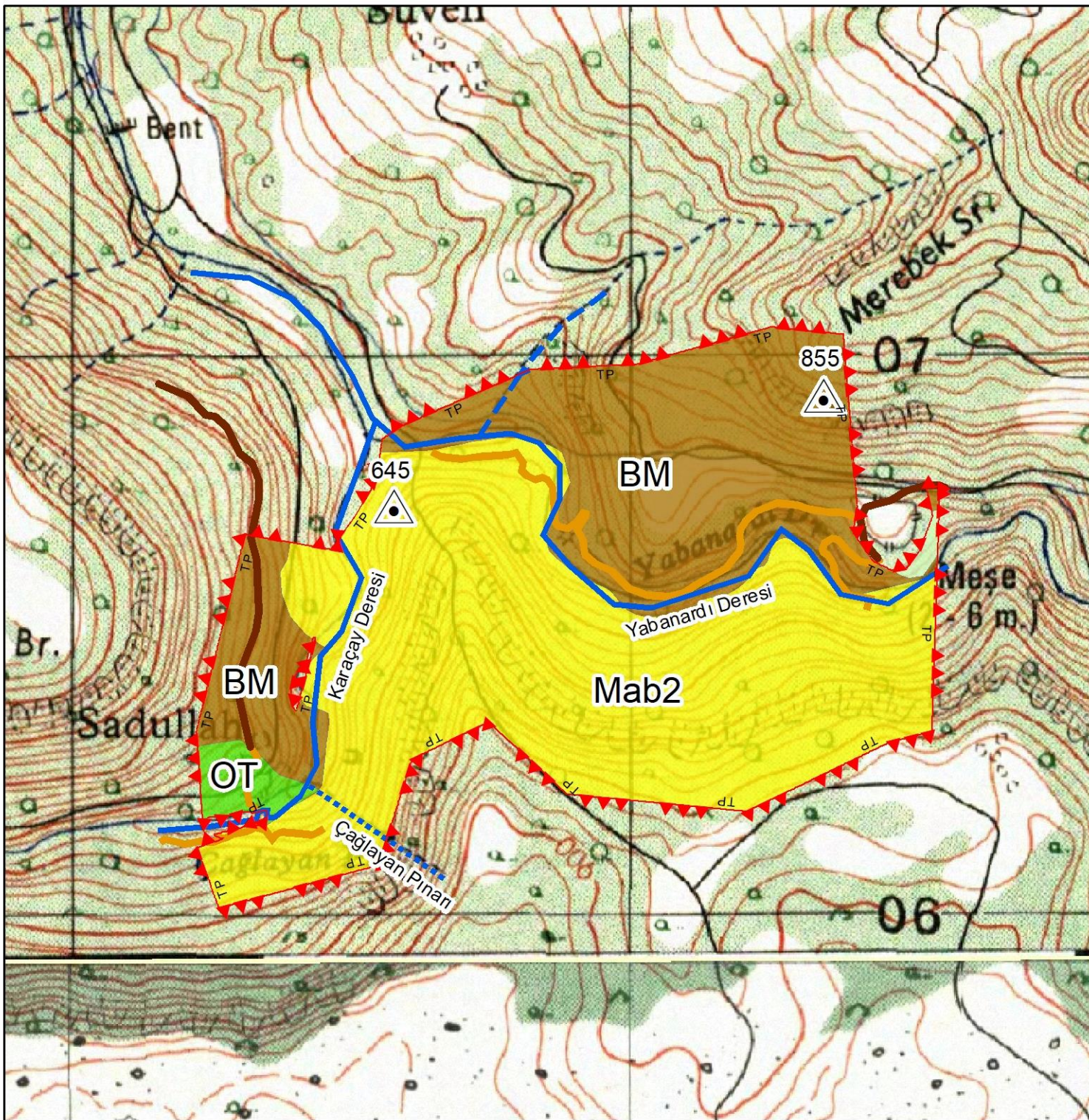
Karaçay ve Yabanardı Dereleri ve bu derelerin birleşerek oluşturduğu Şeyhan Dere üzerinde bulunmaktadır. Bu dereler Çemik Çayını dolayısıyla Atatürk Barajını besleyen önemli bir kaynaktır. Tabiat parkında Karaçay Derede ve Yabanardı Derede bulunan şelaleler önemli kaynak değerleridir. Yıl boyu aktif su kaynağı ile geniş coğrafi alana yayılan ve ekolojik bütünlüğünü koruyan Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı yarı kurak iklim yapısının görüldüğü bölgede birçok yaban hayvanı türü için yuva alanı ve ekolojik koridor olma özelliğini taşımaktadır

Fotoğraf 2.10 Karaçay Dere ve Yabanardı Dere üzerindeki şelaleler

Fotoğraf 2.11 Tabiat Parkı Genel Görüntüsü

GÖSTERİM

Sınırlar

▲▲▲ Tabiat Parkı Sınırı

Doğal Yapı

— Dere

— Mevsimlik Dere

— Çaglayan Pınarı

△ Zirve

Ulaşım

— Patika Yol

— Toprak Yol

Mescere

BM - Bozuk Meşe

Mab2 - 2 Kapalılığında ab Çağında Meşe Ormanı

OT - Orman Toprağı

Z - Ziraat

T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
DOĞA KORUMA VE MİLLİ PARKLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YABANARDIL ŞEYHANDEDE TABİAT PARKI

09 - MESCERE

PAFTA NO: L42-c4

Milli Parklar Dairesi Başkanlığı

Beştepe Mah. Alparslan Türkeş Caddesi No:71
Yenimahalle / Ankara
0312 207 50 00

Projeksiyon: UTM
Datum: ED-50
Zone: 37

Ölçek: 1/10.000

Orman Durumu

Çalışma alanının çevresi saf meşe ve bozuk meşe mescereleri ile çevrelenmektedir. Karışıma girmeyerek mescere oluşturmamaya ölçüde dere vadisi boyunca çeşitli türler bulunmaktadır.

Orman yapısının tespit edilmesinde, orman amenajman planı meşcere tipleri haritası incelenmiştir. Yabanardıl Şeyhhandede Tabiat Parkı hangi Orman Bölge Müdürlüğü, Orman İşletme Müdürlüğü ve İşletme Şefliği alanına girdiği belirlenmiştir. Ayrıca Nisan 2022 tarihinde yapılan arazi çalışmaları ile de orman alanları hakkında incelemeler yapılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda Yabanardıl Şeyhhandede Tabiat Parkı Şanlıurfa Orman Bölge Müdürlüğü, Diyarbakır Orman İşletme Müdürlüğü, Çermik Orman İşletme Şefliği ve 1013, 1014, 1015, 1016, 1017 ve 1018 numaralı bölme sınırları içerisinde kaldığı anlaşılmaktadır. Meşcere tip dağılımı aşağıdaki tablolarda ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 2.8 Meşcere Tipi Dağılımı

Orman Bölge Müdürlüğü	İşletme Müdürlüğü	Şeflik	Alan	Bölme No.	Mab2	BM	OT	Z	TOPLAM
ŞANLIURFA	DİYARBAKIR	ÇERMİK	Yabanardıl - Şeyhandede	1013		0.19	1.95		2.14
				1014	2.12	5.81			7.93
				1015	16.27				16.27
				1016		12.09			12.09
				1017		13.95		0.34	14.29
				1018		33.79			33.79
GENEL TOPLAM					18.39	65.83	1.95	0.34	86.51

Mesçere Tipi	Mab2	BM	OT	Z	Toplam
Alan (Ha.)	18.39	65.83	1.95	0.34	86.51
Oran (%)	21.26	76.10	2.25	0.39	100.00

Mab2; 2 kapallılığında ab çağında meşe ormanı

BM; Bozuk Meşe

OT; Orman Toprağı

Z; Ziraat

- 0 - Boşluklu Kapalı - %0- %10
- 1 - Gevşek Kapalı - %11 - %40
- 2 - Orta Kapalı - %41 - %70
- 3 - Kapalı ve tam kapalı - %71 - %100
- 4 - Sıkışık ve girift kapalı - %100- den Fazla

- a Çağı; 0 - 7.9 Cm Kalınlığında Ağaç
- b Çağı; 8 - 19.9 Kalınlığında Ağaç
- c Çağı; 20 - 35.9 Kalınlığında Ağaç
- d Çağı; 36 - 51.9 Kalınlığında Ağaç
- e Çağı; 52 Ve Üstü Kalınlığında Ağaç

A. Orman Ekosistemi

Ekolojik yapı belirlenirken, bitki örtüsünün fiziksel ve floristik yapısı ile iklimsel ve topoğrafik özelliklerine dayanan ve UNESCO tarafından geliştirilen hiyerarşik sınıflama sistemine bağlı olarak ekosistem tipleri sınıflandırılmıştır.

Bu hiyerarşik sınıflandırma sisteminin basamakları ve kullanılan kodları Tablo 2.9'da belirtilmiştir.

Tablo 2.9 Toprak Örtüsünün Fiziksel ve Floristik Yapısı İle İklimsel ve Topoğrafik Özelliklerine Dayanan ve UNESCO Tarafından Geliştirilen Hiyerarşik Sınıflama Sistemi

SINIF	FİZYONOMİK SINIF	FİZYONOMİK ALT SINIF	FİZYONOMİK GRUP	FORMASYON
KARASAL	ORMAN	YAPRAK DÖKEN	AKDENİZ	ALPİN
SUCUL	AĞAÇ	YAPRAK DÖKMEYEN	OKYANUSSAL	SUBALPİN
	ÇALI		KARASAL	DAĞLIK
	OTSU			TEPELİK
	ÇIPLAK			OVA
				KIYI
				SERPANTİN
				SİLİSLİ
				KALKERLİ
				JİPSLİ
				ALÜVYAL

Ülkemiz coğrafi konumu itibariyle çeşitli iklimlerin etkisi altındadır. Dolayısıyla, bitki örtüsü açısından da farklı alanların ve farklı biyocoğrafya bölgelerinin bulunması doğal koşulların bir gereğidir. İklim bölgeleri kendilerine özgü bitkilerin ortaya çıkmasını ve yetişmesini sağlamakta; böylelikle, bir iklim tipinin hüküm sürdüğü geniş ve düz alanlarda belli bir flora bölgesi ortaya çıkmaktadır. Türkiye; **Avrupa-Sibirya, Akdeniz ve İran-Turan**, flora bölgelerinin bir arada bulunduğu bir ülkedir. Bununla birlikte ülkemizde, yükseklik ve bakı koşulları, bu flora bölgelerinin birbirinden kesin çizgilerle ayrılmasını güçleştirmektedir.

Sınıf: Karasal

Fizyonomik Sınıf: Orman

Fizyonomik Alt Sınıf: Yaprak döken

Fizyonomik Grup: Karasal

Formasyon: Karasal, Tepelik

Yaşam Birliği: Doğu [*Quercus pubescens*] ağaçları

Quercus pubescens veya benzer ağaçların, bulunduğu Yunanistan, İtalya, Dalmaçya, Karadeniz kıyıları ve batı Asya'nın genellikle çeşitli ormanları (çoğunlukla Akdeniz'in aşağısında) ve ara sıra orta veya termo-Akdeniz'de bulunur. Genellikle *Ostrya carpinifolia*, *Carpinus orientalis*, *Carpinus betulus*, *Fraxinus ornus* ve diğer türlerle ilişkilendirilen baskın yaprak döken meşeler; beyaz meşe (*Quercus pubescens*, *Quercus virgiliana*) - Balkan yarımadası ve güney Pannonia'nın alt kıta *Quercion frainetto* ve *Carpinion illyricum* bölgelerindeki termik alt Akdeniz yerleşim bölgelerinin Ostryo-Carpinion veya Orno-Cotinion kortejine sahip baskın ağaçların görüldüğü ekosistem yapısıdır.

Meşe, ıssık ağacı olması ve sürgünden gelen hızlı yayılımı ile diğer birçok flora elemanın yetişmesini engelleyerek bulunduğu habitatı domine etmektedir. Bu durum alandaki kanopiye düşürmekte ve buna uyum sağlamış canlı türlerini barındırmaktadır.

86.51 ha büyüklüğündeki Tabiat Parkı'nın 38.86 hektarını orman ekosisteminde meşe ormanları oluşturmaktadır. Dolayısıyla Tabiat Parkı'nın %44,92'si orman ekosistemi ile temsil edildiği anlaşılmaktadır.

Fotoğraf 2.12 Tabiat Parkı Meşe Ormanı

Fotoğraf 2.13 Tabiat Parkı Meşe Ormanı -2

B. Dağ Kaya Ekosistemi

Sınıf: Karasal

Fizyonomik Sınıf: Otsu

Fizyonomik Alt Sınıf: Yaprak döken

Fizyonomik Grup: Karasal

Formasyon: Kalker

Dağ ekosistemleri çok hassastır. Toprak erozyonu, heyelan ve hızlı yaşam alanı ve genetik çeşitlilik kaybına karşı giderek daha hassas hale geliyorlar. Yaygın yoksulluk ve dağ sakinlerinin sayısındaki artış, ormansızlaşmaya, marjinal arazilerin ekilmesine, aşırı hayvan otlatmasına, biyokütle örtüsünün kaybolmasına ve diğer çevresel bozulma biçimlerine yol açmaktadır.

Kireçtaşı üzerinde oluşmuş seyrek bitkili bir uçurum veya moloz eğimi, dolomit, doloston veya diğer kalkerli cansız ekosistem unsurlarının karakterize ettiği kayalık alan ekosistemleri bitki ve hayvan türleri için olumlu veya olumsuz koşullar sağlayan birimlerdir. Tabiat parkının küçük bir kısmını oluşturmalarına rağmen oluşturdıkları özellikli çevresel koşullar alandaki biyotop karakterini etkilemektedir. Dağlık- Kayalık ekosistemlerde yüksek alkalinite ($pH > 7$) besin mevcudiyetini artırır, ancak eksikliği toprak, sürekli erozyon ve sert edafik koşullar sınırları kayada büyüyen otlar, eğrelti otları ve seyrek ağaçlar için bitki örtüsü çatlaklar veya toprak ceplerini oluşturur.

Dağ Kaya ekosistemi, Tabiat Parkının tamamına yakınına kapasayarak, yer yer uçurum ekinde geçişim yapacak biçimde ve yer yer Tabiat parkı alan sınırları içerisindeki diğer biyotoplarda orman, çalı, step, çayır ve kuru dere ekosistemleriyle sınırı net bir şekilde çizilemeyecek derecede geçişimli olarak yer almaktadır.

Tabiat parkının sınırları içerisinde ormanlık alan dışında mescere haritası ve arazi incelemesinde ziraat alanları (Z) ve orman toprağı (OT) alanları da olduğunda görülmüştür.

86.51 ha büyüklüğündeki Tabiat Parkı'nın 38.11 hektarını dağ kaya ekosistemi oluşturmaktadır. Dolayısıyla Tabiat Parkı'nın %44,05'i dağ kaya ekosistemi ile temsil edildiği anlaşılmaktadır.

Fotoğraf 2.14 Tabiat Parkı Dağ Ekosistemi-1

Fotoğraf 2.15 Tabiat Parkı Dağ Ekosistemi-2

C. Akarsu Dere Ekosistemi

Sınıf: Sucul

Fizyonomik Sınıf:-

Fizyonomik Alt Sınıf: -

Fizyonomik Grup: -

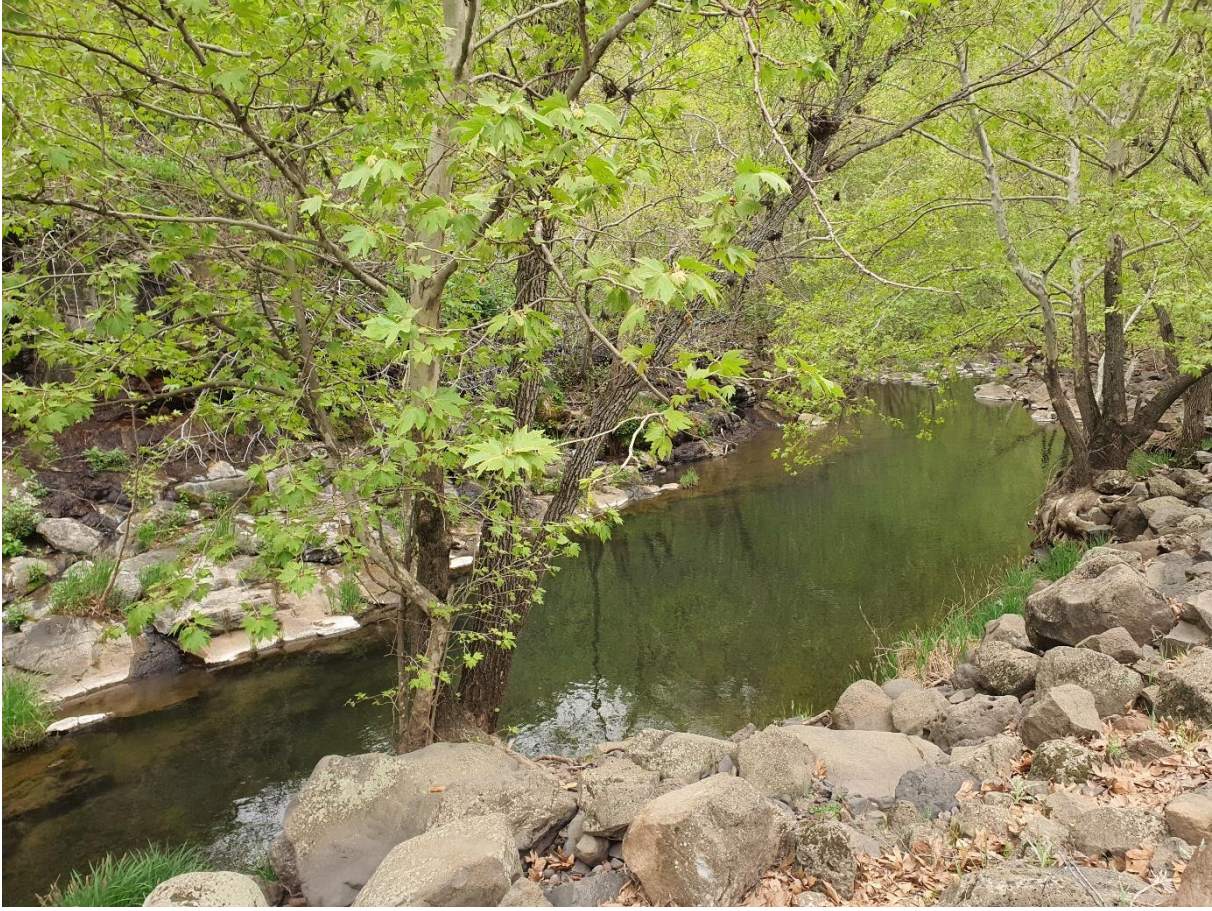
Formasyon: -

Karasal ekosistemlerle nehir veya dere ekosistemleri arasında kalan çayır, orman veya çalılık gibi çeşitli formlarda olabilen ekosistemlerdir. Bu alanlarda yer alan bitki toplulukları nehir veya dere kıyısı boyunca uzanmaktadır. Akarsu kıyı vejetasyonları su, toprak, bitki ve hayvan türleri ile bitki besin maddeleri gibi fiziksel, kimyasal ve biyolojik etmenleri bünyesinde barındıran önemli bir ekosistemdir. Kıyı vejetasyonları gerek sediment tutma ve gerekse kirletici maddeleri tutma yeteneğinden dolayı çok iyi bir filtreleme özelliğine sahiptirler. Bu alanlar karasal alandan akışla birlikte gelen kirletici maddeleri, sedimenti ve besin maddelerini bünyesinde tutarak bir filtre vazifesi görmekte ve su kalitesi üzerinde olumlu etkilere sahip olabilmektedirler. Bunun yanı sıra akarsu kıyı vejetasyonları bu derelerde yaşayan canlıların barınmaları ve beslenmeleri açısından birincil kaynakları oluşturmaktadırlar. Ancak akarsu kıyı vejetasyonunun bu olumlu etkileri bu alanlardaki vejetasyonun toprağı örtme durumu ve bitki tür çeşitliliğı ile yakından ilgilidir. Aynı zamanda bitkisel kompozisyon ve çeşitlilik bu alanların hem kirletici madde hem de sediment tutma fonksiyonu üzerinde önemli etkilere sahiptir. Bu nedenle akarsu kıyı ekosistemlerinde yapılacak çalışmalarda vejetasyon yapısının ve bitkilerin toprağı örtme derecelerinin bilinmesi bu alanların işlevlerinin ortaya konması açısından son derece önemli bir yer tutmaktadır. Akarsu kıyı ekosistemi su kalitesinin iyileştirilmesi dâhil karbon tutma, canlılar için ortam oluşturma, vb. birçok ekosistem hizmetinin gerçekleşmesini sağlar. Ancak arazi kullanımındaki kısa süreler içinde gerçekleşen değişimler, geçirimsiz yüzey oranını arttırmaktadır.

Tabiat Parkı içinden geçen Karaçay ve Yabanardı Dereleri ve bu derelerin birleşerek oluşturduğu Şeyhan Dere ile Karaçay ve Yabanardı Dereleri üzerindeki şelaleler akarsu dere ekosistemini temsil eder. Şeyhan Dere de Çermik Çayına bağlanarak Atatürk Barajını beslemektedir.

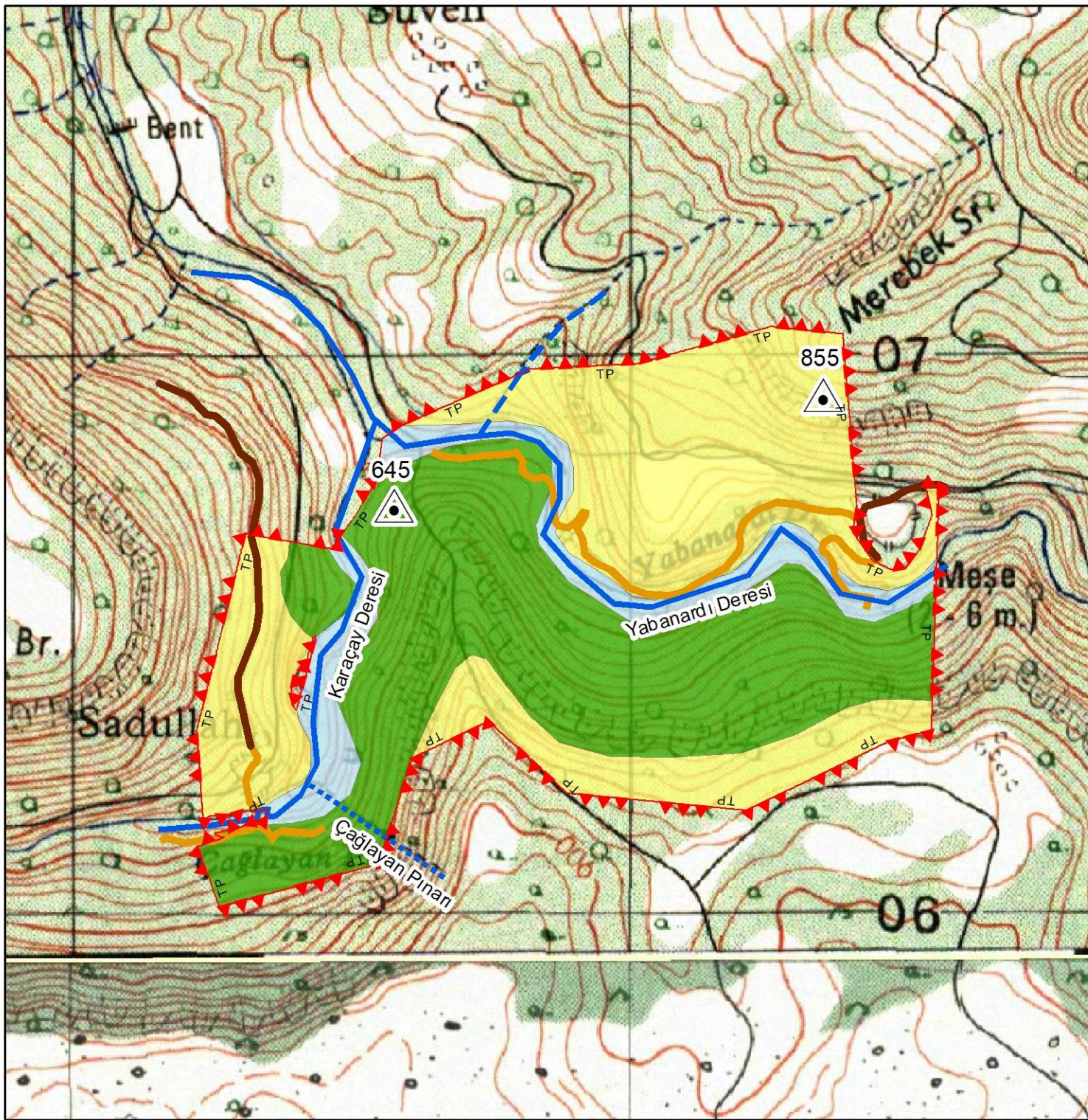
86.51 ha büyüklüğündeki Tabiat Parkı'nın 9.54 hektarını akarsu dere ekosistemi oluşturmaktadır. Dolayısıyla Tabiat Parkı'nın %11.03 akarsu dere ekosistemi ile temsil edildiğı anlaşılmaktadır.

Fotoğraf 2.16 Tabiat Parkı Akarsu- Dere Ekosistemi-1

Fotoğraf 2.17 Tabiat Parkı Akarsu- Dere Ekosistemi-1

GÖSTERİM

Sınırlar

▲▲▲ Tabiat Parkı Sınırı

Doğal Yapı

— Dere

— Mevsimlik Dere

— Çağlayan Pınarı

△ Zirve

Ulaşım

— Patika Yol

— Toprak Yol

Ekosistem

— Akarsu - Dere Ekosistemi

— Dağ - Kaya Ekosistemi

— Orman Ekosistemi

T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
DOĞA KORUMA VE MİLLİ PARKLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YABANARDIL ŞEYHANDEDE TABİAT PARKI

10 - EKOLOJİK YAPI

PAFTA NO: L42-c4

Milli Parklar Dairesi Başkanlığı

Beştepe Mah. Alparslan Türkeş Caddesi No:71
Yenimahalle / Ankara
0312 207 50 00

Projeksiyon: UTM
Datum: ED-50
Zone: 37

Ölçek: 1/10.000

2.8.1 Habitat

Habitat Tipleri Bakımından Değerlendirme

Avrupa Doğa Bilgi Sistemi'nin baş harflerinden oluşan EUNIS, Avrupa'daki habitat tiplerinin tanımlarının yapıldığı ve bunların sınıflandırılması için ortaya çıkan bir sistemdir. Sınıflama alanı oldukça geniş olup Avrupa'nın tüm anakara ve denizlerini kapsar. Örneğin; kıyıya yakın adalar (Kıbrıs, İzlanda, Greenland hariç) ve Avrupa Birliğine üye devletlerin takımadaları (Kanarya Adaları, Madeira Adaları ve Azor Adaları), Türkiye ve Kafkasya'yı kapsayan Ural Dağları'nın olabildiğince doğusunda kalan Avrupa anakarası.

Sistem şu anda 10 ana kategoride ve bunların alt başlıklarında düzenlenmiştir.

- **A:** Deniz
- **B:** Kıyı
- **C:** Yüzey suları
- **D:** Çamurlu ve bataklık alanlar
- **E:** Otlak ve uzun çayır habitatları
- **F:** Fundalık, çalılık ve tundra
- **G:** Ağaçlık, orman habitatları ve ağaçlandırılmış alanlar
- **H:** Çıplak veya zayıf vejetasyonlu alanlar
- **I:** Tarım alanları
- **J:** İnşaat, sanayi ve diğer yapay alanlar ana kategorilerdir.

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı sınırları içinde habitat sınıflandırması, alanın bütününe yansıtacak şekilde belirli noktalardan alınan GPS kayıtları, fotoğraflar ve arazi gözlemlerine dayalı olarak yapılmıştır. Alanda EUNIS Habitat Sınıflandırması 2004 Revizyonu temel alınarak yapılan çalışmalar sonucunda 3 adet habitat tipi belirlenmiştir.

1) G – AĞAÇLIK VE ORMAN HABİTATLARI VE AĞAÇLANDIRILMIŞ ALANLAR

G1 - Geniş yapraklı yaprak döken orman alanı

G1.73 - Termofil yaprak döken ağaç alanları

G1.73 - Doğu [*Quercus pubescens*] ağaçları

Quercus pubescens veya yakın türlerin bulunduğu Yunanistan, İtalya, Dalmaçya, Karadeniz kıyıları ve batı Asya'nın genellikle çeşitli ormanları (çoğunlukla Akdeniz'in aşağısında) ve ara sıra orta veya termo-Akdeniz'de bulunur. genellikle *Ostrya carpinifolia*, *Carpinus orientalis*, *Carpinus betulus*, *Fraxinus ornus* ve diğer türlerle ilişkilendirilen baskın yaprak döken meşeler; beyaz meşe (*Quercus pubescens*, *Quercus virgiliana*) - Balkan yarımadası ve güney Pannonia'nın alt kıta Quercion frainetto ve Carpinion illyricum bölgelerindeki termik alt Akdeniz yerleşim bölgelerinin Ostryo-Carpinion veya Orno-Cotinion kortejine sahip baskın ağaçlar Karpatlar.

86.51 ha büyüklüğündeki Tabiat Parkı'nın 38.86 hektarını, %44,92 ünü Doğu [Quercus pubescens] ağaçları habitatı oluşturmaktadır.

Fotoğraf 2.18 Tabiat Parkı İçerisinden Doğu [Quercus Pubescens] Ağaçları

2) G – AĞAÇLIK VE ORMAN HABİTATLARI VE AĞAÇLANDIRILMIŞ ALANLAR

G5 – Ağaç sıraları, küçük insan eliyle yapılmış ağaçlıklar, yeni kesilmiş ağaçlıklar, genç ağaçlıklar ve çalılıklar

G5.6 - Genç doğal ve yarı doğal ağaçlıklar

G5.62 - Karışık funda ağaçlıkları

Ağırlıklı olarak uzun boylu orman türlerinin genç bireylerinden oluşan karışık uzun orman yeniden büyümesinin veya kolonizasyonunun erken aşamaları temsil eder. Birçok farklı tek yıllık ve çok yıllık bitki türünün bulunduğu habitat tipi, niş çeşitliliği sayesinde tür sayısı yüksektir.

86.51 ha büyüklüğündeki Tabiat Parkı'nın 27.18 hektarını, %31.42 sini Karışık funda ağaçlıkları habitatı oluşturmaktadır.

Fotoğraf 2.19 Tabiat Parkı İçerisinden Karışık Funda Ağaçlıkları

3) H – İÇ VEJETASYONSUZ VE SEYREK VEJETASYONLU HABİTATLAR

H3 – İç uçurumlar, kayalıklar ve kayaların yeryüzüne çıktığı bölgeler

H3.2 - Basık ve ultra-basık iç uçurumlar

H3.2C - Boreal kalkerli uçurum komüniteleri

Kayalıklar ve Talus uçurumlar eğimin 60 dereceden fazla olduğu açık mostralardır. Birçok örnekler oldukça küçüktür ve çevredeki ormanlar tarafından gölgelenmiştir. Kayalık toplulukları, çıkıntılar ve çayırlar gibi, güçlü bir etkiye sahip olan iklimsel yakınlıklarının ve ana kayalarının temelinde flora üzerinde ve fauna üzerinde olumlu etkiye sahiptir. Kuzeye ya da kuzeye yakınlığı olan boreal uçurum topluluklarını daha soğuk iklimler ve ılıman uçurum toplulukları, daha ılıman iklime yakınlığı olanlar alanlar bu tür alanları karakterize eder.

86.51 ha büyüklüğündeki Tabiat Parkı'nın 10.93 hektarını, %12.63 ünü Boreal kalkerli uçurum komüniteleri habitatı oluşturmaktadır.

Fotoğraf 2.20 Tabiat Parkı İçerisinden Boreal Kalkerli Uçurum Komüniteleri

4) C – DENİZDEN UZAK YÜZEY SU HABİTATLARI

C.2 – Yüzey Akarsuları

C2.2 – Kalıcı gelgitsiz, hızlı, şiddetli, su akıntıları

C2.24 – Şelaleler

Şelaleler, tamın olarak dere yatağının düzensizlikleri üzerinden bir su yolunun aşağı yukarı dikey inişidir. Şelaleyi oluşturan akarsuyun, akmakta olduğu yatağın ve suyun döküldüğü uçurum çevresine göre daha alçakta kalması, şelale ve çevresinde yüksek nem ile karakterize olan mikro iklim koşulu yaratmaktadır. Sıcaklığın ve nemin yüksek olduğu şelale habitatları farklı birçok bitki ve hayvan türüne beslenme ve yuva alanı sağlamaktadır. Tabiat Parkı içerisinde küçük ölçekli birçok şelale olmak ile beraber iki adet büyük ölçekli yıl boyu aktif şelale bulunmaktadır.

86.51 ha büyüklüğündeki Tabiat Parkı'nın 0.64 hektarını, %0.74 ünü şelale habitatı oluşturmaktadır.

Fotoğraf 2.21 Tabiat Parkı İçerisinde Sol Küçük Ölçekli, Sağ Büyük Ölçekli Şelaleler

5) C – DENİZDEN UZAK YÜZEY SU HABİTATLARI

C.2 – Yüzey Akarsuları

C2.3 – Kalıcı gelgitsiz, yavaş, düzgün akan su yolları

C2.33 – Yavaş akan nehirlerin mezotrofik örtüsü

Palearktik akarsuların öhidrofit toplulukları, özellikle *Berula erecta* (*Sium erectum*), *Mentha aquatica* f. *submersa*, *Potamogeton perfoliatus*, *Potamogeton natans*, *Groenlandia densa*, *Ranunculus peltatus*, *Ranunculus penicillatus*, *Ranunculus trichophyllus*, *Ranunculus fluitans*, *Ranunculus aquatilis*, *Callitriche truncata*, *Callitriche stagnalis*, *Nymphaea* Yavaş akan nehirlerin

mezotrofik vejetasyonlarının karakteristik flora elemanlarıdır. Akarsu yatakları; *Vespertilionidae* familyasından, *Myotis aurescens*, *Miniopterus schreibersii* ve *Muridae* familyasından *Arvicola amphibius* gibi türler ve *Corvidae* familya üyeleri için elverişli habitatlardır.

86.51 ha büyüklüğündeki Tabiat Parkı'nın 0.64 hektarını, %0,74 ünü Yavaş akan nehirlerin mezotrofik örtüsü habitatı oluşturmaktadır.

Fotoğraf 2.22 Tabiat Parkı İçerisinden Yavaş Akan Nehirlerin Mezotrofik Vejetasyonu
Görseli

6) H – İÇ VEJETASYONSUZ VE SEYREK VEJETASYONLU HABİTATLAR

H1 – Karasal yeraltı mağaraları, mağara sistemleri, geçişler ve su kütleleri

H1.2 – Mağara içleri

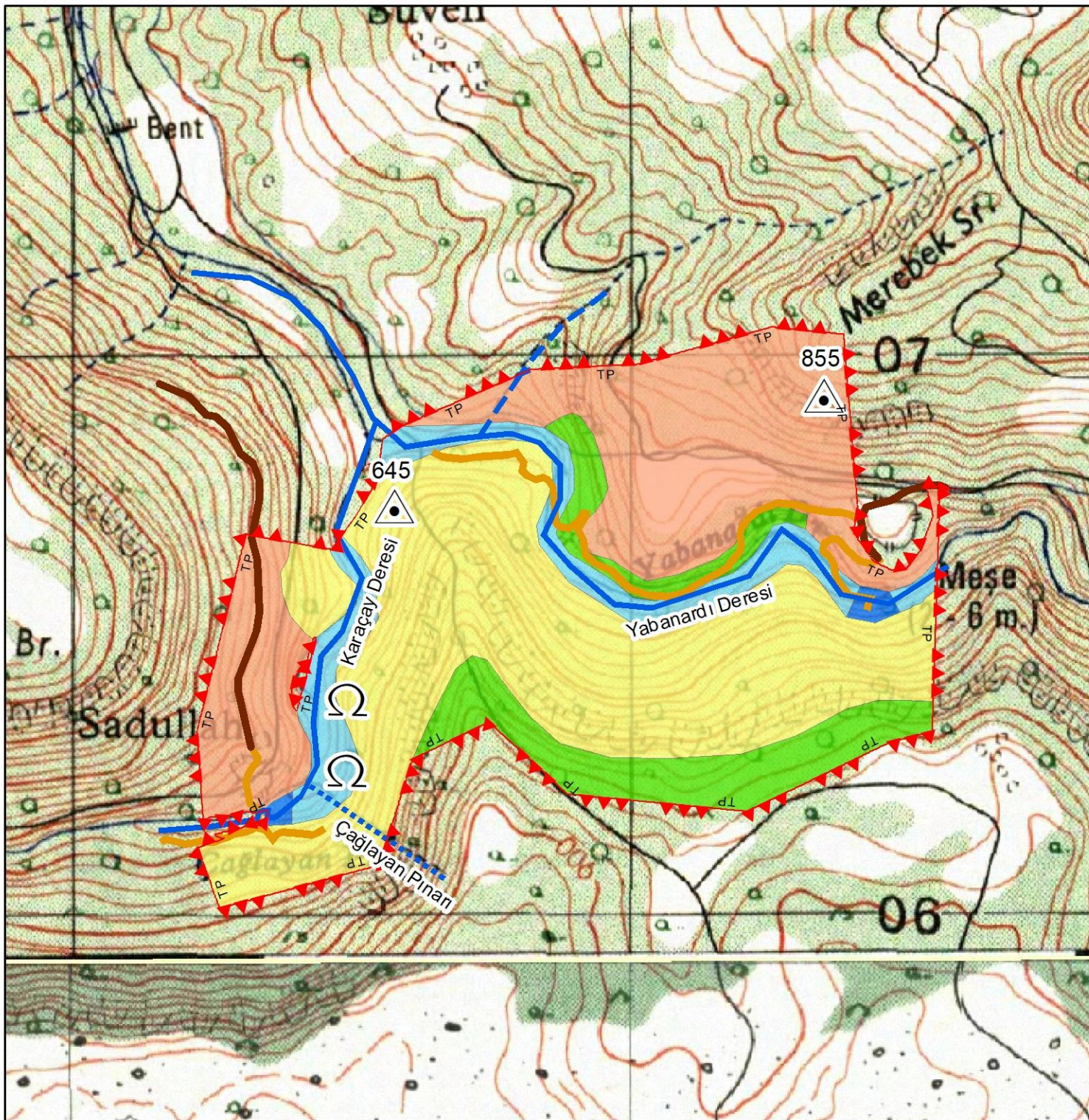
H1.26 - Omurgalı veya omurgasız içermeyen mağaralar

Genellikle küçük ve kuru olan, önemli troglobiont veya troglophile zoocoenoses içermeyen ve önemli subtroglophile barındırmayan mağaralardır. Mağara kelimesi kabaca insanların girebileceği doğal oyuk ya da galeri sistemlerini tarif etmek için kullanılır. Mağaralar ve yeraltı sistemleri karstik ya da volkanik (pseudokarst) kökenli olabilir. Slovence'den köken alan karst kelimesi, çözünebilir kayalardan oluşmuş yer şekillerini tanımlar. Bu yer şekilleri kireçtaşı, dolomit ya da jips kökenli olabilir. Karstik kayalar, suyun asitliğinden kaynaklanan aşındırıcı etki sonucu düden, dolin, akifer ve mağara gibi yüzeyle doğrudan ya da dolaylı bağlantılı yeraltı boşlukları oluşturur. Bu yapılar gelişme durumuna ve suyun varlığına bağlı olarak aktif ya da fosil nitelikte olabilirler.

Tabiat Parkı içerisinde alan oluşturmadıkları için noktasal bazda harita üzerinde gösterilmiştir.

Fotoğraf 2.23 Tabiat Parkı İçerisinden Omurgalı veya Omurgasız İçermeyen Mağaralar

GÖSTERİM

Sınırlar

▲▲▲ Tabiat Parkı Sınırı

Doğal Yapı

— Dere

— Mevsimlik Dere

... Çığlayan Pınarı

△ Zirve

Habitat Yapısı

■ Boreal Kalkerli Uçurum Komüniteleri

■ Doğu [Quercus pubescens] ağaçları

■ Karışık Funda Ağaçlıkları

■ Yavaş Akan Nehirlerin Mezotrofik Bitki Örtüsü

■ Şelaleler

Ω Omurgalı veya Omurgasız İçermeyen Mağaralar

T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
DOĞA KORUMA VE MİLLİ PARKLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YABANARDIL ŞEYHANDEDE TABİAT PARKI

11 - HABİTAT YAPISI

PAFTA NO: L42-c4

Milli Parklar Dairesi Başkanlığı

Beştepe Mah. Alparslan Türkeş Caddesi No:71
Yenimahalle / Ankara
0312 207 50 00

Projeksiyon: UTM
Datum: ED-50
Zone: 37

Ölçek: 1/10.000

2.8.2 Vejetasyon

Sahada bulunan vejetasyon tipleri:

Orman Vejetasyonu

Yaprak Döken Orman Vejetasyonu: Tabiat Parkı'nın 38.86 ha, yani %44,92 kısmını yaprak döken orman vejetasyonu kapsamaktadır.

Tabiat Parkı'nı oluşturan orman vejetasyonunu sağ meşe orman yapısı temsil edilmektedir. Bunun ile birlikte orman içi açıklık alan ve seyrek bitki örtülü alanlarda Doğu Akdeniz İklim bölgesinde yayılım gösteren tek ve çok yıllık bitki türleri görülmektedir.

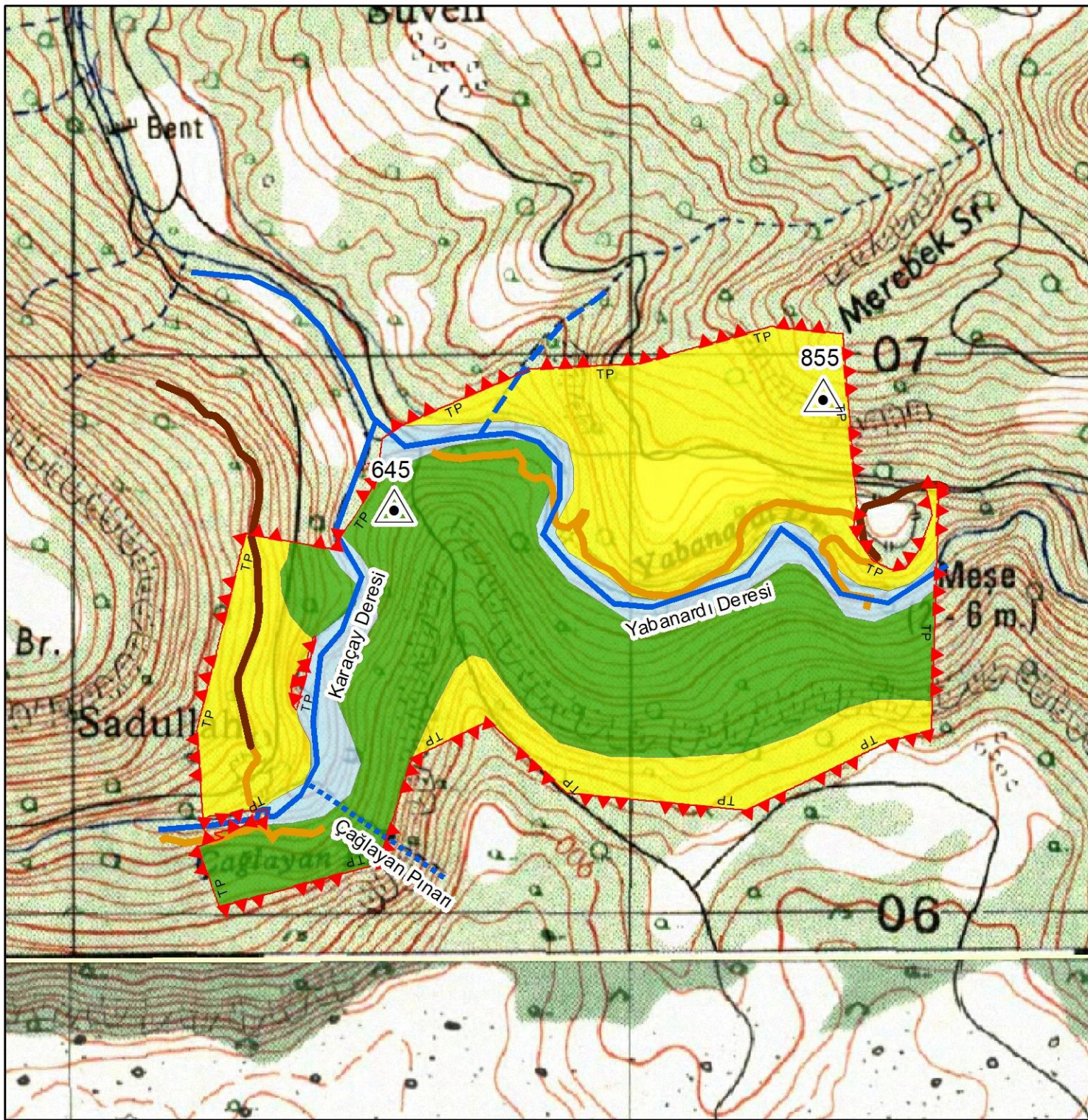
Bozuk Orman ve Kaya Vejetasyonu

Saf meşe ormanlarının yanı sıra bozuk meşe (BM) ormanı, ziraat alanı (Z) ve orman toprağı (OT) formları da bulunmaktadır. Tabiat Parkı'nın 38.11 ha, yani % 44.05 kısmını bu formlar oluşturmaktadır.

Daimî Akan Dere Vejetasyonu

Tabiat Parkı içinden geçen Karaçay ve Yabanardı Dereleri ve bu derelerin birleşerek oluşturduğu Şeyhan Dere ile Karaçay ve Yabanardı Dereleri üzerindeki şelaleler akarsu dere ekosistemi içerisinde daimî akan dere vejetasyonu temsil eder.

86.51 ha büyüklüğündeki Tabiat Parkı'nın 9.54 hektarını daimî akan dere vejetasyonu oluşturmaktadır. Dolayısıyla Tabiat Parkı'nın %11.03 kısmını daimî akan dere vejetasyonu da kalmaktadır.

GÖSTERİM

Sınırlar

▲▲▲ Tabiat Parkı Sınırı

Doğal Yapı

— Dere

— Mevsimlik Dere

.... Çağlayan Pınarı

△ Zirve

Ulaşım

— Patika Yol

— Toprak Yol

Vejetasyon

Bozuk Orman ve Kaya Vegetasyonu

Daimi Akan Dere Vegetasyonu

Orman Vegetasyonu

T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
DOĞA KORUMA VE MİLLİ PARKLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YABANARDIL ŞEYHANDEDE TABİAT PARKI

12 - VEJETASYON

PAFTA NO: L42-c4

Milli Parklar Dairesi Başkanlığı

Beştepe Mah. Alparslan Türkeş Caddesi No:71
Yenimahalle / Ankara
0312 207 50 00

Projeksiyon: UTM
Datum: ED-50
Zone: 37

Ölçek: 1/10.000

2.9 Biyolojik Yapı

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı içerisinde Nisan 2022 yılında yapılan saha çalışması ile alandaki biyolojik yapının özellikleri ortaya konulmuştur. Yapılan saha çalışması ile flora ve fauna elemanlarının; Tür kompozisyonu, popülasyon yapıları ve koruma statüleri belirlenmiştir. Türlerle ait koruma statüleri, Türkiye ‘nin de dahil olduğu ulusal ve uluslararası anlaşmalardaki derecelendirme kriterlerine göre yapılmıştır. Bu anlaşmalar:

IUCN (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources) : Doğa ve Doğal Kaynakların Korunması için Uluslararası Birlik), türlerin ve doğanın korunmasına yönelik önemli çalışmalar yapan bir Gönüllü Kuruluş (NGO)’dur. IUCN içinde Türleri Yaşatma Komisyonu (Species Survival Commission) global anlamda tür ve alttürlerin koruma statüsünü belirlemeye ve değerlendirmeye çalışır. Elde ettiği bulgulara göre türleri soyu tükenmiş, tehdit altında, zarar görebilir... vb kategoriler altında toplar. IUCN türler hakkında elde ettiği bilgileri Red Data Book olarak bilinen bir kitap içinde yayınlamaktadır. IUCN Red Data Book içine her ülkede türler üzerinde çalışan bilim adamlarından elde ettiği bilgileri dahil etmektedir. Bu şekilde bütün dünyayı içine alacak şekilde türler hakkında önemli bir veri tabanı da oluşturmuş olmaktadır.

Katagoriler

Katagoriler 6 grupta tasnif edilmiştir, bu tasnifte, tükenme hızı, nüfus büyüklüğü, coğrafi dağılım alanları ve nüfus ve dağılım derecesi kriterleri dikkate alınmıştır.

- **EX: (extinct):** Şüpheyeye yer bırakmayacak delillerle soyu tükenmiş olduğu ispatlanan türler.
- **EW: (extinct in wild):** Vahşi yaşamda soyu tükenmiş, fakat diğer alanlarda (yetiştirme veya sergileme amaçlı) varlığını sürdüren türler.
- **CR: (critically endangered):** Vahşi yaşamda soyu tükenme tehlikesi had safhada (extreme) olan türler.
- **EN: (endangered):** Vahşi yaşamda soyu tükenme tehlikesi çok büyük olan türler.
- **VU: (vulnerable):** Vahşi yaşamda soyu tükenme tehlikesi büyük olan türler.
- **NT: (near threatened):** Şu anda tehlikede olmayan fakat yakın gelecekte VU, EN veya CR kategorisine girmeye aday olan türler.
- **LC: (least concern):** Yaygın bulunan türler.
- **DD: (data deficient):** Üzerinde yeterli bilgi bulunmayan türler.

BERN SÖZLEŞMESİ (Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesi)

II No'lu listede (Kesin olarak koruma altına alınan fauna türleri)

III No'lu listede (Korunan fauna türleri)

Tablolarda verilen "Red Data Book" kategorileri aşağıdaki listede açıklamaları verilmiştir (Bezzel, 1980-b).

A1 : Bu gruba şu an nesli tükenmiş olanlarla tükenme tehlikesi altında olanlar ve ileride tükenecek türler girmektedir. İki alt gruba ayrılır

A2 : Bu gruba birey sayısı çeşitli bölgelerde 26–50 çift arasında belirlenen türler girmekle beraber yayılım gösterdikleri tüm bölgelerde tehlike altındadırlar. Populasyon yoğunlukları sınırlı olan ve sayıları gün geçtikçe gerileyen veya yöresel olarak raslanmayan türler bu gruba girmektedir.

A3 : Bu gruba birey sayıları 51-(200) 500 çift olarak saptanan ancak bazı bölgelerde çok nadir görülen türler girmektedir. Bunlar yurdun büyük bölümünde populasyon yoğunluğu düşmüş olduğundan tehlike altındadırlar. Dolayısıyla bu gruptakiler korunmaya muhtaçtır.

A4 : Bu gruba sınırlı bölgelerde yayılım gösteren populasyon yoğunlukları belirli bölgelerde azalmış ancak tükenme tehlikesi altında olmayan türler girer. Bunlar gizli tükenme tehlikesi ile karşı karşıyadır. Bu grupta birey sayısı 501–5000 çift veya daha fazladır.

A1–2 : Bu gruba birey sayısı 1–25 çift olarak belirlenen türler girmektedir. Bunlar izole ve küçük populasyonlar halinde yaşadıklarından mutlak korunmaları gerekmektedir.

B3 : Bu gruba Anadolu'da çoğalamayan fakat gecici olarak gelen veya transit göçen ya da kışlayan türler girer.

G (Göçmen): Yurtta kuluçkaya yattıktan sonra göçen türler.

T (Transit): Yurtta kuluçkaya yatmayan ve transit göçleri sırasında yurdu kullanan türler.

Y (Yerli): Düzenli olarak yurtta kuluçkaya yatan yerli kuşlar.

KZ (Kış Ziyaretçisi): Kış aylarını yurtta geçiren kış ziyaretçisi türler. Bunlar kuluçka döneminde kuluçkaya yattıkları ülkeye giderler.

Merkez Av Komisyonu (MAK)

Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü' nün her yıl Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Merkez Av Komisyonu kararına göre alandaki türler Ek Listelerde verilen kategorilere göre de sınıflandırılmıştır. MAK Kararlarına göre;

Ek Liste-I Merkez Av Komisyonu'nca koruma altına alınan av hayvanları

Ek Liste-II Merkez Av Komisyonu'nca avına belli edilen sürelerde izin verilen av hayvanlarını gösterir.

Buna Göre; Proje sahası av hayvanı ve avlak benzeri bir yapılanma bulunmamakta ayrıca kara avcılığı yapılmamaktadır, saha ava kapalıdır.

CITES (Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaret Konvansiyonu): Cites, yabani hayvan ve bitki türlerinin canlı ve ölü örnekleri ile bunların kolayca tanınabilen parçaları ile türevlerinin sözleşmeye taraf ülkeler arasındaki ithalatını, ihracatını, reeksportunu ve denizden girişini kısacası uluslararası ticaretini; temeli izin ve belgelere dayanan ve ancak sözleşmede belirtilen bazı şartların yerine getirilmesi halinde bu izin ve belgelerin verilmesini öngören uluslararası bir düzenlemedir. CITES (Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaret Konvansiyonu), yabani hayvan ve bitki türlerinin canlı ve ölü örnekleri ile bunların kolayca tanınabilen parçaları ile türevlerinin sözleşmeye taraf ülkeler arasındaki ithalatını, ihracatını, reeksportunu ve denizden girişini kısacası uluslararası ticaretini; temeli izin ve belgelere dayanan ve ancak sözleşmede belirtilen bazı şartların yerine getirilmesi halinde bu izin ve belgelerin verilmesini öngören uluslararası bir düzenlemedir.

CITES'in UNEP (Birleşmiş Milletler Çevre Programı) tarafından yönetilen Sekreteryası İsviçre'nin Cenevre kentindedir. Ayrıca üye ülkelerin oluşturduğu her iki ya da üç yılda toplanan ve Sözleşmenin işleyişini kontrol eden Taraflar Kongresi bir diğer önemli yönetim organıdır.

Her taraf ülke sözleşmeye tabi izin ve belgeleri düzenlemeye yetkili bir veya daha fazla sayıda Yönetim Mercii ve bu Yönetim Mercilerine Sözleşme kapsamında belirtilen bilimsel tavsiyeleri yapmakla görevli bir ya da daha fazla sayıda Bilimsel Mercii belirlemek durumundadır.

Ticaretlerinin düzenlenmesi farklı derecede bulunan yabani hayvan ve bitki türleri 3 ayrı ek liste olarak belirlenmiştir. Bu ayırım türlerin korunma gereksinimlerinin derecesine göre belirlenmiştir.

EK-1 listesi nesilleri tükenme tehdidi ile karşı karşıya bulunan ve bu nedenle örneklerinin ticaretinin sıkı mevzuata tabi tutulması ve bu ticarete sadece istisnai durumlarda izin verilmesi zorunlu olan türleri içerir.

EK-2 listesi nesilleri mutlak olarak tükenme tehdidiyle karşı karşıya olmamakla birlikte, nesillerinin devamıyla bağdaşmayan kullanımları önlemek amacıyla ticaretleri belirli esaslara bağlanan türleri içerir.

EK-3 listesi ise herhangi bir taraf ülkenin kendi yetki alanı içinde düzenlenmeye tabi tuttuğu ve aşırı kullanımını önlemek veya kısıtlamak amacıyla ticaretinin denetime alınmasında diğer taraflar ile iş birliğine ihtiyaç duyduğunu belirttiği bütün türleri kapsar.

2.9.1 Flora

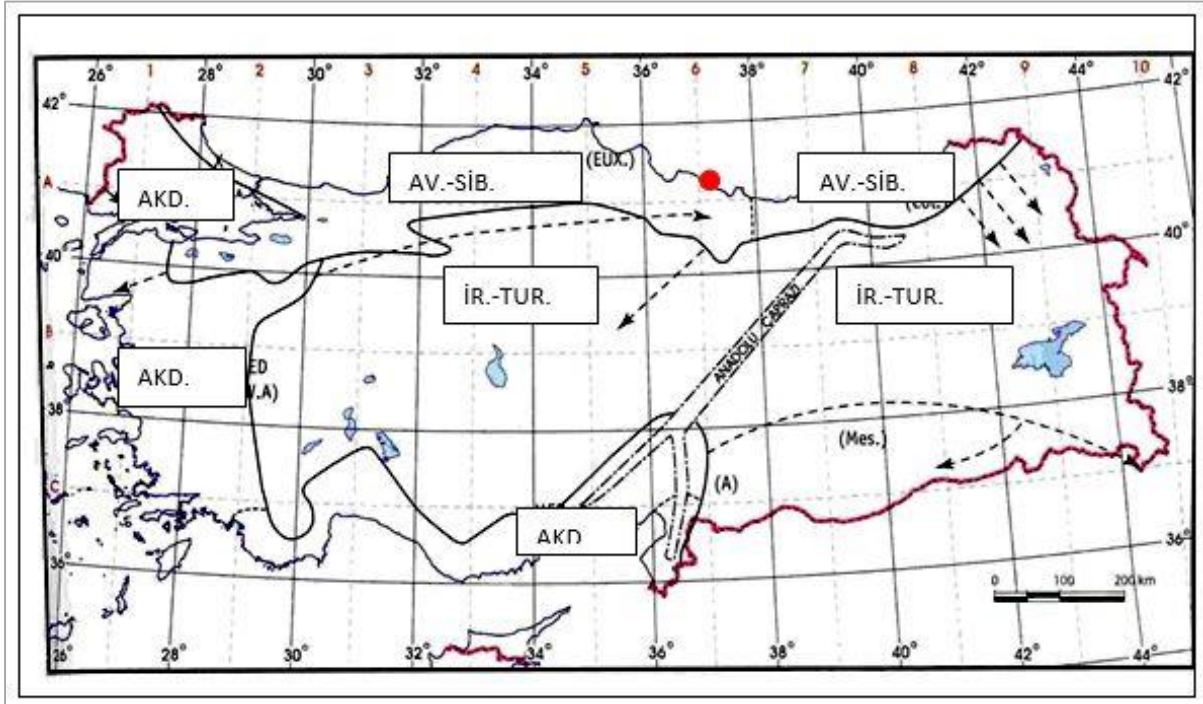
Flora; Belirli bir coğrafi alanda veya bölgede doğal olarak yaşayan tüm bitkilerin belirli bir sistematik düzene göre hazırlanmış olan listesine, o alanın / bölgenin florası adı verilir. Ağrı Dağı Florası, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Florası, Türkiye Florası gibi. Flora terimi daha çok Tohumlu Bitkiler ve Eğretiler için kullanılmaktadır. Bir yerin diğer bitki grupları için ise daha özel tanımlama yapılır. Liken florası, karayosunu florası, mantar biotası vb. ifadeler kullanılır.

Ülkemiz; coğrafi konumu, jeomorfolojik yapısı ve değişik iklim tiplerinin etkisi altında bulunması nedeniyle son derece zengin bir flora sahiptir. Türkiye Florası, 11. Cilde (Güner vd. 2000) göre 8988 doğal tohumlu bitki türünden oluşur. Türkiye Florasında toplam tür sayısı, yabancı kaynaklı (alien) ve kültür bitkileri dahil 9.221' dir. Endemizm bakımından, Floradaki endemik tür sayısı 2.891' dir. Bu sayıya endemik olan 497 alttürü ve 390 varyeteyi dahil ettiğimizde toplam endemik takson sayısı 3778'e çıkmaktadır (Güner vd. 2000).

Literatür çalışmaları ve önceden yapılmış çalışmalar

Ülkemiz endemik bitkiler ve bitki çeşitliliği açısından dünyanın önde gelen ülkeleri arasında yer almaktadır. Bu özelliği ise ülkemizin coğrafik konumu, jeolojik yapısı ve farklı iklim tiplerinin bulunmasından kaynaklanmaktadır. Türkiye'nin üç ayrı fitocoğrafik bölgede bulunması (Akdeniz, İran-Turan ve Avrupa-Sibirya) diğer bir önemli etkidir (Şekil 2.13).

Şekil 2.13 Tabiat Parkı Alanı ve Türkiye'nin Fitocoğrafik Bölgeleri Haritası

(Kaynak: Davis P.H., Harper P.C. and Hege I.C. (eds.), 1971. Plant Life of South-West Asia. The Botanical Society of Edinburg (AV.-SİB.: Avrupa Sibirya Bitki Coğrafyası Bölgesi, AKD.: Akdeniz Bitki Coğrafyası Bölgesi, İR.-TUR.: İran Turan Bitki Coğrafyası Bölgesi)

Türkiye’de yapılan floristik çalışmalar Fransız botanikçi Tournefort tarafından başlatılmıştır. 1702 yılında Batı, Kuzey ve Doğu Anadolu bölgelerinde yaptığı çalışmalarda topladığı bitkileri yayınlamıştır.

Türkiye yukarıda saydığımız özelliklerinden dolayı yabancı botanikçileri cezbeden bir ülke haline gelmiştir. Türkiye’de yapılan ilk önemli araştırma 1843 yılında İsviçreli botanikçi E. Boissier tarafından yapılmıştır. Bu araştırmalardan elde ettiği bulguları “Flora Orientalis” adlı eserde yayınlamıştır [Boissier, 1867-1888]. Daha sonra P.H. Davis’in editörlüğünde yazılan 9 ciltlik “Flora of Turkey and the East Aegean Island” adlı eser ile Türkiye florası ortaya konmuştur [Davis, 1965-1985]. 1988 yılında çıkartılan “Flora of Turkey and the East Aegean Island (Suplement)” ile Türkiye Florası 10 ciltte çıkmıştır [Davis ve ark., 1988]. Ülkemizde hızla artan botanik çalışmaları neticesinde, bilim dünyasına tanıtılan yeni takson sayılarının fazlalığı 2000 yıllarında Türk botanikçiler tarafından 2. bir ek cilt yazmaya teşvik etmiştir (Güner ve ark., 2000).

Türkiye florası incelendiği zaman 163 familya, 1168 cins ve 8988 tür tespit edilmektedir. Toplam takson sayısı 10754 olup toplam endemik sayısı 3708'dir (Güner ve ark., 2000). 2006 yılında yayınlanan 3. ek listeye göre floramıza 154 türe ait 295 takson daha ilave edilmiş ve toplam takson sayısı 11049, endemik sayısı 3895'e çıkmıştır (Özhatay ve ark., 2006). 2009 yılında yayınlanan 4. ek listeye göre 175 takson daha ilave edilmiş ve toplam takson sayısı 11224, endemik takson sayısı 4070 ise olmuştur (Özhatay ve ark., 2009). 12000'e yakın takson ve 2750 endemik türe sahip Avrupa Florasıyla bu değerler kıyaslandığı zaman ülkemizin flora zenginliği açıkça oraya çıkmaktadır.

Çalışma alanının ve yakın çevresinin potansiyel flora listesi oluşturulurken alanda yapılmış önceki çalışmalardan yararlanma önceliği ayrıca önem taşımaktadır. Bu çalışmada da araştırma sahasının ve yakın çevresinin potansiyel flora listesi araştırılırken arazi gözlemlerinin yanı sıra önceki mevcut literatür çalışmalarından yararlanılmıştır. Alana ilişkin hazırlanan flora tablosunda da türe ilişkin elde edilen bilgi kaynağı gözlem ve/veya literatür şeklinde kodlanmıştır.

Araştırma alanı Diyarbakır ili Çermik İlçesi sınırları içerisinde olup Davis'in 'Türkiye Florası' adlı eserinde kullandığı Grid Sistemine göre B7 karesindedir. Araştırma bölgesinden 33 familyaya ait 69 takson tespit edilmiştir. Bölgeden toplanan bitkilerin floristik bölgelere göre dağılımı şöyledir: İran-Turan %40.58, Akdeniz % 11.59, Avrupa-Sibirya % 5.80 ve Belirsizler % 42.03'dür. Bölgedeki endemik takson sayısı 11 olup endemizm oranı ise %15.94'dir.

Tabiat Parkı'nın büyük kısmı Meşe saf orman yapısı ile temsil edilmektedir. Doğal yayılış ile oluşmuştur.

Tablo 2.10 Flora Listesi

Familya	Tür	Türkçe Adı	Endemizm Durumu	Fitocoğrafik Bölge	Tehlike Kategorileri (IUCN)	Korunma Statüsü
Anacardiaceae	Pistacia terebinthus	Menengiç	-	Akdeniz elementi	LC	Liste Dışı
Apiaceae	Chaerophyllum temulum L.	Dallı handok	-	Avrupa-Sibirya elementi	LC	Liste Dışı
Apiaceae	Angelica archangelica	Selemotu	-	-	LC	Liste Dışı
Apiaceae	Smyrniolum olusatrum L.	Deli kereviz	-	Akdeniz elementi	LC	Liste Dışı
Apiaceae	Pimpinella eriocarpa	Meyane	-	İran-Turan elementi	DD	Liste Dışı
Asteraceae	Anthemis arvensis L.	Tarlapapatyası	-	Avrupa-Sibirya elementi	LC	Liste Dışı
Asteraceae	Centaurea bruguierana	Akça kavgalaz	-	İran-Turan elementi	VU	Liste Dışı
Asteraceae	Sigesbeckia orientalis	Sarıteçan	-	-	NT	Liste Dışı
Asteraceae	Tanacetum argenteum	Kaya pireotu	-	-	DD	Liste Dışı
Asteraceae	Crepis foetida L.	Kohum	-	-	LC	Liste Dışı
Asteraceae	Cichorium intybus L.	Hindiba	-	-	LC	Liste Dışı
Boraginaceae	Buglossoides tenuiflora	İnce taşkesen	-	-	NT	Liste Dışı
Boraginaceae	Onosma rechingeri	Geç mijmijok	endemik	İran-Turan elementi	NT	Liste Dışı
Boraginaceae	Onosma xanthotricha	Keçeli	-	İran-Turan elementi	NT	Liste Dışı

Boraginaceae	Paracaryum sintenisii	Eğin çarşağı	-	İran-Turan elementi	DD	Liste Dışı
Brassicaceae	Isatis demiriziana	Bey çiviti	endemik	İran-Turan elementi	LC	Liste Dışı
Brassicaceae	Sinapis alba L.	Mamanık	-	-	LC	Liste Dışı
Brassicaceae	Alliaria petiolata	Sarmısak hardalı	-	-	LC	Liste Dışı
Campanulaceae	Campanula phytidocalyx	Dicle çingırağı	-	-	DD	Liste Dışı
Cannabaceae	Celtis australis subsp.	Çitlenbik	-	Akdeniz elementi	LC	Liste Dışı
Caryophyllaceae	Arenaria sabulina	Fırat kumotu	endemik	İran-Turan elementi	LC	Liste Dışı
Caryophyllaceae	Minuartia formosa	Çöltüstüsü	-	-	DD	Liste Dışı
Crassulaceae	Umbilicus rupestris	Göbekotu	-	-	LC	Liste Dışı
Crassulaceae	Rosularia blepharophylla	Dicle koruğu	endemik	İran-Turan elementi	LC	Liste Dışı
Cyperaceae	Carex cespitosa L.	Gür ayakotu	-	-	LC	Liste Dışı
Euphorbiaceae	Euphorbia craspedia	Kalın sütleğen	-	İran-Turan elementi	NT	Liste Dışı
Euphorbiaceae	Euphorbia rigida	Sütleğen	-	Akdeniz elementi	LC	Liste Dışı
Fabaceae	Astragalus caspicus	Hazar geveni	-	İran-Turan elementi	NT	Liste Dışı
Fabaceae	Astragalus Diyarbakirensis	Diyarbakır Geveni (yitik geven)	endemik	-	LC	Liste Dışı
Fabaceae	Astragalus erythrotaenius	Süslü geven	-	İran-Turan elementi	LC	Liste Dışı
Fabaceae	Astragalus garaensis	Bodur geven	-	İran-Turan elementi	NT	Liste Dışı

Fabaceae	Cicer echinospermum	Kirpinohutu	endemik	İran-Turan elementi	LC	Liste Dışı
Fabaceae	Hedysarum kotschy	Sarı batalak	-	İran-Turan elementi	NT	Liste Dışı
Fabaceae	Hedysarum pannosum	Keçeli batalak	-	İran-Turan elementi	NT	Liste Dışı
Fabaceae	Lathyrus trachycarpus	Gelin burçağı	endemik	İran-Turan elementi	LC	Liste Dışı
Fabaceae	Trifolium batmanicum	Batman üçgülü	-	-	LC	Liste Dışı
Fabaceae	Trifolium campestre	Üçgül	-	-	LC	Liste Dışı
Fagaceae	Quercus pubescens subsp.	Tüylü Meşe	-	-	LC	Liste Dışı
Haloragaceae	Myriophyllum sp.	Su yosunu	-	-	LC	Liste Dışı
Iridaceae	Iris gatesii	Sason kurtkulağı	-	İran-Turan elementi	NT	Liste Dışı
Iridaceae	Iris masia	Dikenlisüsen	-	-	NT	Liste Dışı
Ixioliriaceae	Ixiolirion tataricum var. tataricum	Köpekotu	-	İran-Turan elementi	NT	Liste Dışı
Juglandaceae	Juglans regia L.	Ceviz	-	-	LC	Liste Dışı
Lamiaceae	Ajuga xylorrhiza	Kabamayasıl	endemik	İran-Turan elementi	LC	Liste Dışı
Lamiaceae	Thymus kotschyanus	Kekik	-	İran-Turan elementi	LC	Liste Dışı
Lamiaceae	Teucrium spinosum	Dikenlimahmut	-	Akdeniz elementi	NT	Liste Dışı
Liliaceae	Allium variegetum	Dicle körmeni	endemik	İran-Turan elementi	LC	Liste Dışı
Malvaceae	Alcea fasciculiflora	Kümehatmi	-	İran-Turan elementi		Liste Dışı

Nymphaeaceae	Nymphaea alba	Nilüfer	-	-	LC	Liste Dış
Orchidaceae	Ophrys schulzei	Dağ ablamutu	-	İran-Turan elementi	NT	Liste Dış
Plantaginaceae	Plantago sp.	Sinirotu	-	-	LC	Liste Dış
Platanaceae	Platanus orientalis L.	Çınar	-	-	LC	Liste Dış
Poaceae	Echinochloa sp.	Darıcan	-	-	LC	Liste Dış
Poaceae	Sorghum halepense	Halepotu	-	-	LC	Liste Dış
Poaceae	Brachypodium sylvaticum	Koru kılcanı	-	Avrupa Sibirya elementi	LC	Liste Dış
Poaceae	Triticum dicoccoides	Yabani gernik	-	İran-Turan elementi	VU	Liste Dış
Ranunculaceae	Anemone coronaria	Manisalâlesi	-	Akdeniz elementi	VU	Liste Dış
Ranunculaceae	Nigella arvensis var. caudata		-	-	NT	Liste Dış
Ranunculaceae	Ranunculus sp.	Düğünçiçeği	-	Akdeniz elementi	LC	Liste Dış
Rhamnaceae	Paliurus spina-christi	Karaçalı	-	-	LC	Liste Dış
Rosaceae	Crataegus orientalis	Alıç	-	İran-Turan elementi	LC	Liste Dış
Rubiaceae	Crucianella kurdistanica	Meşe haçotu	-	İran-Turan elementi	NT	Liste Dış
Rubiaceae	Galium aparine L.	Çobansüzgeci		-	LC	Liste Dış
Salicaceae	Salix babylonica L.	Salkım söğüt	-	-	LC	Liste Dış
Sapindaceae	Acer macrophyllum	Akçaağaç	-	-	LC	Liste Dış

Scrophulariaceae	Scrophularia mesopotamica	Sahra sıracası	endemik	İran-Turan elementi	LC	Liste Dış
Scrophulariaceae	Verbascum globiferum	Top sığirkuyruğu	endemik	İran-Turan elementi	LC	Liste Dış
Scrophulariaceae	Verbascum thapsus L	Burunca	-	Avrupa-Sibirya elementi	LC	Liste Dış
Verbenaceae	Vitex agnus-castus	Hayıt	-	Akdeniz elementi	NT	Liste Dış

Fotoğraf 2.24 Ayakotu

Fotoğraf 2.25 Delikereviz

Fotoğraf 2.26 Dügünçeği

Fotoğraf 2.27 Ağınçağı

Fotoğraf 2.28 Göbekotu

Fotoğraf 2.29 Hindibağ

Fotoğraf 2.30 Karamayasıl

Fotoğraf 2.31 Karaçalı

Fotoğraf 2.32 Mamanık

Fotoğraf 2.33 Papatya

Fotoğraf 2.34 Selemotu

Fotoğraf 2.35 Söğüt Ağaçları

Fotoğraf 2.36 Sütleğen

Fotoğraf 2.37 Sığırkuyruğu

2.9.2 Fauna

Türkiye'nin dağlık alanları; Toroslar ve Karadeniz dağları 3. Jeolojik zaman olarak bilinen Tersiyer süresince Afrika ve Arap levhasının kuzeye hareketi sonucu oluşmuştur. Bu süreçte İç Anadolu'da oluşan iç deniz Miyosenden günümüze çekilerek şu anki İç Anadolu havzasını geride bırakmıştır. Proje sahası Batı Karadeniz dağ sırasının İç Anadolu havzasına bakan kısmında yer almaktadır. Bu dağ silsileleri jeolojik gelişim sırasında karasal türler için bir sığınak oluşturmuş, İç denizin çekilmesiyle bu fauna elemanları tüm ülkeye yayılmıştır. Bu bakımdan bu dağlık alanlarlar sahip oldukları ekoistem özellikleri ve faunastik yapısıyla ülke biyoçeşitliliği açısından önem arz etmektedir. Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı birçok hayvan türü için ayrılcı sınır niteliğindeki Anadolu diyagonalı doğusunda yer almaktadır. Bu bölgedeki yaban hayvan türlerini, istilacı ve egzotik türler haricinde İran- Turan fauna elemanları oluşturmaktadır.

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı içerisinde Nisan 2022 tarihinde yapılan saha çalışmasında, yaban hayvanlarının tespiti için;

Amphibia (İkiyaşamlılar); Semenderler, Karkurbağaları ve Su kurbağaları bu sınıfa girer, tamamı poikiloterm olup yıllık aktiviteleri bahar başından, sonbahara kadar sürer, bazı türleri nokturnal bazı türleri diurnaldir. Bu özellikleri dikkate alınarak proje sahasında seçilen örneklik alanlarda gece ve gündüz çalışma yapıldı. Bu sınıfa ait örnekler kepçe ve elle toplanırken sulak ve karasal alanlar gece ve gündüz gezilerek örnekleme ve gözlem yapılmıştır.

Reptilia (Sürüngenler): Sürüngenler de poikiloterm hayvanlar olup bu sınıf içinde Kaplumbağalar, kertenkeleler ve yılanlar yer alır. Sürüngen örnekleri için uzun saplı pensler kullanılmış ve seçilen örneklik alanlar tamamen taranmıştır.

Kuşlar (Aves): Kuş araştırması, İskoç Doğal Mirası tarafından önerilen kuş araştırma yöntemlerine dayanmaktadır. İskoç Doğal Mirası tarafından iki kuş araştırma yöntemi tanımlanmıştır. Bunlar, Dağılım ve Bolluk (DA) Anketi ve Vantage Point (VP) Anketidir. DA Anketi, üreme, kışlama ve göçmen kuşların sayılarını ve dağılımını kaydetmeye odaklanırken, VP Anketi, SEGS sahasındaki kuşların uçuş aktivitesini ölçmek için sabit bir gözlem konumundan bir dizi saatten oluşur.

Memeli hayvanlar (Mammalia): Alandaki memeli hayvan türleri içinde homoterm ve heteroterm türler yer almaktadır. Böcekçil memeliler, Yarasalar ve bazı kemirgenler heteroterm özellik gösterirken diğerleri homotermdir. Buna göre memeli örneklerinin saptanması arazideki yuvalar, hayvan izleri ve dışkıları incelenmiştir.

Tabiat parkı içerisinde yapılan saha çalışmasında yaban hayvaların tespitinde hayvanlara ait iz ve kalıntılar da değerlendirmeye alınmıştır. Bu iz ve kalıntılara ait görseller aşağıda verilmiştir.

Fotoğraf 2.38 Corvidae Kargagillerin Besinlerini Oluşturan Kabuklu Omurgasız Kalıntıları

Fotoğraf 2.39 *Nannospalax Ehrenbergi* (Orta Doğu Kör Sıcanı) Yuvası

Fotoğraf 2.40 *Lepus Europaeus* (Tavşan) Dışkısı

Fotoğraf 2.41 *Sciurus Anomalous* (Sincap) ‘Lara Ait Ceviz ve Palamut Besin Kalıntıları

Memeliler

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı içinde 28 memeli türü yaşamaktadır. IUCN 2022 verilerine göre memeli türlerinden; 1 tür *Panthera pardus* (Pars) CR, 3 tür *Miniopterus schreibersii* (Schreibers'in yarasası), *Ursus arctos* (Boz ayı), *Vormela peregusna* (Alaca sansar) VU seviyesinde tehlike altındaki türlerdendir. Türler arasında endemik tür bulunmamaktadır. Tabiat parkı içerisinde MAKK 2022 listesine göre 7 tür Ek II ve 1 tür Ek III kapsamındadır. Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı’nda bulunan memeli türleri aşağıdaki tabloda verilmiştir. Türlerin 9’u Bern Ek liste II kategorisinde kesin koruma altında, 6 tanesi Bern Ek liste III korunan kategorisinde ve 16 tür liste dışıdır. Tabiat parkı görece küçük olması dışında; vejetasyon türlerinin zenginliği, farklı memeli türleri için yuva alanı oluşturmaları ve hayvan türleri için yıl boyu aktif su kaynağı oluşturmaları memeli türlerinin çeşitliliğini arttırmaktadır. Tabiat parkında antropojenik etkiler olmayışı ve doğallığını koruyor olması memeli türleri için önemini arttırmaktadır. *Panthera pardus* (Pars) türünün IUCN ve diğer literatür kaynaklarında Anadolu’daki yayılışı tükenmiş olarak belirtilmesine rağmen güneydoğu bölgemiz ve orta Toroslara kadar yerel gözlemcilerden varlığına dair ihbarlar gelmektedir. Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı memeli listesi içerisine aldığımız pars, alandaki bağımsız görgü tanıklarına ve alanın türün habitat istençlerine uygun olması ve türün yerleşik popülasyonları ile potansiyel ekolojik bağlantıları olmasına dayanmaktadır.

Tablo 2.11 Tabiat Parkı Memeli Faunası

Familiya	Tür	Türkçe adı	Endemizm Durumu	Tehlike kategorileri		Populasyon durumu	Bern
				IUCN	MAKK		
<i>Erinaceidae</i>	<i>Erinaceus concolor</i>	Kirpi	-	LC	-	Orta	-
<i>Erinaceidae</i>	<i>Hemiechinus auritus</i>	Uzun kulaklı kirpi	-	LC	-	Orta	-
<i>Soricidae</i>	<i>Crocidura suaveolens</i>	Sivri burunlu fare	-	LC	-	Orta	-
<i>Rhinolophidae</i>	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	Büyük nalburunlu yarasa	-	LC	-	Az-Orta	EK-II
<i>Rhinolophidae</i>	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	Küçük nalburunlu yarasa	-	LC	-	Az-Orta	EK-II
<i>Vespertilionidae</i>	<i>Myotis myotis</i>	Büyük farekulaklı yarasa	-	LC	-	Az-Orta	EK-II
<i>Vespertilionidae</i>	<i>Myotis aurescens</i>	Bıyıklı yarasa	-	LC	-	Az-Orta	EK-II
<i>Vespertilionidae</i>	<i>Miniopterus schreibersii</i>	Schreibers'in yarasası	-	VU		Az-Orta	EK-II
<i>Vespertilionidae</i>	<i>Myotis blythii</i>	Küçük farekulaklı yarasa	-	LC	-	Az-Orta	EK-II
<i>Vespertilionidae</i>	<i>Hypsugo savii</i>	Savinin cüce yarasası	-	LC	-	Az-Orta	EK-II
<i>Leporidae</i>	<i>Lepus europaeus</i>	Tavşan	-	LC	EK-II	Orta	EK-III
<i>Sciuridae</i>	<i>Sciurus anomalus</i>	Sincap	-	LC	-	Orta	EK-III

Fotoğraf 2.42 *Erinaceus Concolor* (Kirpi)

Fotoğraf 2.43 *Rhinolophus Hipposideros* (Küçük Nalburunlu Yarasa)

Fotoğraf 2.44 *Miniopterus Schreibersii* (Schreibers'in Yarasaı)

Fotoğraf 2.45 *Sciurus Anomalus* (Sincap)

Fotoğraf 2.46 *Ursus Arctos* (Boz Ayı)

Fotoğraf 2.47 *Panthera Pardus* (Pars)

Kuşlar

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı içinde 41 kuş türü yaşamaktadır. Kuş türlerinden; 1 tanesi *Apus affinis* (Küçük Ebabil) VU ve *Aegypius monachus* (Kara akbaba) NT IUCN 2022 verilerine göre tehlike altındaki türlerdendir. Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı yerli ve göçmen türler için önemli yuva alanı oluşturmaktadır. Tabiat parkı içerisinde 24 tür yerli, 17 tür ise dönesel olarak bulunan türlerdir. Türler arasında endemik tür bulunmamaktadır. Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Park'ında bulunan kuş türleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Türlerin 33' u Bern Ek liste II kategorisinde kesin koruma altında, 5 tanesi Bern Ek liste III korunan kategorisinde ve 3 tür liste dışıdır. Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı barındırdığı farklı habitat tipleri ile birçok kuş türü için yuva, belenme ve üreme alanı işlevi görmektedir. Tabiat parkı görece küçük olması nedeni ile barındırdığı tüm kuş türlerinin az ve orta yoğunlukta popülasyonları mevcuttur. Tabiat parkında antropojenik etkiler olmayışı ve doğallığını koruyor olması kuş türleri için önemini arttırmaktadır.

Tablo 2.12 Tabiat Parkı Kuşları

Familiya	TÜR	İsim	Endemizm	Statü	IUC N	Bern
Ciconiidae	<i>Ciconia Nigra</i>	Kara Leylek	-	Yaz	LC	III
Accipitridae	<i>Accipiter Gentilis</i>	Çakır	-	Sürekli	LC	II
	<i>Accipiter Nisus</i>	Atmaca	-	Yaz	LC	II
	<i>Aquila Chrysaetos</i>	Kaya Kartalı	-	Sürekli	LC	II
	<i>Apus Apus</i>	Ebabil	-	Yaz	LC	II
	<i>Milvus migrans</i>	Kara çaylak	-	Kış	LC	II
	<i>Aegypius monachus</i>	Kara akbaba	-	Yaz	NT	II
	<i>Buteo rufinus</i>	Kızıl şahin	-	Sürekli	LC	II
	<i>Athene noctua</i>	Kukumav	-	Sürekli	LC	II
Hirundinidae	<i>Hirundo Daurica</i>	Kızıl Kırlangıç	-	Yaz	LC	II
	<i>Delichon Urbicum</i>	Ev Kırlangıcı	-	Yaz	LC	II
	<i>Anthus Spinoletta</i>	Dağ İncirkuşu	-	Sürekli	LC	II
Motacillidae	<i>Motacilla Cinerea</i>	Dağ Kuyruksallayanı	-	Sürekli	LC	II
	<i>Motacilla Alba</i>	Ak Kuyruksallayan	-	Sürekli	LC	II
Troglodytidae	<i>Troglodytes</i> <i>Troglodytes</i>	Çitkuşu	-	Sürekli	LC	III
Turdidae	<i>Turdus Merula</i>	Karatavuk	-	Sürekli	LC	III
	<i>Turdus Viscivorus</i>	Ökse Ardıcı	-	Sürekli	LC	III
Apodida	<i>Apus Affinis</i>	Küçük Ebabil	-	Yaz	VU	-
Sylviidae	<i>Sylvia Atricapilla</i>	Kara Başlı Ötleğen	-	Yaz	LC	II
Phylloscopidae	<i>Phylloscopus</i> <i>Sibilatrix</i>	Orman Çıvgını	-	Yaz	LC	II
	<i>Phylloscopus Bonelli</i>	Boz Çıvgın	-	Yaz	LC	II
Muscicapidae	<i>Luscinia</i> <i>Megarhynchos</i>	Bülbül	-	Yaz	LC	II
	<i>Oenanthe Oenanthe</i>	Kuyrukkakan	-	Yaz	LC	II
	<i>Monticola Solitarius</i>	Gökardıç	-	Sürekli	LC	II
	<i>Ficedula Hypoleuca</i>	Kara Sinekkapan	-	Yaz	LC	II
Aegithalidae	<i>Aegithalos Caudatus</i>	Uzun Kuyruklu Baştankara	-	Sürekli	LC	III

<i>Paridae</i>	<i>Poecile lugubris</i>	Ak Yanaklı Baştankara	-	Sürekli	LC	II
	<i>Periparus ater</i>	Çam Baştankarası	-	Sürekli	LC	II
	<i>Parus Major</i>	Büyük Baştankara	-	Sürekli	LC	II
<i>Sittidae</i>	<i>Sitta krueperi</i>	Anadolu Sıvacısı	-	Sürekli	LC	II
	<i>Sitta Europea</i>	Sıvacı	-	Sürekli	LC	II
	<i>Sitta Neumayer</i>	Kaya Sıvacısı	-	Sürekli	LC	II
<i>Certhiidae</i>	<i>Certhia Brachydactyla</i>	Bahçe Tırnaşıkkuşu	-	Sürekli	LC	II
<i>Laniidae</i>	<i>Lanius Collurio</i>	Kızıl Sırtlı Örümcekkuşu	-	Yaz	LC	II
	<i>Lanius Minor</i>	Kara Alınlı Örümcekkuşu	-	Yaz	LC	II
	<i>Lanius Senator</i>	Kızıl Başlı Örümcekkuşu	-	Yaz	LC	II
<i>Corvidae</i>	<i>Garrulus Glandarius</i>	Alakarga	-	Sürekli	LC	-
	<i>Corvus Monedula</i>	Küçük Karga	-	Sürekli	LC	-
<i>Fringillidae</i>	<i>Serinus Serinus</i>	Küçük İskete	-	Sürekli	LC	II
	<i>Carduelis Carduelis</i>	Saka	-	Sürekli	LC	II
	<i>Columba livia</i>	Kaya güvercini	-	Sürekli	LC	II

Fotoğraf 2.48 *Garrulus Glandarius* (Alakarga)

Fotoğraf 2.49 *Columba Livia* (Kaya Güvercini)

Fotoğraf 2.50 *Buteo Rufinus* (Kızıl Şahin)

Fotoğraf 2.51 *Ciconia Nigra* (Kara Leylek)

Fotoğraf 2.52 *Corvus Monedula* (Küçük Karga)

Sürüngenler ve Amfibiller

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı içinde 15 sürüngen ve amfibi türü yaşamaktadır. Sürüngen ve amfibi türlerinden; 1 tanesi *Testudo Graeca* (Yaygın Kara Kaplumbağası) VU ve 1 tanesi *Daboia deserti* (Koca Engerek) NT IUCN 2022 verilerine göre tehlike altındaki türlerdendir. Türler arasında endemik tür bulunmamaktadır. Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı karasal ve sucul türler için yuva alanı oluşturmaktadır. Tabiat parkı içerisinde bulunan herpetil faunası popülasyon durumları değerlendirildiğinde türlerin çoğunluğu az- orta yoğunluktadır. *Pelophylax ridibundus* (Ova Kurbağası) ve *Bufo viridis* (Gece Kurbağası) popülasyon yoğunlukları ise yüksektir. Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkında bulunan sürüngen ve amfibi türleri aşağıdaki tabloda verilmiştir. Türlerin 8' i Bern Ek liste II kategorisinde kesin koruma altında, 7 tanesi Bern Ek liste III korunan kategorisindedir.

Tablo 2.13 Tabiat Parkı Sürüngen ve Amfibi Listesi

TAKIM/ Familiya	Tür	İSİM (Tr)	Endemizm	Populasyon Durumu	IUCN	CITES	Bern
<i>Anura/ Ranidae</i>	<i>Pelophylax ridibundus</i>	Ova Kurbağası	-	Çok	LC	-	II
	<i>Bufo viridis</i>	Gece Kurbağası	-	Çok	LC	-	II
<i>Testudines/ Testudinidae</i>	<i>Testudo Graeca</i>	Yaygın Kara Kaplumbağası	-	Az	VU	-	II
	<i>Mauremys caspica</i>	Çizgili Kaplumbağa	-	Az- Orta	LC	-	II
<i>Squamata/ Agamidae</i>	<i>Laudakia Stellio</i>	Dikenli Keler	-	Az- Orta	LC	-	II
<i>Squamata/ Lacertidae</i>	<i>Ophisops Elegans</i>	Yılan Gözlü Kertenkele	-	Az- Orta	LC	-	II
	<i>Apathya cappadocica</i>	Anadolu kertenkelesi	-	Çok	LC	-	II
<i>Squamata/ Colubridae</i>	<i>Eirenis Modestus</i>	Uysal Yılan	-	Az- Orta	LC	-	III
	<i>Elaphe Sauromates</i>	Sarı Yılan	-	Az- Orta	LC	-	III
	<i>Malpholon Insignitis</i>	Çukurbaşı Yılan	-	Az- Orta	LC	-	III
	<i>Telescopus Fallax</i>	Kedi Gözlü Yılan	-	Az- Orta	LC	-	III
	<i>Montivipera Xanthina</i>	Şeritli Engerek	-	Az- Orta	LC	-	III
<i>Squamata/ Viperidae</i>	<i>Daboia deserti</i>	Koca Engerek	-	Az- Orta	NT	-	III
<i>Squamata/ Natricidae</i>	<i>Natrix natrix</i>	Yarı Sucul Yılan	-	Az- Orta	LC	-	III
	<i>Natrix tessellata</i>	Damalı Su Yılanı	-	Az- Orta	LC	-	III

Fotoğraf 2.53 *Pelophylax Ridibundus* (Ova Kurbağası)

Fotoğraf 2.54 *Testudo Graeca* (Yaygın Kara Kaplumbağası)

Fotoğraf 2.55 *Laudakia Stellio* (Dikenli Keler)

İç Su Balıkları (Pisces)

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı içinde 5 iç su balığı türü bulunmaktadır. İç su balığı türlerinden; 1 tanesi *Cyprinus carpio* (Sazan) VU IUCN 2022 verilerine göre tehlike altındaki türlerdendir. Türler arasında endemik tür bulunmamaktadır. Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı akarsu ekosisteminin oluşturan suların mezotrofik özellikte olması, balık türleri için optimal besin koşullarını sağlamaktadır. Tabiat parkı içerisinde bulunan iç su balığı faunası popülasyon durumları değerlendirildiğinde türlerin çoğunluğu orta yoğunluktadır. Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkında bulunan iç su balığı türleri aşağıdaki tabloda verilmiştir. Cites kapsamında tür bulunmamaktadır.

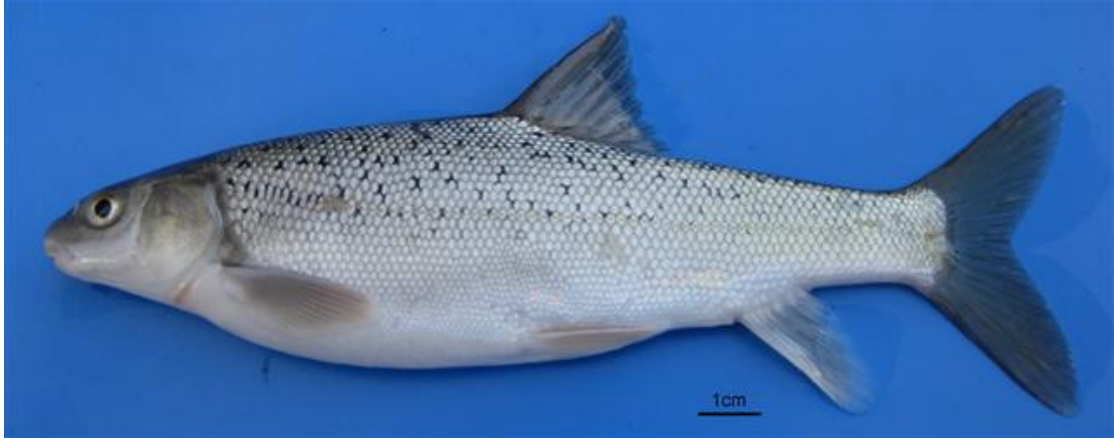
Tablo 2.14 Tabiat Parkı İç Su Balıkları

TAKIM/ Familya	Tür	İSİM (Tr)	Endemizm	Populasyon durumu	IUCN	CITES
Esociformes/ Esocidae	<i>Esox lucius</i>	Turna	-	Orta	LC	-
Perciformes/ Percidae	<i>Perca fluviatilis</i>	Tatlı Su levreği	-	Orta	LC	-
Cypriniformes/ Cyprinidae	<i>Tinca tinca</i>	Kadife	-	Orta	LC	-
	<i>Cyprinus carpio</i>	Sazan	-	Az- Orta	VU	-
	<i>Capoeta trutta</i>	Benekli Karabalık	-	Orta	LC	-

Fotoğraf 2.56 *Esox Lucius* (Turna)

Fotoğraf 2.57 *Capoeta Trutta* (Benekli Karabalık)

Fotoğraf 2.58 *Capoeta Trutta* (Benekli Karabalık)

2.10 Tarihi, Arkeolojik, Etrografik ve Kültürel Özellikler

2.10.1 Tarihi Özellikler

Çermik bölgesi ilk çağlardan günümüze kadar değişik medeniyetlere beşiklik etmiştir. Dünyada ilk uygarlıkların ortaya çıktığı Mezopotamya (Dicle ve Fırat arasındaki topraklar) topraklarında yer alan Çermik eski ismi ise Aberne tarihsel bir öneme sahiptir.

Çermik tarihi gelişimi içinde kronolojik olarak şu medeniyetlerin etki alanında kalmıştır.

- **Hurri Mitanni Dönemi (M.Ö. 3500-1260)**
- **Asurlular Dönemi (M.Ö. 1260-775)**
- **Urartular Dönemi (M.Ö. 775-736)**
- **Asurlular Dönemi (ikinci defa) (M.Ö. 736-653)**
- **İskitler Dönemi (M.Ö. 653-625)**
- **Medler Dönemi (M.Ö. 625-550)**
- **Persler (M.Ö. 530-331)**
- **Büyük İskender (M.Ö. 331-323)**
- **Selevkoslar (M.Ö. 323-85)**
- **Armenia (M.Ö. 85-69)**
- **Arsaklar (M.Ö. 66-M.S. 395)**

Arsaklılar Döneminde Çermik bölgesi, İslamiyet'ten önce Azerbaycan ve Doğu Anadolu'da hüküm süren Arsaklı Devletinin Alenik eyaletine bağlı bir sancaktır.

- **Roma Dönemi (395-639)**
- **İslam Devleti Dönemi (639-661)**

Hiz. Ömer döneminde İslam kumandanlarından Hiz. İyaz b. Gunm 639 yılında Diyarbakır bölgesini almıştır.

- **Emeviler (661-750)**
- **Abbassiler (750-869)**
- **Şeyhoğulları (869-899)**
- **Abbassiler (ikinci defa) (899-930)**
- **Hamdani (930-978)**
- **Büveyhoğulları (978-984)**
- **Mervaniogluları (984-1085)**
- **Selçuklular (1085-1095)**

Çermik'in içinde bulunduğu Diyarbakır ve yöresi 1085 yılında Melikşah'ın komutanlarından Fahrüddeve tarafından Mervan oğullarından alınmıştır.

- **İnaloğulları (1095-1142)**
- **Nisanoğulları (1142-1185)**
- **Artuklular (1185-1232)**

Artuklular Çermik'te bugün de hala ayakta duran Haburman Köprüsünü, henüz Amid'e hakim olmadan önce yaptırmışlardır. Bu köprü ile Tebriz-Ahlat yolunu, Çermik-Karacadağ üzerinden Urfa-Halep yoluna bağlamıştır.

- **Anadolu Selçukluları (1240-1302)**
- **Artuklular (ikinci defa) (1302-1394)**
- **Timur (İlhanlılar) (1394-1401)**
- **Karakoyunlular (1401-1420)**
- **Akkoyunlular (1420-1507)**

Osmanlıların fethinden önce Çermik Sançağı ve çevresindeki beylerinin sülalesi Bitlis Beyi Şeref Han'ın 1597 yılında bitirdiği “Şerefname” adlı eserinde “Buldukoğullarına” dayandığını belirtmektedir. 1507 yılında Safevilerin bölgeyi işgal etmelerine kadar Çermik yöresi bu beylerin denetiminde Akkoyunlu devletinin idaresinde kalmıştır.

- **Safeviler (1507-1516):**

İran Safevi hükümdarı Şah İsmail 1507 yılında Çermik bölgesine hakim olmuştur. Safeviler Çermik'te Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'dan kalma “Kanun-i Hasan Padişah” a itaat ederek bu kanunları yine yürürlükte bırakmışlardır. Çermik beyi Mehmet Bey, Çermik'in Osmanlı fethi sırasında Çermik için bu kanunlara ek olarak Yavuz Sultan Selim'den bir “Ocaklık-Temliknamesi” alıp sonradan bunu Kanuni Sultan Süleyman'ada tasdik etmiştir.

- **Osmanlılar Dönemi (15 Aralık 1516-1923):**

Yavuz Sultan Selim ile Safevi hükümdarı Şah İsmail arasında meydana gelen Çaldıran Savaşında Diyarbakır Safevi valisi Muhammed Han da ordusuyla birlikte Şah İsmail ordusuna katılmıştır. Savaşta Şah İsmail'in yenilmesi ve Muhammed Han'ın ölmesi üzerine bunu fırsat bilen Diyarbakır halkı ayaklanmıştır. Safevi askerleri Diyarbakır'dan kovulmuştur. İleri gelenler bölgede tanınan ve sevilen Yavuz Sultan Selim de sevgi ve saygısını kazanan bilim ve devlet adamı “Mevlana İdris-i Bitlisi” ye başvurarak Sultan Selim'e bağlanmak ve Osmanlı birliğine katılmak isteklerini bildirerek bu konuda yardım ve aracılığını bildirmişlerdir. Bölgede bulunan diğer boy beyleri de bu görüşe katılınca İdris-i Bitlisi durumu Yavuz Sultan Selim'e iletmıştır.

Yavuz Sultan Selim, Diyarbakır'ı tekrar ele geçirmek için harekete geçen Şah İsmail'e engel olmak ve Diyarbakır halkının isteğini yerine getirmek için 10 Eylül 1515 tarihinde Diyarbakır'a girmiştir. Diyarbakır halkı Osmanlı padişahını ve ordusunu davul zurnalarla, kurbanlar keserek sevinç gösterileriyle karşılamışlardır. Böylece Diyarbakır savaş yapılmadan Osmanlı birliğine katılmış oldu. Yavuz Sultan Selim tarafından Bıyıklı Mehmet Paşa Diyarbakır Eyaleti Beylerbeyliğine getirilmiştir.

Osmanlı ordusu Diyarbakır'a girdiği sırada Çermik, Harput gibi birçok kaleler henüz Safevilerin elinde bulunuyordu. 1516 da Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferi sırasında Diyarbakır Beylerbeyi Bıyıklı Mehmet Paşa, Kara Han komutasındaki Safevi ordusunu Koçhisar altında “Dede Kargın” savaşında mağlup ederek Mardin, Urfa ve Siirt kalelerini Safevilerden almıştır. Bunun üzerine halk Bıyıklı Mehmet Paşa'ya “Fatih Paşa” ünvanını vermiştir.

Yavuz Sultan Selim Şam'dan Mısır'a doğru yürüdüğü sırada (15 Aralık 1516) Diyarbakır tarafından gelen ulaklar (haberciler) Yavuz'a "Kale-i Savur ve Kale-i Çermik" in alındığını müjdelemişlerdir.

Çermik Sancağı, idaresi özel bir şekle bağlanan 8 sancaktan bir tanesidir. 1518 de tutulan ilk Osmanlı Tahrir Defterlerinde Diyarbakır Eyaletinin 12 Sancağı kayıtlıdır. Bunlar; Amid, Mardin, Sincar, Çemizgezek, Urfa, Birecik, Siverek, Çermik, Ergani, Harput, Arapkir ve Kığı (Batı Bingöl) 1540 tarihli tahrir defterinde Diyarbakır Eyaletinde 15 Sancak ve 11 Ocaklık kayıtlıdır. Çermik bu 15 sancaktan biridir.

Tanzimat'la (1939) Dirlik idaresi kaldırılıp 1868 yerine vilayetler kuruldu. 1871 tarihli Diyarbakır Salnamesi'ne (yıllık) göre Diyarbakır'ın idari teşkilatı şöyledir Amid Sancağı'na bağlı ilçeler; Siverek, Lice, Silvan, Resulyn, Ergani Madeni ilçeleridir. Çermik, Ergani Madeni ilçesine bağlı bir bucak merkezi olmuştur. 1883 tarihli Diyarbakır Salnamesi'nde Diyarbakır'ın idari teşkilatında önemli değişimler olmuştur. Elazığ il olduğundan Diyarbakır'dan ayrılmıştır. Ergani Madeni, sancak olmuş. Çermik'te ilçe teşkilatı kurulmuş ve Ergani Sancağı'na bağlanmıştır. Bu durum 20 Nisan 1924 yılına kadar devam etmiştir. 20 Nisan 1924 yılında çıkarılan Mülga Teşkilat-ı Esasi'ye Kanunu'nun (Anayasa) 89'ncü maddesi gereği sancaklar kaldırılmış ve idari teşkilatlanma vilayet, kaza, nahiye, kasaba ve köy şeklinde tespit edilmiştir. Bu değişikliklerle Çermik, Diyarbakır'ın ilçesi durumuna gelmiştir.

2.10.2 Arkeolojik Özellikler

Çermik İlçesinde Çermik Kalesi, Alaadin Camii, Abdullah Paşa medresesi, Haburman köprüsü, Gelin dağı, Seyfullah Bey hamamı Ali Dede çeşmesi Sinek çayı-Köprüsü, Nişnik Köprüsü, Ulu Cami, Kanbaşı Cami, Çeteci Abdullah Paşa Medresesi, Sinek Çayı Kayaaltı Sığınağı, Çermik Beyler Sarayı bulunmaktadır.

Tabiat Parkı içerisinde ise terkedilmiş su değirmeni mevcuttur. Saha içerisinde sarkıklardan kaya aralarından akan ve yöre halkı tarafından içilen su kaynakları mevcuttur. 2 Mağara mevcuttur.

2.11 Sosyo-Ekonomik Yapı

Bu başlık altında Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı içerisinde bir yerleşim olmaması nedeniyle Tabiat Parkı'nın yer aldığı Diyarbakır İli Çermik İlçesi'ne ait nüfus, ekonomik durum, sosyal yapıya yer verilmektedir.

2.11.1 Demografik Yapı

Tabiat Parkı içerisinde herhangi bir yerleşim yeri bulunmamaktadır. Bu nedenle demografik yapı incelenirken Tabiat Parkı'nın bağlı bulunduğu ve Tabiat Parkı'na en yakın yerleşim yeri olan Diyarbakır İli Çermik İlçesi'ne ait veriler sunulmaktadır.

2020-2021 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine göre Çermik ilçesi nüfus dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir. 2010 yılından günümüze kadar olan nüfus değişimine bakıldığında Çermik ilçesinde nüfus değişimi olmamaktadır.

Tablo 2.15 2020-2021 Yılı Çermik İlçesinin Nüfusunun Yerleşim Merkezlerine Göre Dağılımı ve Nüfus Yoğunluğu

İlçe Adı	Toplam Nüfus (2020)	Toplam Nüfus (2021)	İlçe Merkezi (2020)	
			Nüfus	Oran (%)
Çermik	51.058	50.390	51.058	51.24

Kaynak: www.tuik.org.tr

Tablo 2.16 Diyarbakır İli Çermik İlçesi'nin Kentsel-Kırsal Nüfus Değişimleri

Yerleşme		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Çermik İlçesi	Kentsel	17.962	18.286	18.505	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kırsal	32.172	32.164	31.804	50.657	50.928	50.356	50.586	50.886	50.812	50.819	51.058	50.390
	Toplam	50.134	50.450	50.309	50.657	50.928	50.356	50.586	50.886	50.812	50.819	51.058	50.390

Kaynak: www.tuik.org.tr

Büyükşehir yasası nedeniyle köyler mahalle statüsüne geçtiğinden 2013'ten itibaren kır nüfusu tabloda yer almamıştır.

TÜİK'in Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine göre 2010 yılından 2021 yılına kadar olan nüfus dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2.17 Diyarbakır İli Çermik İlçesi Nüfusunun Yıllara Göre Cinsiyete Göre Dağılımı

Çermik Nüfusu	Toplam	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2021	50.390	25.309	25.081
2020	51.058	25.666	25.392
2019	50.819	25.622	25.197
2018	50.812	25.58	25.232
2017	50.886	25.589	25.297
2016	50.586	25.533	25.053
2015	50.356	25.335	25.021
2014	50.928	25.72	25.208
2013	50.657	25.566	25.091
2012	50.309	25.159	25.15
2011	50.45	25.339	25.111
2010	50.134	25.14	24.994

Kaynak: www.tuik.gov.tr

2021 yılı nüfus verileri cinsiyet itibarıyla incelendiğinde; 50.390 olan Çermik İlçenin nüfusunun % 50,22'si kadın, % 49,73'ünün erkek olduğu; 2010 yılında ise nüfusun % 50,15'si kadın, % 49,85'sinin erkek olduğu anlaşılmaktadır. Son on yıl itibarı ile kadın-erkek nüfusunun dengeli bir eğilimde olduğu gözlenmektedir.

2.11.2 Ekonomik Yapı

Diyarbakır İli Çermik İlçesinde üzüm, pestil, ceviz, seracılık, mercimek vb. ürünlerin üretimi ve ticareti yapılmakta, küçük ve büyükbaş hayvancılık faaliyetleri ile bunlardan elde edilen tereyağı peynir vb. gibi gıda maddelerinin de satışı yapılarak geçimleri sağlanmaktadır.

Çermik biberi az acılı ve dünyaca ünlü bir biberdir. İlçe merkezinde bulunan kaplıcalardan dolayı otelcilik ve günübirlik apart kiralanmaktadır. Yerel halkın çoğunluğu yurtdışı bağlantısı olmasından dolayı ilçeye döviz girişi bulunmaktadır. Geçim kaynağı özellikle yurt dışında çalışanların yolladığı dövizlerdir, şehir dışına giden mevsimlik işçiler, mermer ocakları ve iç turizmdir.

2.12 Mülkiyet, İdari ve Yasal Durum

2.12.1 Mülkiyet Yapısı

Tabiat Parkının tamamı Devlet Ormanı statüsünde korunan bir alandır.

2.12.2 İdari Durum

86,5 ha büyüklüğe sahip olan Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı'nın tamamı, Diyarbakır iline bağlı Çermik ilçesi idari sınırları içinde kalmaktadır. Tabiat Parkı; T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 15. Bölge Müdürlüğü'ne bağlı Diyarbakır Şube Müdürlüğü'nün sorumluluğundadır.

Tabiat Parkı'nın tamamı devlet ormanı statüsündedir. Tabiat Parkı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Şanlıurfa Orman Bölge Müdürlüğü, Diyarbakır Orman İşletme Müdürlüğü'ne bağlı Çermik İşletme Şefliği sınırları ve sorumluluk alanı içinde yer almaktadır.

Alanda yetkili diğer kurum ve kuruluşlar şöyledir:

- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü,
- T.C. Diyarbakır Valiliği
- T.C. Çermik Kaymakamlığı
- T.C. Çermik Belediye Başkanlığı

2.12.3 Yasal Durum

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı'nın bulunduğu 86,5 ha büyüklüğündeki alan Bakanlık Makamının 07.12.2021 tarih ve 3368133 sayılı Olur'ları ile T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir.

Tabiat Parkı'nı ilgilendiren yasalar, aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

- 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu
- 2872 Sayılı Çevre Kanunu
- 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
- 4915 Kara Avcılığı Kanunu
- 6831 Sayılı Orman Kanunu
- 3194 Sayılı İmar Kanunu
- 4122 sayılı Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Kanunu
- Milli Parklar Yönetmeliği
- Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği
- Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik

- Alan Kılavuzlarının Seçimi, Eğitimi, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- Birleşmiş Milletler Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi
- Nesli Tehlikede Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin (CITIES) Sözleşme
- Avrupa'nın Yaban Hayatını ve Yaşam Ortamlarını Koruma (BERN) Sözleşmesi

Ulusal Mevzuat

Anayasa Açısından Değerlendirme

T.C. Anayasası

18.10.1982 tarih ve 2709 sayılı T.C. Anayasası'nda doğanın ve daha geniş anlamda çevrenin korunmasına yönelik çeşitli hükümler bulunmaktadır. Anayasanın Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı'nı doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendiren maddeleri şöyledir:

Doğrudan ilgilendiren maddeler:

Madde 56: “Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların görevidir.”

Madde 63: “Devlet Tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır. Bu varlıklar ve değerlerden özel mülkiyet konusu olanlara getirilecek sınırlamalar ve bu nedenle hak sahiplerine yapılacak yardımlar ve tanınacak muafiyetler kanunla düzenlenir.”

Madde 169: “Devlet ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir.

Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir. Bu ormanlar zaman aşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz.

Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez. Ormanların tahrip edilmesine yol açan siyasi propaganda yapılamaz; münhasıran orman suçları için genel ve özel af çıkarılamaz. Ormanları yakmak, ormanı yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçlar genel ve özel af kapsamına alınamaz.

Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yara görülmeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler ile 31/12/1981 tarihinden

önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler, şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler dışında, orman sınırlarında daraltma yapılamaz.”

Madde 170: “Ormanlar içinde veya bitişiğindeki köyler halkının kalkındırılması, ormanların ve bütünlüğünün korunması bakımlarından, ormanın gözetilmesi ve işletilmesinde Devletle bu halkın işbirliğini sağlayıcı tedbirlerle, 31/12/1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tamamen kaybetmiş yerlerin değerlendirilmesi; bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında yarar görülmeyen yerlerin tespiti ve orman sınırı dışına çıkartılması; orman içindeki köyler halkının kısmen veya tamamen bu yerlere yerleştirilmesi için Devlet eliyle anılan yerlerin ihya edilerek bu halkın yararlanmasına tahsisi kanunla düzenlenir.

Devlet, bu halkın işletme araç ve gereçleriyle diğer girdilerinin sağlanmasını kolaylaştırıcı tedbirleri alır.

Orman içinden nakledilen köyler halkına ait araziler, Devlet ormanı olarak derhal ağaçlandırılır.”

Dolaylı ilgilendiren maddeler:

Madde 44: Toprağın işletilmesi ve korunması,

Madde 45: Tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanımı ve tahribini önleme.

Yasal Açıdan Değerlendirme

• **2873 sayılı Milli Parklar Kanunu**

Tabiat parkları; bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarını ifade eder.

Yasaklanan faaliyetler:

Madde 14 – Bu Kanun kapsamına giren yerlerde;

- a) Tabii ve ekolojik denge ve tabii ekosistem değeri bozulamaz,
- b) Yaban hayatı tahrip edilemez,
- c) Bu sahaların özelliklerinin kaybolmasına veya değiştirilmesine sebep olan veya olabilecek her türlü müdahaleler ile toprak, su ve hava kirlenmesi ve benzeri çevre sorunları yaratacak iş ve işlemler yapılamaz,
- d) Tabii dengeyi bozacak her türlü orman ürünleri üretimi, avlanma yapılamaz,
- e) Onaylanmış planlarda belirtilen yapı ve tesisler ve Genelkurmay Başkanlığınca ihtiyaç duyulacak savunma sistemi için gerekli tesisler dışında kamu yararı açısından vazgeçilmez ve

kesin bir zorunluluk bulunmadıkça her ne suretle olursa olsun hiçbir yapı ve tesis kurulamaz ve işletilemez veya bu alanlarda var olan yerleşim sahaları dışında iskan yapılamaz.

- **2872 sayılı Çevre Kanunu**

Madde 8 – Her türlü atık ve artığı, çevreye zarar verecek şekilde, ilgili yönetmeliklerde belirlenen standartlara ve yöntemlere aykırı olarak doğrudan ve dolaylı biçimde alıcı ortama vermek, depolamak, taşımak, uzaklaştırmak ve benzeri faaliyetlerde bulunmak yasaktır. Kirlenme ihtimalinin bulunduğu durumlarda ilgililer kirlenmeyi önlemekle; kirlenmenin meydana geldiği hallerde kirleten, kirlenmeyi durdurmak, kirlenmenin etkilerini gidermek veya azaltmak için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdürler.

Madde 9 – (Değişik: 26/4/2006 – 5491/6 md.)

a) Çevrenin korunması amacıyla; a) Doğal çevreyi oluşturan biyolojik çeşitlilik ile bu çeşitliliği barındıran ekosistemin korunması esastır. Biyolojik çeşitliliği koruma ve kullanım esasları, yerel yönetimlerin, üniversitelerin, sivil toplum kuruluşlarının ve ilgili diğer kuruluşların görüşleri alınarak belirlenir.

f) Biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilirliğinin sağlanması bakımından nesli tehdit veya tehlike altında olanlar ile nadir bitki ve hayvan türlerinin korunması esas olup, mevzuata aykırı biçimde ticarete konu edilmeleri yasaktır.

g) Doğal kaynakların ve varlıkların korunması, kirliliğinin ve tahribatının önlenmesi ve kalitesinin iyileştirilmesi için gerekli idarî, hukukî ve teknik esaslar Bakanlık tarafından belirlenir.

- **Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu**

Kültür Bakanlığının yetkisi kapsamında 2863 sayı ile 21 Temmuz 1983 tarihinde yayımlanarak, 3386 sayı ve 17 Haziran 1987 tarihinde birtakım değişiklikler yapılan Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, sit alanları ile ilgili düzenlemeleri içermektedir.

Sit Alanları: Tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari vb. özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış doğal özellikleri ile korunması gereken alanlardır. Sit alanları kentsel sit, arkeolojik sit, tarihi sit ve doğal sit alanları olarak ayrılmıştır. Doğal güzellik ve bilimsel açıdan sıra dışı, evrensel değeri olan alanlar doğal sit alanı olarak belirtilmiştir.

- **4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu**

Madde 1 - Bu Kanunun amacı; sürdürülebilir av ve yaban hayatı yönetimi için av ve yaban hayvanlarının doğal yaşam ortamları ile birlikte korunmalarını, geliştirilmelerini, avlanmalarının kontrol altına alınmasını, avcılığın düzenlenmesini, av kaynaklarının millî

ekonomi açısından faydalı olacak şekilde değerlendirilmesini ve ilgili kamu ve özel hukuk tüzel kişileri ile işbirliğini sağlamaktır. (Değişik ikinci fıkra: 23/1/2008 – 5728/505 md.) Bu Kanun av ve yaban hayvanlarını ve yaşama ortamlarını, bunların korunmasını ve geliştirilmesini, av ve yaban hayatı yönetimini, avlakların kurulması, işletilmesi ve işlettilmesini, avcılığın, av turizminin, yaban hayvanlarının üretiminin, ticaretinin düzenlenmesini, toplumun bilinçlendirilmesini, avcılarının eğitimini, av ve yaban hayatına ilişkin suç ve kabahatler ile bunların takibi ve cezalarını kapsar.

Yaban hayatı koruma sahası: Yaban hayatı değerlerine sahip, korunması gerekli yaşam ortamlarının bitki ve hayvan türleri ile birlikte mutlak olarak korunduğu ve devamlılığının sağlandığı sahaları, Yaban hayatı geliştirme sahası: Av ve yaban hayvanlarının ve yaban hayatının korunduğu, geliştirildiği, av hayvanlarının yerleştirildiği, yaşama ortamını iyileştirici tedbirlerin alındığı ve gerektiğinde özel avlanma plânı çerçevesinde avlanmanın yapılabildiği sahaları,

Av ve yaban hayatı yönetimi: Av ve yaban hayatının sürdürülebilirliğinin sağlanması hedefinden hareketle; av ve yaban hayvanları ile yaşama alanlarında gerekli araştırma, etüt ve envanter çalışmalarının yapılması, koruma ve geliştirme faaliyetlerinin belirlenmesi, faydalanmanın düzenlenmesi de dahil; yönetim plânlarının yapılması, uygulanması, denetlenmesi, izlenmesi ve değerlendirilmesini,

- **6831 sayılı Orman Kanunu**

Madde 25 – (Değişik : 23/9/1983 - 2896/15 md.)

Orman Genel Müdürlüğü; mevkii ve özelliği dolayısıyla lüzum göreceği ormanları ve orman rejimine giren sahaları; bilim ve fennin istifadesine tahsis etmek, tabiatı muhafaza etmek, yurdun güzelliğini sağlamak, toplumun çeşitli spor ve dinlenme ihtiyaçlarını karşılamak, turistik hareketlere imkan vermek maksadıyla, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma sahaları ve orman mesire yerleri olarak ayırır, düzenler, yönetir ve gerektiğinde işletir veya işlettirir.

Ek Madde 14 – (Ek: 10/9/2014-6552/90 md.)

Orman veya orman rejimine tabi alanların; mesire yeri, şehir ormanı, millî park, tabiat parkı, tabiat anıtı, yaban hayatı koruma ve geliştirme sahaları ve avlak olarak ayrılan kısımlarında, orman koruma ve yangınla mücadele için yapılacak yapı ve tesisler ile idarenin ve ziyaretçilerin zaruri ihtiyaçlarını karşılayacak olan taban alanı 250 metrekareyi ve kat adedi bir bodrum kat ve çatı arası hariç ikiyi geçmeyen yapılar uzun devreli gelişme planlarına veya gelişim ve yönetim planlarına göre yapılır. Bu alanlar için imar planı şartı aranmaz.

Ancak, kıyı ve sahil şeritlerinde kalan alanlarda ve kesin yapı yasağı getirilen korunan alanların, orman veya orman rejimine tabi olması hâlinde birinci fıkra hükmü uygulanmaz. İmar planı olan alanlarda plana uyulur.

Bu madde kapsamında inşa edilecek yapıların etüt ve projeleri yöresel doku ve mimari özelliklere, fen, sanat ve sağlık kurallarına uygun olarak Tarım ve Orman Bakanlığının sorumluluğunda yapılır.

Bu Kanunun ek 13 üncü maddesinde tarif edilen alanlarda yapılacak altyapı hizmetleri, Orman Genel Müdürlüğünün izniyle, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, il özel idareleri, büyükşehir belediyeleri veya belediyeler tarafından yapılır.

2873 sayılı Millî Parklar Kanununun uygulandığı alanlarda, alanın sit statüsü özelliği korunması kaydıyla, 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun diğer hükümleri uygulanmaz.

• Milli Parklar Yönetmeliği

Amaç:

Madde 1 - Bu Yönetmeliğin amacı, 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu ile 6831 sayılı Orman Kanununun 25 inci maddesinin uygulanmasını düzenlemektir.

Milli Park ve Tabiat Parkı Kriterleri

Madde 6 - A) Milli Park olarak ayrılacak yerlerde;

- 1 - Tabii ve kültürel kaynak değeri ile rekreasyonel potansiyeli, milli ve milletlerarası seviyede özellik ve önem taşımaktadır.
- 2 - Kaynak değerleri, gelecek nesillerin miras olarak devralacakları ve sahip olmaktan gurur duyacakları seviyede önemli olmalıdır.
- 3 - Kaynak değerleri tahrip olmamış veya teknik ve idari müdahalelerle ıslah edilebilir durumda olmalıdır.
- 4 - Saha büyüklüğü, kaynak değerleri kesafeti yönünden, özel haller ve adalar dışında, en az 1000 hektar olmalı ve bu alan bütünüyle koruma ağırlıklı zonlardan meydana gelmelidir. İdari ve turistik amaçlı geliştirme alanları bu asgari saha büyüklüğünün dışındadır.

B) Tabiat parkı olarak ayrılacak yerlerde;

- 1 - Milli veya bölge seviyesinde üstün tabii fizyocoğrafik yapıya, bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliklerine ve manzara güzellikleri ile rekreasyon potansiyeline sahip olmalıdır.
- 2 - Kaynak ve manzara bütünlüğünü sağlayacak yeterli büyüklükte olmalıdır.
- 3 - Bilhassa açık hava rekreasyonu yönünden farklı ve zengin bir potansiyele sahip olmalıdır.
- 4 - Mahalli örf ve adetlerin, geleneksel arazi kullanma düzeninin ve kültürel manzaraların ilgi çeken örneklerini de ihtiva edebilmelidir.
- 5 - Devletin mülkiyetinde olmalıdır.

Madde 13 - Tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanı olarak tesbit edilmiş yerler için hazırlanacak planlar; milli park planlama usul ve teknikleriyle, uygulanan statünün amaçları, kriterleri, genel politika ve ilkeler ile uyumlu olarak ve planlanan sahanın kaynak değerleri ve özellikleri göz önünde bulundurularak, Kültür ve Turizm Bakanlığının görüşü alınarak hazırlanır ve Bakanlıkça onaylanarak yürürlüğe konur.

Orman içi dinlenme yeri planları, orman içi dinlenme yeri kriterleri ile sahanın rekreasyonel ve estetik değerlerinin yıpratılmadan kullanılması, statü uygulamasının o yer için amaçları göz önünde bulundurularak Dairesince hazırlanır ve Genel Müdürlükçe onaylanarak yürürlüğe konur.

Madde 19 - Milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanlarının devlet mülkiyetinde ve Genel Müdürlüğün intifa ve denetiminde olması esastır. Ancak Milli parklarda devlet mülkiyeti aranmayabilir.

Bunu sağlamak üzere gerekli kamulaştırma işlemleri, Kanunun 5 inci maddesi hükmüne göre yapılır. Kamulaştırma bedelleri Fon'dan karşılanır.

Taşınmazların tahsisi ise Kanunun 6. maddesi hükümlerine göre yapılır.

Madde 21 - Milli park ve tabiat parklarında, planlarına uygun olması şartıyla kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılacak her türlü plan, proje ve yatırımlara Bakanlıkça izin verilebilir ve uygulamalar Kanun ve Yönetmelik hükümlerine göre denetlenir.

Ancak bu yerlerdeki tarihi ve arkeolojik sahalarda kazı, restorasyon ve ilmi araştırmalar, Bakanlığın bilgisi içinde olmak şartıyla, Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine tabidir.

Gerçek ve Tüzel Kişilere Verilecek İzinler

Madde 22 - Milli Park ve tabiat parklarında, kamu yararı olmak şartıyla, o yer planlarının hükümleri dahilinde turistik amaçlı bina ve tesisler yapmak üzere gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri lehine, Maliye ve Gümrük Bakanlığının görüşü alınarak ve Bakanlık tarafından öngörülen şartlar yerine getirilmek kaydıyla izin verilebilir.

Müteşebbis, o yere ait mevcut planlarındaki şartlarla, Bakanlığın belirleyeceği esaslar dahilinde projelerini hazırlar ve turizm mevzuatına uygun olarak Kültür ve Turizm Bakanlığından belge almak sureti ile Bakanlıktan intifa hakkı tesisi talebinde bulunur.

Turizm belgesi ve ekli projeleri ile keşif özetlerini Bakanlığa getiren müteşebbis adına, Maliye ve Gümrük Bakanlığının görüşü alınarak, Bakanlıkça usulüne ve proje ekonomisi ile amortisman müddetine uygun olarak kırk dokuz yılı geçmemek kaydıyla intifa hakkı tesis edilir.

İntifa hakkı tesis edildiğinin Bakanlıkça müteşebbise tebliğini takip eden bir ay içinde Bakanlıkça verilen örneğe uygun noter tasdikli taahhüt senedi Bakanlığa verilir. Takiben, tahsis edilen yer, Bakanlıkça müteşebbise mahallen düzenlenen bir tutanakla teslim edilir. Müteşebbis, Bakanlığa taahhüt ettiği şartlara kesinlikle uymak zorundadır.

İntifa hakkı süresinin uzatılması ve devri Kanunun 8 inci ve 9 uncu maddeleri hükümlerine göre yapılır.

Madde 23 - a) Milli Park ve tabiat parklarında gelişme planları kesinleşmeden Kanun ve Yönetmelikte sözü edilen izinler verilemez.

b) Tabiat anıtları ve tabiatı koruma alanlarında; 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun ilgili hükümleri saklı kalmak kaydıyla izin verilmez veya intifa hakkı tesis edilemez.

c) Bu yönetmelik kapsamına giren yerlerde, Maden ve Petrol Kanunları gereğince araştırma, işletme ruhsatnamesi ve imtiyazı 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun ilgili hükümleri saklı kalmak kaydıyla, Bakanlar Kurulu Kararıyla verilir. Araştırma, işletme faaliyetlerinde bu yerlerin korunması amacıyla riayet edilecek hususlar Bakanlıkça belirlenir.

Bu yönetmelikte yer alan izin işleriyle ilgili hususlar dışında 6831 sayılı Orman Kanun-unun ilgili hükümleri ve buna bağlı mevzuata göre hareket edilir.

Geçici Madde 1 - Kanunun yürürlüğe girmesinden önce 6831 sayılı Orman Kanununun ilgili maddelerine göre Milli Park olarak ayrılan yerler ile Devlet Orman İşletmesi ve Döner Sermayesi Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca orman içi dinlenme yeri (mesire yeri) olarak ayrılan yerler, Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak yeniden tasnif ve değerlendirmeye tabi tutulur.

Milli Park kriterlerine haiz olan yerlerde; tamamı veya belirli bir kısmı evvelce Bakanlar Kurulu Kararı ile orman rejimine alınıp milli park olarak ayrılmış olanlarında; Kanun ve bu Yönetmelik hükümleri başkaca bir işleme gerek kalmaksızın uygulanır, diğerlerinin Milli Park olarak kabul edilmesi için Bakanlar Kurulu Kararı istihsal edilir.

Tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanı kriterlerine haiz yerlerde ise Kanun ve bu Yönetmelik hükümlerinin uygulanmasına belirleme işlemi ile birlikte başlanır.

• Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik

Amaç ve Kapsam

Madde 1 (1) Bu Yönetmeliğin amacı; 15/05/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun 2. maddesine göre tespit ve ilan olunan deprem bölgelerinde yeniden yapılacak, değiştirilecek, büyütülecek resmi ve özel tüm binaların ve bina türü yapıların tamamının veya bölümlerinin depreme dayanıklı tasarımı ve yapımı ile mevcut binaların deprem öncesi veya sonrasında performanslarının değerlendirilmesi ve güçlendirilmesi için gerekli kuralları ve minimum koşulları belirlemektir.

Dayanak

Madde 2 (1) Bu Yönetmelik, 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasına dayanılarak hazırlanmıştır.

Uygulanacak esaslar

Madde 3 (1) Deprem bölgelerinde yapılacak binalar hakkında bu Yönetmeliğin ekinde yer alan esaslar uygulanır.

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

Madde 4 (1) 6/3/2006 tarihli ve 26100 sayılı Resmi Gazete de yayımlanan Deprem Bölgelerinde Yapılacak Binalar Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 5 (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 6 (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Bayındırlık ve İskan Bakanı yürütür.

Alan Kılavuzlarının Seçimi, Eğitimi, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

Bu yönetmelik mülga Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından 28.03.2006 tarihinde 2612 sayılı Resmi Gazete de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu yönetmelik, 09.08.1983 tarihli 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu kapsamında korunan alanların sahip oldukları kaynak değerlerinin korunarak kullanılması, ziyaretçilerin bilgilendirilmesi ve ziyaretçi yönetiminin sağlanması amacıyla korunan alan sınırları dâhilinde ve yakın çevresinde yaşayan yöre insanının alan kılavuzu olarak yetiştirilmesi ve alana gelen ziyaretçilerin bu kaynak değerleri hakkında doğru ve sağlıklı bilgi edinmelerini amaçlamaktadır.

Bu Yönetmeliğin kapsamı, alan kılavuzu adaylarının seçimi, eğitimleri, eğitim sonunda başarılı olanların görevlendirilmeleri ile alan kılavuzlarının çalışmalarına ilişkin usul ve esaslarından oluşmaktadır.

Yönetmelik ile alan kılavuzu, korunan alan, eğitici, taşıma kapasitesi, korunan alan, kaynak değerleri, yakın çevre gibi tanımlar yapılmıştır.

Bu kapsamda,

Aday alan kılavuzu: Alan kılavuzu olarak eğitilmek üzere kursa katılmaya hak kazanan kişiyi,

Alan kılavuzu: Alan kılavuzluğu eğitimi sonrasında sertifika ve kimlik almaya hak kazanmış kişiyi,

Alan kılavuzluğu hizmeti: 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'na göre ilanı sağlanan alanlarda, ziyaretçi yönetiminin sağlanması amacı ile Bakanlıkça düzenlenen kurs sonunda başarılı olarak belge sahibi olan alan kılavuzlarınca korunan alan sınırları dâhilinde ziyaretçilere verilen bilgilendirme hizmeti olarak tanımlanmaktadır.

Uluslararası Anlaşmalar:

Tabiat Parkını ilgilendiren uluslararası anlaşma ve sözleşmeler şunlardır:

Birleşmiş Milletler Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi

Sanayi ve karbondioksit gibi sera gazlarının emisyonlarını belirli sınırlar içinde tutulmasını hedefleyen “İklim değişikliği sözleşmesi” ile birlikte 1992 yılında, Brezilya’daki Rio de Janeiro kentinde imzalandı. Küresel anlamda 175’den fazla ülke bu sözleşmeyi onaylamıştır. Bu sözleşme;

- Biyoçeşitliliğin korunması,
- Biyoçeşitlilik bileşenlerinin sürdürülebilir olarak kullanılması,
- Genetik kaynakların ticari ve diğer kullanımlardan doğan kazançlarının adaletli ve eşit bir yolla paylaşılmasını amaçlamaktadır.

Sözleşme; uluslararası yasalar önünde bir nirengi taşı (küresel uzlaşıya sahip bir anlaşma) olup, biyolojik çeşitliliği korumanın 'insanlığın ortak meselesi' ve kalkınma süreçlerindeki bütünleştirici bir parça olduğunu öngörmektedir.

Tüm ekosistemleri, türleri ve genetik kaynaklar ile geleneksel koruma çabalarının, biyolojik kaynakların ekonomik kullanımı arasındaki bağlantıları kapsamakta ve genetik kaynakların özellikle ticari ve diğer kullanımlarından doğan kazançların adaletli ve eşit bir yolla paylaşılması hakkında ilkeler getirmektedir.

Ayrıca hızla gelişen bir alan olan biyoteknoloji, teknolojinin geliştirilmesi, kazançların paylaşımı ve biyogüvenlik konularını da kapsamaktadır.

Bu sözleşme yasal açıdan bağlayıcıdır; katılımcı ülkeler, sözleşme kurallarını uygulamakla yükümlüdürler.

Nesli Tehlikede Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin (CITES) Sözleşme

27 Eylül 1994 tarihli ve 4041 sayılı kanun ile onaylanması uygun bulunan bu sözleşme, 27 Nisan 1996 tarihli ve 96/8125 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla onaylanarak, 20 Haziran 1996 tarih ve 22672 sayılı Resmî Gazete de yayınlanmıştır.

Bu sözleşmeyi imzalayan ülkeler;

- Yabani hayvan ve bitkilerin çok çeşitli ve güzel biçimleriyle yeryüzünün doğal sistemlerinin yeri doldurulamaz bir parçası olduğunu ve gerek mevcut gerekse gelecek kuşaklar için korunmasının zorunlu olduğunu kabul ederek,

- Yabani hayvan ve bitkilerin estetik, bilim, kültür, eğlence-dinlenme ve ekonomi açısından gittikçe artan değerinin bilincinde olarak,
- Toplumların ve Devletlerin kendi yabani hayvan ve bitki varlıklarının en iyi koruyucularının yine kendilerinin olduğunu ve olması gerektiğini kabul ederek,
- Ayrıca, bazı yabani hayvan ve bitki türlerinin, uluslararası ticaretin yol açtığı aşırı kullanıma karşı korunması için uluslararası işbirliğinin gerekli olduğunu kabul ederek,
- Uygun önlemlerin ivedilikle alınması gerektiğine inanarak nesli tükenmekte olan hayvan ve bitki türlerinin korunmasına yönelik konularda anlaşmaya varmışlardır.

Bu sözleşme ile nesli tehlikede olan yabani hayvan ve bitki türlerinin uluslararası ticaretine ilişkin ilkeler, bu hayvan ve türlerin listeleri belirlenmiş bu türlerin korunmasına yönelik, tanımlar, temel ilkeler, nesli tehlikede olan türlerin örneklerinin ticaret mevzuatı, izinler ve belgeler, ticaretle ilgili muafiyetler ve diğer özel hükümler, taraflarca alınacak tedbirler, bilimsel ve yönetim mercileri, sözleşmeye taraf olmayan devletlerle ticaret, uluslararası tedbirler ve ülke mevzuatı ve uluslararası sözleşmeler üzerindeki etkileri belirlenmiştir.

Avrupa'nın Yaban Hayatını ve Yaşam Ortamlarını Koruma (BERN)Sözleşmesi

28 Aralık 1993 tarihli ve 3958 sayılı kanun ile onaylanması uygun bulunan bu sözleşme, 15 Mart 1994 tarihli ve 94/5434 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla onaylanarak, 17 Mayıs 1994 tarih ve 21937 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmıştır.

Bu sözleşmeyi imzalayanlar;

- İnsan ve çevresinin karşılıklı bağımlılıklarını tanıyarak;
- Sulak alanların temel ekolojik fonksiyonlarının, su rejimlerini düzenlemek ve karakteristik bitki ve hayvan topluluklarının, özellikle su kuşlarının yaşama ortamlarını desteklemek olduğunu göz önüne alarak;
- Sulak alanların ekonomik, kültürel, bilimsel ve rekreasyonel olarak büyük bir kaynak teşkil ettiğine ve kaybedilmeleri halinde bir daha geri getirilemeyeceğine inanarak;
- Sulak alanların giderek artan şekilde kaybına sebep olacak hareketleri şimdi ve gelecekte durdurmayı isteyerek;
- Su kuşlarının mevsimsel göçleri sırasında sınırlar aşabildiğini ve bu yüzden uluslararası bir kaynak olduğunu tanıyarak;
- Sulak alanların ve onlara bağlı bitki ve hayvan topluluklarının korunmasının, ileri görüşlü ulusal politikalarla, koordineli uluslararası faaliyetlerin birleştirilmesi yoluyla sağlanacağından emin olarak; çeşitli konularda anlaşmaya varmışlardır.

Bu sözleşme, doğal veya yapay, devamlı veya geçici, suları durgun veya akıntılı, tatlı, acı veya tuzlu, denizlerin gel-git hareketinin çekilme devresinde altı metreyi geçmeyen derinlikleri

kapsayan, bütün sular, bataklık, sazlık ve türbiyerler sulak alanların, ekolojik olarak sulak alanlara bağımlı olan kuşlar, su kuşlarının korunmasını amaçlamaktadır. Bu sözleşme, özellikle su kuşları yaşama ortamı olarak uluslararası öneme sahip sulak alanlar hakkında hükümler içermektedir.

Avrupa Peyzaj Sözleşmesi

Bu sözleşme, 10 Haziran 2003 tarih ve 4881 nolu kanunla onaylanarak, 27 Temmuz 2003 tarih ve 25181 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmıştır. Bu Sözleşme'nin amaçları peyzaj korunmasını, yönetimini ve planlanmasını geliştirmek ve peyzaj konularında Avrupa işbirliğini düzenlemektir. Bu sözleşme ile "Peyzaj", "Peyzaj politikası", "Peyzaj kalitesi hedefi", "Peyzaj korunması", "Peyzaj yönetimi", "Peyzaj planlanması" tanımları yapılmıştır.

Bu sözleşmeyi imzalayan ülkelerin Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı ile ilgili olan maddeler aşağıda belirtildiği gibidir:

- Sosyal ihtiyaçlar, ekonomik faaliyetler ve çevre arasında dengeli ve uyumlu bir ilişkiye dayanan sürdürülebilir kalkınmayı sağlamaya önem vererek;
- Peyzajın kültürel, ekolojik, çevreyle ilgili ve sosyal alanlarda, önemli bir kamu yararı rolü olduğunu, ekonomik faaliyetler için elverişli ve korunması, yönetimi ve planlamasının iş imkanı yaratılmasına katkı sağlayabilecek bir kaynak oluşturduğunu not ederek;
- Peyzajın yerel kültürlerin biçimlenmesine katkısı bulunduğunun ve Avrupa doğal ve kültürel mirasının insan refahı ve Avrupalı kimliğinin sağlamlaştırılmasına katkıda bulunan temel bir bileşeni olduğunun farkında olarak;
- Peyzajın her yerdeki insan için kırsal alanlarda ve şehir dışında, bozulmuş alanlarda ve aynı zamanda yüksek kaliteli alanlarda, sıra dışı güzelliğiyle tanınmış alanlarda ve aynı zamanda günlük alanlarda yaşam kalitesinin önemli bir parçası olduğunu kabul ederek;
- Doğal ve kültürel mirasın korunması ve yönetilmesi, bölgesel ve uzamsal planlama, yerel öz yönetim ve sınır ötesi işbirliği alanında uluslararası düzeyde mevcut olan hukuki metinleri ve özellikle Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesi'ni (Bern, 19 Eylül 1979), Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi'ni (Granada, 3 Ekim 1985), Avrupa Arkeoloji Mirasının Korunması Sözleşmesi'ni (gözden geçirilmiş) (Valetta, 16 Ocak 1992), Ülkesel Topluluklar veya Makamlar Arasında Sınır ötesi İşbirliği Alanında Avrupa Çerçeve Sözleşmesi'ni (Madrid, 21 Mayıs 1980) ve ek protokollerini, Avrupa Yerel Öz Yönetim Şartı'nı (Strazburg, 15 Ekim 1985), Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'ni (Rio, 5 Haziran 1992), Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşmeyi (Paris, 16 Kasım 1972) ve Çevresel Konularda Bilgiye Erişim, Karar Vermeye Halkın Katılım ve Yargıya Başvuru Sözleşmesi'ni (Aarhus, 25 Haziran 1998) dikkate alarak;

Sorumlulukların paylaşımı, genel öneriler, özel önlemler, uluslararası politikalar ve programlar, yardımlaşma, bilgi paylaşımı, uygulama, denetleme ve izleme konularında anlaşmaya varmışlardır.

2.13 Mevcut Arazi Kullanımı

Tabiat Parkı'nın içinde bulunduğu Çermik İlçesinin kuzeyinde Çüngüş ilçesi, doğusunda Ergani ilçesi, güneyinde Şanlıurfa ili, batısında Adıyaman ili yer almaktadır.

Tabiat Parkı'nın bulunduğu bölge topografik açıdan hareketlilik göstermektedir. Ortalama yüksekliğin 750 m olduğu Tabiat Parkı'nın en yüksek noktası 855 metre en alçak noktası ise 645 metre yükseltiye sahiptir.

Tabiat Parkına Diyarbakır il merkezinden iki ana ulaşım bağlantısı bulunmaktadır. İlki Ergani ilçesi tarafından ikincisi ise Siverek ilçesi tarafından. Her iki bağlantı ile Çermik Siverek yolundan Tabiat Parkı sınırlarına ulaşılır.

Alan sınırlarına araç ile ulaşım batı ve doğu kesimden yapılabilir. Batı kesimden yani Şeyhandede köyü tarafından alan içerisine giren bir araç yolu açılmıştır. Alan sınırları içerisinde giren bu yolun devamlılığı yoktur. Doğu kesimden yani Yabanardı köyünden alana ulaşan yol ise hemen alan sınırına geldiğinde sonlanmaktadır.

Tabiat Parkı içerisinde taşıt yolu bulunmamaktadır. Alan içi ulaşım patikalardan yaya olarak sağlanmaktadır.

Tabiat Parkı içerisinde herhangi bir yapılaşma ve alt yapı tesisi mevcut değildir. Elektrik ve su hattı bulunmamaktadır.

Yabanardı Şeyhandede Tabiat Parkı Diyarbakır il merkezine 125 km mesafede yer almaktadır. Diyarbakır il merkezinden Tabiat Parkına ulaşabilmek için Diyarbakır-Elazığ karayolundan (D-885) Ergani ilçe merkezine kadar yaklaşık 55 km devam edilerek, Çermik ilçesi tarafına doğru batıya dönülür.

Fotoğraf 2.59 Diyarbakır- Elazığ Karayolu (D-885)

Fotoğraf 2.60 Ergani-Çermik Yolu

Ergani ve Çermik arası yaklaşık 34 km'dir. Çermik ilçe merkezinden Çermik-Siverek yolu takip edilerek Tabiat Parkının bulunduğu Yabanardı ve Şeyhandede köylerine ulaşılabilir. Tabiat Parkı Şeyhandede köyüne 3 km, Yabanardı köyüne 1,5 km mesafededir.

Tabiat Parkına Diyarbakır merkezden Siverek ilçe merkezine, oradan da kuzey istikamete giden Siverek-Çermik yolu kullanılarak da ulaşılabilir.

Fotoğraf 2.61 Çermik-Siverek Yolu

Şeyhandede Köyü Tarafından Tabiat Parkına Ulaşım;

Çermik-Siverek yolunda yer alan Günaşan köyünden Şeyhandede köyüne yönelen asfalt yola sapılarak, Şeyhandede köyüne varmadan alana doğru dönen toprak yol (B tipi orman yolu) ile ulaşılmaktadır.

Fotoğraf 2.62 Çermik-Siverek Yolundan Şeyhandede Köyüne Ayrılan Yol

Fotoğraf 2.63 Şeyhandede Köy Yolundan Tabiat Parkına Ulaşan Toprak Yol

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı sınırlarına Şeyhandede köyü yönünden girildikten sonra yaklaşık 400 metre sonra araç yolu açıklık ve düzlük bir alanla sonlanmaktadır. Bu düzlük alan genel olarak hareketli bir topoğrafyaya sahip Tabiat Parkı içerisindeki nadir düz alanların başında gelmektedir.

Fotoğraf 2.64 Tabiat Parkı Şeyhandede Köyü Tarafından Ulaşan Araç Yolu Sonu Düzlük Alan

Hemen bu düzlük alanın güneyinde yer alan tatlı bir eğime sahip açık alandan şelale alanı üst kotuna ulaşılmaktadır. Şelale üst kotundan derenin karşı kıyısına geçilebilmektedir. Derenin karşı kıyısında da az da olsa düzlük alanlar yer almaktadır.

Fotoğraf 2.65 Düzlük Alanın Güneyinde Yer Alan Açıklık Alan

Fotoğraf 2.66 Şeyhandede Şelalesi, Karaçay Deresi ve Karşı Kıyı Düzlükleri

Fotoğraf 2.67 Şelaleyi Oluşturan Karaçay Deresi

Fotoğraf 2.68 Şelale Üst Kot, Şelale Alt Kot

Tabiat Parkının Şeyhandede kısmında dereden karşı kıyıya geçilerek güney yamaçlara ulaşabilmektedir. Güneydoğu yamaçlarında iki adet yüzey karstı (yüzey kovuğu) yer almaktadır. Bu alanda akma taş oluşumlar bulunmaktadır.

Fotoğraf 2.69 Batı Yamaçlardan Akma Taş Oluşumları ve Yüzey Karstları Görünümü

Yabanardı Köyü Tarafından Tabiat Parkına Ulaşım;

Çermik istikametinden Siverek istikametine giden yol üzerinden Yabanardı köyüne dönen toprak yol ile köye ulaşılmaktadır. Köy içerisinden geçen yoldan yaklaşık 1,5 km devam eden toprak yol Tabiat Parkı sınırında sonlanmaktadır.

Fotoğraf 2.70 Çermik-Siverek Yolundan Yabanardı Köyüne Ayrılan Yol

Fotoğraf 2.71 Yabanardı Köyünden Tabiat Parkına Ulaşan Yol

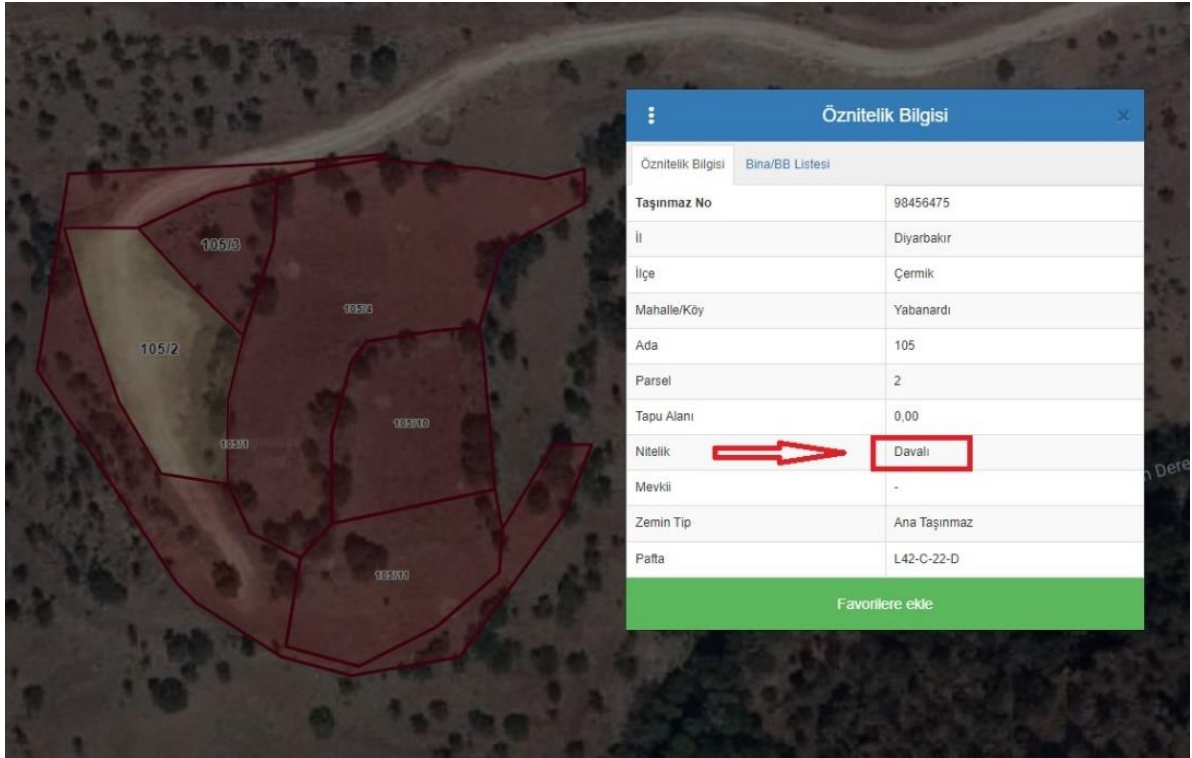

Fotoğraf 2.72 Yabanardı Köyü ile Tabiat Parkı Arası Toprak Yol

Tabiat Parkına batıdan ulaşan yol, Tabiat Parkı sınırlarında düzlük bir alan ile sonlanmaktadır. Bu düzlük alanı oluşturan parseller alan dışında ve davalı durumdadır.

Fotoğraf 2.73 Yabanardı Köyü Tarafı Araç Yolu Sonu, Alan Dışı Davalı Parseller

Bu düzlük alandan Tabiat Parkı sınırlarına girildiğinde, vadiye doğru inen, Yabanardı Şelalesi ve Yabanardı deresine giden patika yollar bulunmaktadır.

Fotoğraf 2.74 Yabanardı Deresine İniş, Patika Yollar

Fotoğraf 2.75 Yabanardı Tarafı Şelale

Fotoğraf 2.76 Yabanardı Deresi

Yabanardı deresi kuzey yamaçlarından, patika yollar ile eski değirmen bölgesi düzlük alanlara ulaşabilmektedir. Bu alanlarda Tabiat Parkı içerisinde az bulunan düzlüklerdendir.

Fotoğraf 2.77 Yabanardı Deresi Kuzey Yamacı Patika Yollar

Fotoğraf 2.78 Yabanardı Deresi Kuzey Yamacı Düzlük Alanlar

Fotoğraf 2.79 Eski Değirmen Kalıntıları

Eski değirmen bölgesindeki düzlük alanlardan Yabanardı deresinin güney yamaçlarına oldukça rahat geçilebilmektedir. Bu güney yamaçlarda da potansiyel düzlük alanlar bulunmaktadır.

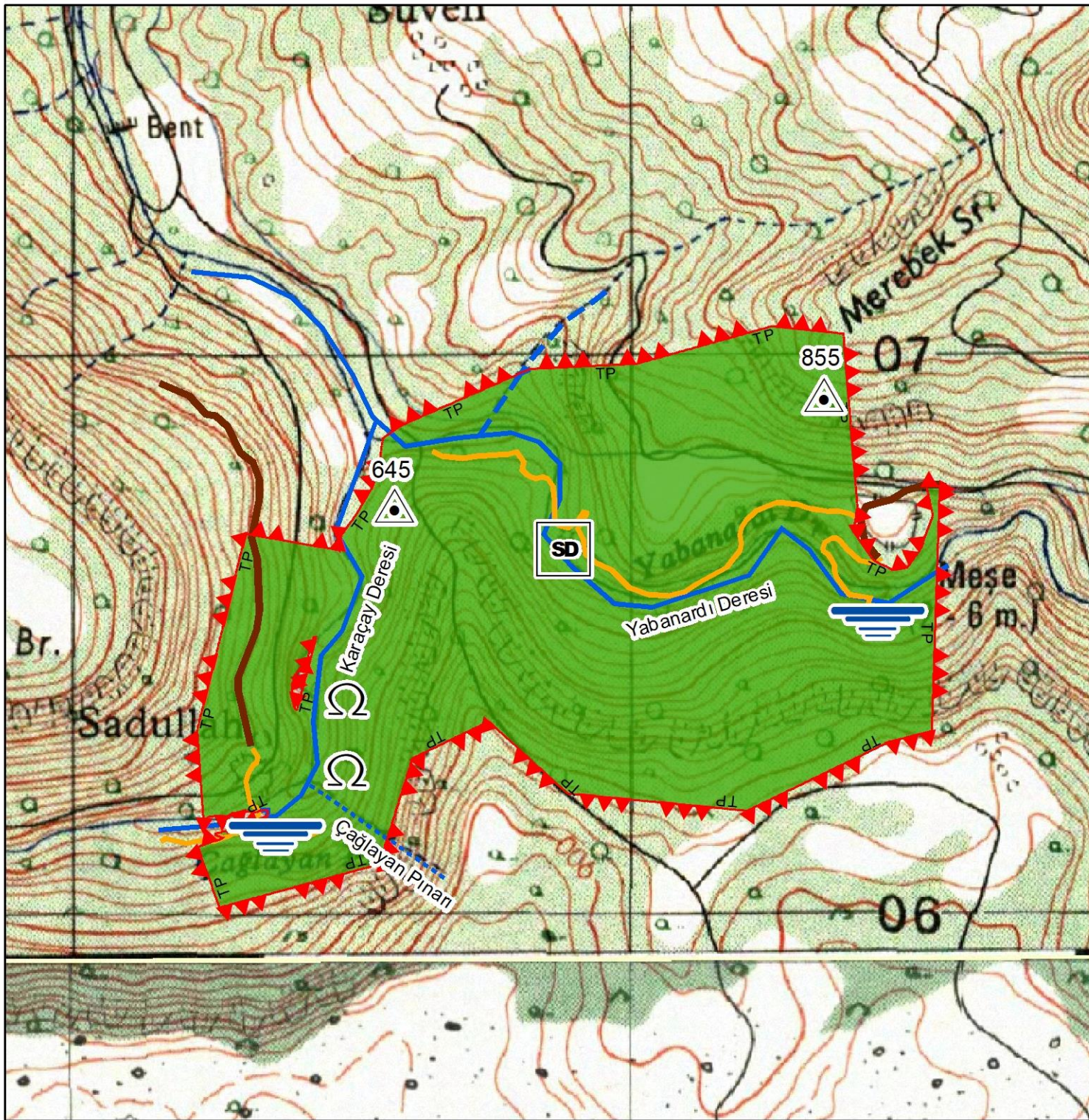
Fotoğraf 2.80 Yabanardı Deresi Güney Yamacı Düzlük Alanlar

Yabanardı deresinin güney yamaçlarından dereye doğru inildiğinde, dere yatağına paralel yaklaşık 200 metre devam eden düzlük bir alan daha bulunmaktadır. Bu alanın eni yaklaşık 35 metredir.

Fotoğraf 2.81 Yabanardı Deresi Güneyinde Yer Alan Alt Kottaki Düzlük Alan

GÖSTERİM

Sınırlar

▲▲▲ Tabiat Parkı Sınırı

Ulaşım

— Patika Yol

— Toprak Yol

Arazi Kullanımı

■ Orman

— Dere

— Mevsimlik Dere

— Çığlayan Pınarı

SD Eski Su Deposu

Ω Mağara

— Şelale

▲ Zirve

T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
DOĞA KORUMA VE MİLLİ PARKLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YABANARDIL ŞEYHANDEDE TABİAT PARKI

13 - ARAZİ KULLANIMI

PAFTA NO: L42-c4

Milli Parklar Dairesi Başkanlığı

Beştepe Mah. Alparslan Türkeş Caddesi No:71
Yenimahalle / Ankara
0312 207 50 00

Projeksiyon: UTM
Datum: ED-50
Zone: 37

Ölçek: 1/10.000

2.14 Turizm ve Rekreasyon

Rekreasyon kişilerin serbest zamanları içerisinde, günlük yaşamın sıkıcı, disiplinli ve monoton geçen çalışmasının etkisinden kurtulmak, dinlenmek ve hoşça vakit geçirmek amacıyla gösterdikleri çeşitli aktiviteleri içermektedir.

Sahada görsel peyzaj niteliği taşıyan iki adet şelale vardır.

Kırsal rekreasyonel alanlar kent insanına doğal çevreyi en iyi sunabilen alanlardır. İnsanlar bu tür alanları temiz hava, sessizlik, doğanın görsel çekiciliği vb. nedenlerle tercih etmektedir. Özellikle orman ekosisteminin hakim olduğu kırsal rekreasyon alanları, doğal ve coğrafik yapının elverdiği ölçüde trekking, kampçılık, doğa araştırması, bilimsel çalışmalar vb. eylemler için uygundur.

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı iki adet şelale arasında olup görülmeye değer bir manzara sunmaktadır. Alan ayrıca küçük bir orman ekosistemi görünümü sunmaktadır. Bu alana her sene doğa dernekleri ve yerel halkın katılımı ile doğa yürüyüşleri düzenlenmektedir, balıkçılık, tırmanış vb. aktiviteler yapılmaktadır. İlçede bulunan dünyaca ünlü kaplıcaları turizm döneminde yerli ve yabancı birçok turist ugrak noktası durumundadır.

2.15 Teknik ve Sosyal Altyapı

A. Sosyal Altyapı

Tabiat Parkı içerisinde herhangi bir yerleşim yeri bulunmamaktadır. Bu nedenle sosyal altyapı incelenirken Tabiat Parkı'nın bağlı bulunduğu Diyarbakır ili Çermik ilçesine ait veriler sunulmuştur.

Eğitim

Tabiat Parkının bulunduğu Çermik İlçesinde 10 adet İlköğretim, 1 düz lise, 1 Çok programlı Lise, 1 Anadolu Lisesi, 1 Anaokulu ve Meslek Yüksek Okulu bulunmaktadır.

Sağlık

Tabiat Parkı'nın bulunduğu Çermik İlçe merkezinde Devlet Hastanesi ve 3 adet Aile Sağlık Merkezi mevcuttur.

B. Teknik Altyapı

Tabiat Parkı içerisinde yer alan mevcut alt ve üst yapı tesisleri ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

Ulaşım

Alan içerisinde tüm yollar topraktır. Sadece ilçelere belediye vasıtasıyla ulaşım bulunmaktadır. Sahanın girişine kadar orman yolu bulunmaktadır. Saha içerisinde araç yolu yoktur.

Alt Yapı ve Üst Yapı Tesisleri

Tabiat Parkı içerisinde herhangi bir yapılaşma ve alt yapı tesisi mevcut değildir. Alanda Elektrik şebekesi yoktur, ulaşım, fosseptik altyapı sorunları bulunmaktadır. Alana ulaşan orman yolunda kaya düşme sorunu bulunmaktadır.

2.16 Çevre Sorunları

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı orman içi açıklık alanlarda temizlik sorunu bulunmaktadır. Alanın gelişme planının olmaması ve buna bağlı olarak bir işletmecisinin bulunmaması buna sebeptir. Alana tarım amaçlı gelenler dışında çok az ziyaretçi gelmekte ve çevre temizliğine dikkat etmemektedirler.

Alanda fosseptik altyapı sorunları bulunmaktadır.

3 SENTEZ

3.1 Verilerin Değerlendirilmesi

3.1.1 Ekolojik Açıdan Değerlendirme

Geleceğe miras olarak bırakılacak doğal çevrenin, temel toplumsal ihtiyaçların karşılanması adına yapılacak üretim yöntemlerinin tümünden az ya da çok etkileneceği gerçeği sürdürülebilirlik kavramı ile ele alınmalıdır. Bu anlamda çevresel zarar ve ekonomik katkı durumu, söz konusu alanların her birinin kendi özelliklerine göre, alanında uzman kişilerce saha çalışmaları, literatür araştırmaları ve bilimsel değerlendirme ile ortaya konulması, eylem planlarının bu kapsamda oluşturulması gerekmektedir. Tabiatı Parkları, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün tanımı ile bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun doğa parçalarıdır. Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı; Barındırdığı akarsu ekosistemi ile kuraklıkların görüldüğü, akarsu rejimerlinin yapısının değiştiği Diyarbakır bölgesinde yıl boyu aktif su kaynağı oluşturması nedeni ile önem taşımaktadır. Tabiat Parkı içerisindeki değişik yapıdaki jeolojik oluşumlar ve vejetasyon örtüsündeki çeşitlilik görece küçük alandaki fauna çeşitliliğini olumlu yönde etkilemiştir. Tabiat Parkı karasal ekosistem bütün Doğu anadolu da görülen dağlık karışık orman alanıdır, bu anlamda karasal ekosistemin nadirliği söz konusu değildir. Fakat alanının korunması ve zarar görmemesine yönelik önlemler alınmalıdır. Antropojenik etkinin görülemediği, doğallığını koruyan Tabiat Parkı 'nın, ekosistemi ve biyoçeşitliliği yoğun insan aktivitesi ile zarar görebilir. Bu durum Tabiat Parkı'nda yayılım gösteren birçok türü etkeleyecektir.

Flora

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı floristik açıdan dere ve şelalelerin oluşturduğu ekosistem göz önünde alındığında zengin bir yapıya sahiptir. Saf meşe mesceresi doğal olarak alan içerisinde bulunmaktadır. Orman içi boşluk alanlar, bozuk meşe ve taşlık alan yanı sıra ziraat alanları da bulunmaktadır. Çok sayıda tek yıllık ve çok yıllık bitki türüne ev sahipliği yapmaktadır.

Fauna

Diyarbakır yöresinde 70 civarı memeli hayvan türü yayılım göstermekte, bu türlerin ise 28 i Tabiat parkı içerisinde yayılım göstermektedir. Parkın Diyarbakır civarındaki memeli türlerinin önemli bir kısmını barındırması alanın ekolojik bağlantılarını koruması ve doğallığı ile bağlantılıdır.

Yapılan saha çalışması ve literatür taramaları neticesinde Diyarbakır yöresinde yayılım göstere 170 civarı kuş türünden 41 i Tabiat parkı içerisinde yayılım göstermektedir. Küçük ebabil ve

Kara akbaba IUCN kriterlerine göre tehdit altındaki türlerdendir. Tabiat parkı içerisinde sürekli ve yaz göçmeni olarak bulunan kuş türleri, bölgedeki su kaynaklarının sınırlı olması ve antropojenik etkinin zayıf olması nedeni ile alanda bulunmaktadır.

Yapılan saha çalışması ve literatür taramaları neticesinde Diyarbakır yöresinde yayılım gösteren 26 herpetil türünden 15'i Tabiat parkı içerisinde yayılım göstermektedir. Bu türlerden yaygın kara kaplumbağası ve koca engerek IUCN kriterlerine göre koruma statüsüne sahiptir. Ayrıca Tabiat parkı içerisinde yayılım gösteren Anadolu kertenkelesi (kayseri kertenkelesi)'nin yoğun popülasyonu bulunmaktadır. Parkın habitat özellikleri herpetil türleri için elverişli yaşam alanı oluşturmakta ve alanın bu türler için önemini arttırmaktadır.

Yapılan saha çalışması ve literatür taramaları neticesinde Diyarbakır yöresinde yayılım gösteren 40 iç su balığı türünden 5 i Tabiat parkı içerisinde yayılım göstermektedir. Bu türler arasında sazan IUCN kriterlerine göre koruma statüsüne sahiptir. Parkın içerisinde bulunan balık türleri ekolojik döngüye önemli katkılar sağlamaktadır.

Ekosistemlerde Parçalanma Durumu ve Hassaslık

Tabiat Parkı alanındaki ekosistemler üzerine yapılan çalışmalarda doğal ya da antropojenik baskılardan dolayı ekolojik açıdan parçalanma görülmemektedir. Alan ve yakın çevresi genel itibarıyla değerlendirildiğinde yoğun tehdit unsuru oluşturacak bir duruma rastlanmamıştır. Tabiat parkının can damarı niteliğindeki Meyalan Deresi'nin su kaynaklarının kullanım yönünden sınırlandırılması ve derenin su kalitesinin organik ve inorganik kirleticilere karşı korunması parkın sürdürülebilirliği açısından önem arz etmektedir.

Tabiat Parkı alanı bir bütün olarak değerlendirildiğinde kapladıkları alanlar açısından baskın orman ekosistem tipi ve akarsu ekosistemi ön plana çıkmaktadır. Daha az alan kaplamak ile beraber dağ kayalık alan ekosistemleri de görülmektedir. Doğal yapısını koruyan Tabiat parkı, görece küçük olması ve alandaki eğim ve yükseklik farklılıkları nedeni ile çevresindeki ekolojik üniteler ile sınırlı geçirgenlik göstermektedir. Bu durum Tabiat Parkının olumsuz çevresel etkilerden yüksek düzeyde etkilenmesine neden olabilir. Bu tür olumsuzluklar karşısında rejenarasyonu yeteneği düşük kalacak parkın doğal yapısını yeniden oluşturması uzun süreler alacaktır.

3.1.2 Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Açıdan Değerlendirme

Tabiat Parkı içerisinde herhangi bir yerleşim yeri bulunmamaktadır. Tabiat Parkı alanı ile etkileşim alanı içerisinde bulunan Çermik ilçesinde halkının temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılık sektörüdür. Üzüm, pestil, ceviz, seracılık, mercimek vb. ürünlerin üretimi ve ticareti yapılmakta, küçük ve büyükbaş hayvancılık faaliyetleri ile bunlardan elde edilen tereyağı peynir vb. gibi gıda maddelerinin de satışı yapılarak geçimleri sağlanmaktadır.

3.1.3 Rekreatyönel ve Turizm Faaliyetleri Açısından Değerlendirme

Tabiat Parkı sahip olduğu doğal ve rekreatyönel kaynak değerleri ile bilimsel amaçlı araştırmalara olanak sağlayan, insanların eğlenmelerine, dinlenmelerine ve kısa süreli tatil yapmalarına olanak veren orman ve su peyzajlarının bütünleştiği doğal kaynak değerlerinin yanında, düzenlenmiş günübirlik kullanım alanıyla da Tabiat Parkı'na gelen ziyaretçilerin rekreatyönel kullanım taleplerini karşılayacak kullanımlara sahiptir.

Alana Diyarbakır ve çevre illerden piknik amaçlı olarak sıklıkla gelinmektedir. Okullar, doğa dernekleri dağcılık tırmanma yürüyüş etkinlikleri yapmaktadır. Ziyaretçilerin geliş sebebi Piknik yapmak ve Şelaleleri görmek olup, en sık ziyaret edilen mevsim ilkbahar ayıdır.

Sahayı gelecekte turizmi canlandırarak cazibe merkezi olacağı düşünülmektedir. Bu tahayyüle ulaşmak için yürüyüş yolları, tur güzergahları ve günübirlik kullanımlar, manzara seyir terasları, piknik üniteleri, otopark ve ziyaretçi tanıtım merkezleri yapılmalıdır. Saha koruma statüsünün verilmesinin ardından gelecek nesillere korunarak taşınacaktır.

3.1.4 Yasal ve Yönetmelik Açısından Değerlendirme

86,5 ha büyüklüğe sahip olan Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı'nın tamamı, Diyarbakır iline bağlı Çermik ilçesi idari sınırları içinde kalmaktadır. Tabiat Parkı; T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 15. Bölge Müdürlüğü'ne bağlı Diyarbakır Şube Müdürlüğü'nün sorumluluğundadır.

Tabiat Parkı'nın tamamı devlet ormanı statüsündedir. Tabiat Parkı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Şanlıurfa Orman Bölge Müdürlüğü, Diyarbakır Orman İşletme Müdürlüğü'ne bağlı Çermik İşletme Şefliği sınırları ve sorumluluk alanı içinde yer almaktadır.

Alanda yetkili diğer kurum ve kuruluşlar şöyledir:

- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü,
- T.C. Diyarbakır Valiliği
- T.C. Çermik Kaymakamlığı
- T.C. Çermik Belediye Başkanlığı

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı'nın bulunduğu 86,5 ha büyüklüğündeki alan Bakanlık Makamının 07.12.2021 tarih ve 3368133 sayılı Olur'ları ile T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir.

3.2 Sınırlayıcılar-Kısıtlar

3.2.1 Doğal Sınırlayıcılar

86.5 hektar büyüklüğündeki Tabiat Parkının, arazi kullanım kararlarının belirlenmesinde dikkate alınacak doğal sınırlayıcılar; jeolojik / hidrolojik etmenler, topografik engeller, iklim koşulları ile ekolojik açıdan önemli alanlar olarak tanımlanabilir.

Jeolojik Etmenler

Diyarbakır ili, Çermik ilçesi sınırları içerisinde yer alan Şeyhandede köyü civarındaki Yabanardıl mevkiinde yapılan çalışma çerçevesinde proje kapsamındaki alana ait jeolojik değerlendirme ve yerinde arazi gözlemleri bu başlık altında açıklanmaktadır. Diyarbakır'n jeolojik olarak en karakteristik özelliği Karacadağ volkanizmasıdır. Dolayısı ile volkanizma süreci ile proje alanına ait jeoloji oldukça yakından alakalıdır.

Karacadağ volkanizması Üst Miyosen'de başlamış ve olasılıkla sonraki tarihsel devirler içerisinde sürmüştür. Genelde bazaltlarla temsil edilen kalkan şekilli bir volkandır. Volkanizma K-G yönlü sıkışmanın ürünü olarak yine K-G doğrultulu açılma çatlaklarında yüzeylenmiştir. Karacadağ volkanizmasında üç ana püskürme dönemi ayırt edilmiştir. Volkanizma kuzeybatıdan güneydoğuya doğru gençleşme gösterir.

İlk iki evre arasında peneplenleşmeye yakın bir aşınım yüzeyi yer alır. Üçüncü evre bazalt lavları ikinci evre volkanitleri üzerinde gelişmiş olan günümüz drenajını doldurmuş ve halen ilksel volkan morfolojisini korumaktadır. Plato bazaltları şeklinde gelişmiş olan Karacadağ volkanitlerinin dışında kalan alanlarda izlenebilen ve petrol açısından önemli olan yapıların veya benzerlerinin söz konusu bazalt örtüsünün altında da bulunması olasıdır.

Topografik Engeller

Tabiat Parkı'nın bulunduğu bölge topografik açıdan hareketlilik göstermektedir. Ortalama yüksekliğin 750 m olduğu Tabiat Parkı'nın en yüksek noktası 855 metre en alçak noktası ise 645 metre yükseltiye sahiptir.

Tabiat Parkı eğim yönünden incelendiğinde, alanın yaklaşık %18'si, %10 eğimin altındaki alanlardan oluşmaktadır. Tabiat Parkı vadiye bakan kısımlarında eğim aralıkları oldukça artmaktadır.

İklim Koşulları

Çermik şehrinde sıcak ve ılıman iklim görülmektedir. Kış aylarında yaz aylarından çok daha fazla yağış düşmektedir.

2 mm yağışla Temmuz yılın en kurak ayıdır. Ortalama 107 mm yağış miktarıyla en fazla yağış Ocak ayında görülmektedir. 30.4 °C sıcaklıkla Temmuz yılın en sıcak ayıdır. Ocak ayında ortalama sıcaklık 1.6 °C olup yılın en düşük ortalamasıdır.

Yılın en kurak ve en yağışlı ayı arasındaki yağış miktarı: 105 mm Yıl boyunca ortalama sıcaklık 28.7 °C dolaylarında değişim göstermektedir.

Ekolojik Açıdan Önemli Alanlar

Yabanardıl Tabiat Parkı ve yakın çevresi genel itibariyle değerlendirildiğinde; ekolojik açıdan doğallığını koruduğu ve herhangi olumsuz bir çevresel etkiye maruz kalmadığı görülmektedir. Tabiat parkının yaklaşık 70 km kuzeydoğusunda Eğil Peygamberler Tabiat Parkı, 50 km kuzeyinde Hazar Gölü Tabiat Parkı, 50 km batısında Nemrut Dağı Milli Parkı bulunmaktadır. Tabiat parkı diğer tabiat parkları ve koruma alanları ile uzak mesafede ve doğrudan ekolojik bağlantısı yoktur. Fakat çevresindeki doğal ekolojik yapılar ile bağlantısı bulunmaktadır. Doğu-batı ekseninde uzanan parkın özellikle nehir yatakları üzerinden çevresel bağlantıları kurulmaktadır ve bu alanlar özellikle korunmalıdır.

Yabanardıl Tabiat Parkı alanında yaban hayatının sürdürülebilirliği açısından ekolojik sınırlar yetersiz olmakla birlikte, çevresindeki diğer doğal alanlarla bağlantısını yitirmemiş olan Tabiat Parkı alanının tümü bu canlılara beslenme, yuvalanma, dolaşma ve üreme alanları oluşturması açısından önem arz etmektedir. Bununla birlikte ayrıca diğer memeliler, kuşlar, sürüngenler, iki yaşamlılar ve balıklar açısından değerlendirildiğinde; özellikle doğal orman niteliğindeki alanlar ve akarsu yatağı bu canlılara üreme, beslenme ve yaşama olanağı tanınması ve yüksek tür çeşitliliği nedeniyle ekolojik açıdan önemli alanlar olarak ön plana çıkmaktadır.

3.2.2 Antropolojenik Sınırlayıcılar

Arazi kullanım kararlarının, niteliğinin ve yoğunluğunun belirlenmesinde önemli yönlendirici ve sınırlayıcı faktörlerden biri de antropojenik baskı düzeyidir. Yabanardıl Tabiat Parkı alanında daha önceleri düzenlenmiş herhangi bir kullanım kararı bulunmamaktadır. Bu durum doğallığın korunmasında etkili olmuştur. Tabiat parkı ve çevresinde oluşacak yoğun tarım faaliyetleri ve kontrolsüz turizm faaliyetleri parktaki sınırlayıcı etkenler arasında görülebilir.

Tabiat Parkı'nda gelişme planı doğrultusunda ziyaretçi faaliyetlerinin planlanması ve bir işletmecinin alanı koruma ve kullanılmasını sağlaması gerekmektedir.

3.2.3 Yasal Sınırlayıcılar

Gelişme Planı'nın yasal dayanağını oluşturan 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu ve ilgili yönetmeliği, Tabiat Parkı sınırları içinde yapılan ve yapılacak her türlü uygulama için en önemli yasal düzenlemedir. Kanun, Tabiat Parkı alanlarında insan kullanımlarına yönelik pek çok sınırlar getirmektedir. Milli Parklar Kanunu kapsamına giren yerlerde;

- a) Tabii ve ekolojik denge ve tabii ekosistem değeri bozulamaz,
- b) Yaban hayatı tahrip edilemez,
- c) Bu sahaların özelliklerinin kaybolmasına veya değiştirilmesine sebep olan veya olabilecek her türlü müdahaleler ile toprak, su ve hava kirlenmesi ve benzeri çevre sorunları yaratacak iş ve işlemler yapılamaz,
- d) Tabii dengeyi bozacak her türlü orman ürünleri üretimi, avlanma yapılamaz,
- e) Onaylanmış planlarda belirtilen yapı ve tesisler ve Genelkurmay Başkanlığınca ihtiyaç duyulacak savunma sistemi için gerekli tesisler dışında kamu yararı açısından vazgeçilmez ve kesin bir zorunluluk bulunmadıkça her ne suretle olursa olsun hiçbir yapı ve tesis kurulamaz ve işletilemez veya bu alanlarda var olan yerleşim sahaları dışında iskan yapılamaz.

Milli Parklar Kanunu ve yönetmeliği dışında pek çok ulusal mevzuat da Tabiat Parkını doğrudan ve dolaylı olarak ilgilendirmektedir. Bu mevzuatların başlıcaları; Çevre Kanunu, Orman Kanunu ve Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'dur. Tabiat Parkı ile başka bir koruma statüsü çakışmamakta bu da alanın tek elden yönetilmesi ve yetki karmaşasının yaşanmamasını sağlamaktadır.

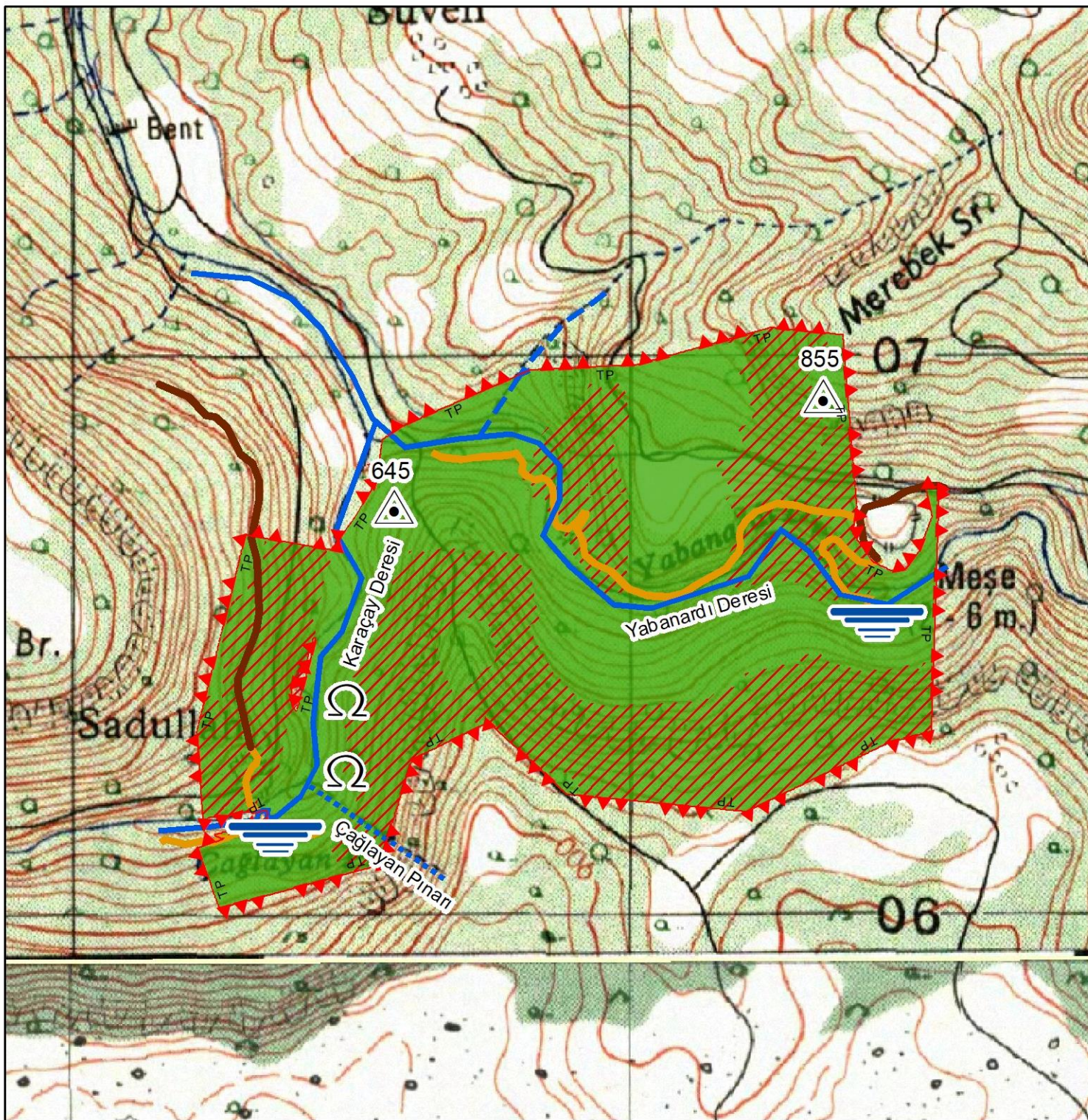
86.5 hektar büyüklüğündeki Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı'nın tamamı Devlet Ormanı statüsündedir. Alanda Devlet Ormanı mülkiyet olması, geliştirilecek plan karar ve hükümlerinin uygulanabilirliğini kolaylaştıracaktır.

Ulusal mevzuatlar dışında, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler de Tabiat Parkı için yasal sınırlayıcı konumundadırlar. Tabiat Parkı içinde yapılacak her türlü uygulama ve müdahaleler, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası belgelerin üzerinde muhalefet şerhinin bulunmadığı ilgili hükümleri bağlamaktadır.

3.3 Tehditler ve Fırsatlar

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı için tespit edilen tehditler, tehditlerin kaynakları ve bu tehditlerin ortaya çıkardığı veya var olan fırsatlar tabloda verilmiştir.

Tehditler-Zayıf Yönler	Fırsatlar-Güçlü Yönler
➤ Tabiat Parkı'nın eksik ve yanlış algılanması, olası ziyaretçilerin doğal değerler hakkında fazla bilgi sahibi olmaması, ➤ Tabiat parkının bölgesel ulaşım ağına ve il merkezine uzaklığı ➤ Alanın ülke ve bölgesinde az tanınıyor olması ➤ Düşük düzeyde de olsa yangın riski ➤ Mevsimsel yağış anomalileri nedeni ile sel riski ➤ Hayvancılık faaliyetleri sebebiyle yeni oluşacak fidanlar üzerindeki baskı	➤ Dünyada ve Türkiye'de çevre bilincinin giderek artması, korunan alanlara olan ilginin ve bilincin giderek yükselmesi, ➤ Alanın Tabiat Parkı olarak korumaya alınmış olması, gelişme planının yapıyor olması, ➤ Bünyesinde barındırdığı şelaleler, akarsular, orman alanlarının ve vadi manzarası ile yüksek rekreasyon potansiyeline sahip olması, ➤ Tabiat Parkı içerisinde bir yerleşmenin bulunmaması, ➤ Tabiat parkının farklı habitat tiplerinin doğal yaşamı desteklemesi, ekolojik açıdan doğal yapısını koruması ve çevresindeki ekolojik birimler ile bağlantısının var olması. ➤ Tabiat Parkında yaban hayvanları için yıl boyu aktif su kaynaklarının bulunması,

GÖSTERİM

Sınırlar

▲▲▲ Tabiat Parkı Sınırı

Ulaşım

— Patika Yol

— Toprak Yol

Doğal Sınırlayıcılar

▨ %20 Üzeri Eğimli Alanlar

■ Orman Ekoistemi

— Dere

- - - Mevsimlik Dere

... Çağlayan Pınarı

— Şelale

△ Zirve

○ Mağara

T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
DOĞA KORUMA VE MİLLİ PARKLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YABANARDIL ŞEYHANDEDE TABİAT PARKI

14 - SENTEZ

PAFTA NO: L42-c4

Milli Parklar Dairesi Başkanlığı

Beştepe Mah. Alparslan Türkeş Caddesi No:71
Yenimahalle / Ankara
0312 207 50 00

Projeksiyon: UTM
Datum: ED-50
Zone: 37

Ölçek: 1/10.000

4 PLANLAMA

4.1 Yöntem Amaç ve Hedefleri

“Tabiat Parkı Gelişme Planı”nın temel amacı; Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı alanının sahip olduğu kaynak değerlerinin korunarak, koruma kullanma dengesi içerisinde, ana kaynak değerlerinin korunması ve gelecek nesillere aktarılması ve rekreasyonel faaliyetlerin düzenlenmesine olanak verecek gelişme planının hazırlanmasıdır.

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı; sahip olduğu doğal ve rekreasyonel kaynak değerleri sebebiyle koruma altına alınmış bir alandır. Tabiat Parkı, sürdürülebilir, çevreye duyarlı, koruma kullanma dengesi içinde, toplumun giderek artan açık hava rekreasyon gereksinimini temin edecek, ziyaretçilerin alanın kaynak değerlerini yakından tanımasını sağlayarak, doğa sevgisi ve doğal ortamlarda yaşama arzusunu güçlendirecek şekilde planlanmıştır.

Bu ana hedefe ulaşılması için Gelişme Planında belirlenen alt hedefler şunlardır:

- **H1:** Tabiat Parkı içerisinde dinlence, eğlence, konaklama amaçlı tesislerin kurulması ve geliştirilmesi,
- **H2:** Tabiat Parkı’nın etkin yönetimi için Tabiat Parkı yöneticileri, çalışanları ve hizmet sunucularına düzenli eğitimler verilerek kapasitelerinin artırılması,
- **H3:** Tabiat Parkı ekosistemini etkileyebilecek çevre kirliliğinin önlenmesi ve antropojenik baskıların en aza indirilmesi,
- **H4:** Dünyaca kabul görmüş standartlarda ve verimli hizmet sunan ziyaretçi yönetim modelinin oluşturulması ve bu yönetim modelini halkın benimsemesi için halkla ilişkilere ağırlık verilmesidir.

4.2 Plan Kararları

Tabiat Parkı ile ilgili plan kararlarında, yukarıda belirlenen amaç ve hedeflere ulaşmak ve uygulanabilir bir plan ortaya koyabilmek için analiz aşamasında elde edilen veriler ve sentez aşamasında yapılan değerlendirmeler ışığında, iki aşamada plan kararları geliştirilmiştir. Tabiat Parkı bütünü için genel kullanım kararları üretilirken aynı zamanda farklı nitelikteki bölgelere ayrılarak bölgesel kararlar da geliştirilmiştir.

Alanda öngörülen kullanımlar plan paftasına simgesel olarak yerleştirilmiştir. Kullanım kararlarının hangi bölgenin içerisinde kaldığı ve uygulanması gereken hükümler plan kararları ile plan hükümlerinde detaylandırılmıştır.

4.2.1 Genel Kullanım Kararları

Ulaşım

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı Şeyhandede köyüne 3 km, Yabanardıl köylerine 1,5 Km uzaklıkta, B tipi orman yolu ile bağlanıyor. Çermik İlçe Merkezine 35 km uzaklıkta tek gidiş geliş karayolu, Ergani İlçe Merkezine ve Diyarbakır-Elazığ Kara yoluna 65 km uzaklıkta tek gidiş geliş karayolu, Diyarbakır Merkeze 125 km uzaklıkta olup bu yolun 60 km'si Diyarbakır-Elazığ otoyolu ve 65 km'si de tek gidiş geliş karayoludur. Ayrıca tabiat parkına Şanlıurfa ili Siverek ilçesine 50 km uzaklıkta tek gidiş geliş yolu ile ulaşılmaktadır.

Tabiat Parkı'na en yakın havaalanı 135 km uzaklıktaki Diyarbakır Havalimanı'dır. Ayrıca Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkına demir yolu ile ulaşım imkânı da bulunmaktadır. En yakın demiryolu güzergahı Diyarbakır-Ergani güzergahıdır, Ergani Tren Garı 65 km mesafededir.

Aydınlatma ve Elektrik İletim Hatları

Tabiat Parkı içindeki yollarda, günübirlik kullanım alanları, çadırlı kamp alanı gibi ortak kullanım alanlarının çevresinde aydınlatma yapılacaktır. Görüntü kirliliği oluşmaması için elektrik iletim hatları tamamen yeraltından geçecek şekilde düzenlenecek, enerji ihtiyacı hesaplanarak elektrik projesi yapılmadan uygulamaya geçilmeyecek ve doğal dokuya zarar vermeyecek şekilde projelendirilecektir.

İçme ve Kullanma Suyu

İçme suyu 167 sayılı Yeraltı suyu Hakkında Kanun, Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik, Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği ve benzeri yönetmeliklere uyularak yeraltı suyundan da karşılanabilecektir.

Atık Yönetimi

Tesislerin kullanımı sonucu oluşacak atık sular, Sağlık Bakanlığının 19.03.1971 tarih ve 13783 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren “Lağım Mecrası İnşaatı Mümkün Olmayan Yerlerde Yapılacak Çukurlara” ait yönetmelik hükümlerine uygun olarak inşa edilmiş yeni yapılacak sızdırmaz fosseptiğe bağlanacaktır. Hiçbir şekilde atık suların alıcı ortama deşarjı yapılamaz. Tabiat parkının tüm atık sularının kanalizasyon şebekesi ile toplanarak belediye kanalizasyon sistemine bağlanması esastır.

Tabiat Parkı içerisinde uygun yerlere konulan ağızları kapalı, sızdırmaz konteynerler ve çöp aktarma noktalarında toplanan katı atıklar yetkililerce düzenli olarak toplanacak veya

toplattırılacaktır. “Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği” hükümlerine uygun olarak, çöplerin toplanmasına kadar geçecek süre içerisinde koku, haşarat ve mikrop üretmeyecek şekilde muhafazası için gerekli önlemler alınacaktır.

Yangınla Mücadele

Planlama alanı içerisinde çıkacak yangınla Orman Genel Müdürlüğü ile Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü arasında imzalanan ve yürürlükte olan 640123 sayı ve 07/01/2013 tarihli “*Korunan Alanlardaki Uygulamalara İlişkin Protokol*” esaslarına göre mücadele edilecektir. Saha içerisinde uygun yerlere uyarı levhaları yerleştirilecektir. Tabiat Parkı içerisinde yangın riski taşıyan yerlerde yüksek riskli alanlar öncelikli olmak üzere toprak diri ve ölü örtü temizliği idareden izin almak kaydıyla yapılabilir.

Tabiat Parkı içinde bulunan tesislerde yangın riskine karşı gerekli araç, gereç, malzeme ve ekipman bulundurulması zorunludur. Tabiat Parkı’nda görevli tüm personel yangınla mücadele konusunda eğitilecektir.

Güvenlik

Ziyaretçilerin emniyeti açısından Tabiat Parkı içerisine anons ve kamera sistemi kurulabilir.

Kent Mobilyaları

Tabiat Parkı içerisindeki kent mobilyalarında (çöp kutuları, aydınlatma lambaları, tuvaletler, büfeler, merpenler, gölgelikler, oturma grupları, oyun düzenekleri, bordürler, yer döşemeleri, çeşmeler vb.) doğal malzeme kullanımı esastır.

Tanıtım, Bilgilendirme, Yönlendirme Tabelaları ve Uyarı Levhaları

Tabiat Parkı’na ulaşım yolları üzerinde uygun noktalara, Tabiat Parkı içindeki yol kenarlarına, Tabiat Parkı girişine ve gerekli görülen diğer yerlere Tarım ve Orman Bakanlığı Kurumsal Kimlik Kılavuzunda belirtilen standartlarda tanıtım, bilgilendirme ve yönlendirme tabelaları ile uyarı levhaları konulacaktır.

4.2.2 Bölgeleme ve Bölgesel Kararları

Tabiat Parkı içerisinde önerilen bölgelemelere (Hassas Koruma Bölgesi, Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi ve Kontrollü Kullanım Bölgesi) göre getirilen kararlar aşağıda açıklanmıştır.

4.2.2.1 Bölgeleme

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı ile ilgili plan kararlarında, belirlenen amaç ve hedeflere ulaşmak ve uygulanabilir bir plan ortaya koyabilmek için, Analitik Etüt aşamasında elde edilen veriler ve Sentez aşamasında yapılan değerlendirmeler ışığında, Tabiat Parkı alanı farklı bölgelere ayrılmıştır.

Bölgeleme çalışması ile belirlenen bölgelere özel plan kararlarının geliştirilmesi, faaliyetlerin tanımlanarak, bölgelere göre sınırlandırılması ve kontrol altına alınması, plan kararlarının uygulanabilirliğinin sağlanması ve yönetsel organizasyonun artırılması amaçlanmaktadır.

Yapılan bölgeleme çalışması ile:

- Tabiat Parkı'nın sahip olduğu kaynak değerlerinin, koruma ve kullanma dengesi içinde sürdürülebilirliğinin sağlanması,
- Ortak özelliklere ve sorunlara sahip alanların tanımlanması,
- Plan kararlarının, tanımlanan bölgeler için ayrı ayrı geliştirilmesi,
- Doğa koruma ve geleneksel kaynak kullanımı arasında sürdürülebilir bir dengenin sağlanması,
- Alan üzerindeki baskı ve tehditlerin giderilmesi,
- İnsan faaliyetlerinin bölgelere göre sınırlandırılması ve kontrol altına alınması,
- Plan kararlarının uygulanabilirliğinin sağlanması,
- Yönetim etkinliğinin artırılması hedeflenmektedir.

Bu hedefler doğrultusunda yapılan bölgeleme çalışması, sağlıklı, uygulanabilir ve etkin bir plan ortaya konulmasında kolaylık sağlamaktadır.

Tabiat Parkı'nın bölgeleme sisteminin belirlenmesinde;

- Sahanın kaynak değerleri,
- Ekosistem bütünlüğü,
- Tehditler,
- Doğal yapıdaki müdahale düzeyi,
- Geleneksel kullanımlar ve sosyo-kültürel değerler,
- Arazi kullanım durumu,
- Yasal ve yönetsel sınırlayıcılar dikkate alınmıştır.

Hassas Koruma Bölgesi, her bir alanın kaynak değeri ya da çekirdek zonunu oluşturan ancak geleneksel kullanımla iç içe günümüze kadar gelebilmiş alanlar ile hedef türlerin habitatlarının bozulmadan gelecek nesillere intikalini sağlayacak şekilde kullanımı zaman, faaliyet ve süreye göre kısıtlandığı alanlar Hassas Koruma Bölgesi olarak ayrılır. Hassas Koruma Bölgesi'nin belirlenmesinde kullanılan kriterler şunlardır:

- Doğal veya yarı doğal olmak,
- Herhangi bir sebeple insan müdahalesine maruz kalmış ancak iyileştirilebilecek nitelikte olmak,
- Milli ve Milletler arası düzeyde tipik, emsalsiz ve nadir olmak,
- Tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş olmak,

Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi, doğayı koruma amacı ile çelişmeyen faaliyetlerin sürdürülmesine izin verilen, sıkı koruma tedbirlerinin alındığı bölgeler ile insan faaliyetlerinin yoğun olduğu bölgeler arasında kalan alanlardır. Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi'nin belirlenmesinde kullanılan kriterler şunlardır:

- Doğal veya yarı doğal olmak,
- Geleneksel kullanımı olmak,
- Ekonomik gelir potansiyeli olmak.

Kontrollü Kullanım Bölgesi, korunan alanlar içinde kalan rekreasyon, turizm ve yerleşme alanlarıdır. Kontrollü Kullanım Bölgesi'nin belirlenmesinde kullanılan kriterler şunlardır:

- Doğal, yarı doğal veya suni olmak,
- Geleneksel kullanımı olmak,
- Ekonomik gelir potansiyeli olmak,
- İskân ve yapılaşmaya konu olmak.

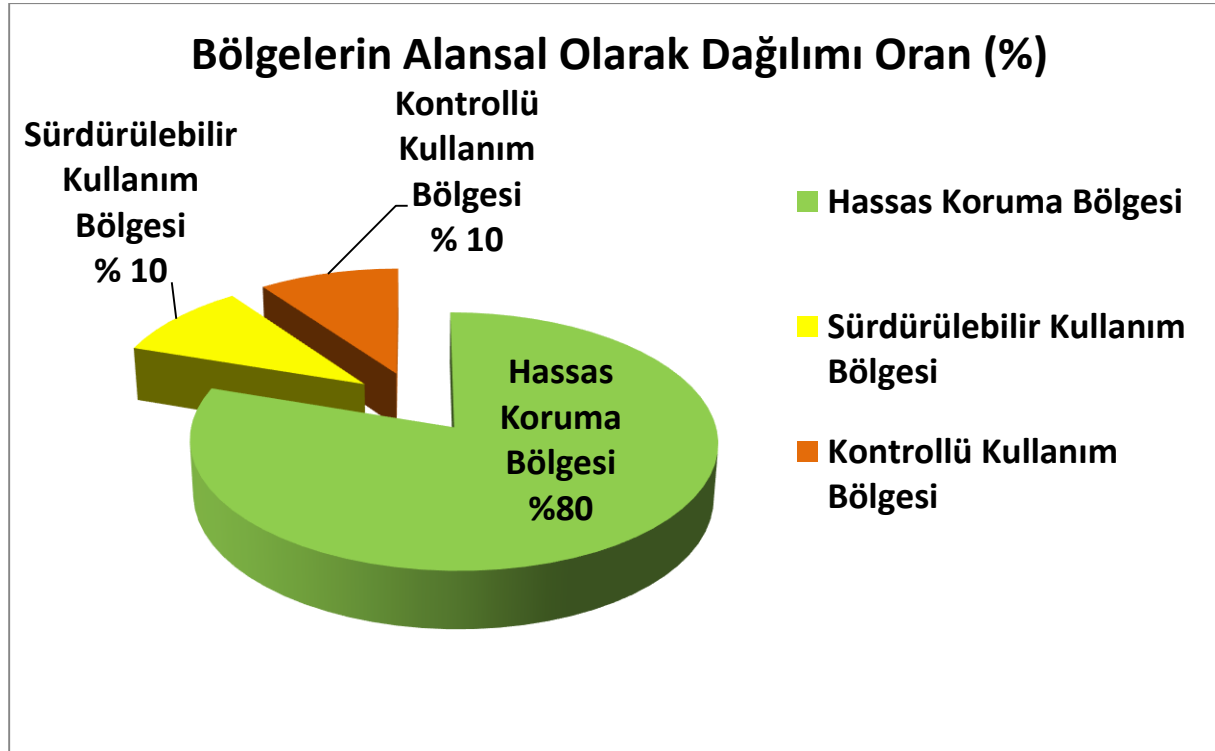
Bu kriterler doğrultusunda Tabiat Parkı; **Hassas Koruma Bölgesi, Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi ve Kontrollü Kullanım Bölgesi** olmak üzere üç bölgeye ayrılmıştır.

Tablo 3.1 Kullanım Alanlarının Tabiat Parkı İçindeki Alansal (ha) ve Oransal (%) Dağılımı

Alan Kullanımı	Tabiat Parkı (Ha)	Oranı (%)
Hassas Koruma Bölgesi	69,3	80
Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi	8,6	10
Kontrollü Kullanım Bölgesi	8,6	10
TOPLAM	86,5	100,00

Tabiat Parkı; **Hassas Koruma Bölgesi, Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi ve Kontrollü Kullanım Bölgelerinin** alansal ve oransal dağılımı grafikte verilmiştir.

Grafik 3.1 Bölgelerin Tabiat Parkı İçinde Oransal (%) Dağılımı

4.2.2.2 Bölgesel Kararlar

4.2.2.2.1.1 Hassas Koruma Bölgesi

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı'nın 69,3 hektarlık (%80) kısmı Hassas Koruma Bölgesi olarak tanımlanmıştır.

Hassas Koruma Bölgesinde bilimsel maksatlı araştırma, eğitim ve yürüyüşler dışında herhangi bir faaliyete izin verilmemektedir.

4.2.2.2.1.2 Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi

Tabiat Parkı alanında mevcut dereler ve dere yatakları Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi olarak tanımlanmıştır.

Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi içerisinde yürüyüş yolları ve manzara seyir noktası yer alabilir. Tabiat Parkının %10'u yaklaşık 8,6 ha alan Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi olarak tanımlanmıştır.

Tur Güzergâhı (TG)

Tur Güzergâhı-1 (TG-1)

Tabiat Parkı'na Şeyhandede tarafından girildikten sonra Giriş Kontrol Noktasına kadar ulaşan toprak orman yolunun tur güzergâhı-1 olarak kullanılması öngörülmüştür.

Tur Güzergâhı-2 (TG-2)

Yabanardı köyü tarafından Günübirlük Kullanım Alanı-3'e ulaşmak üzere önerilen yol tur güzergâhı-2 olarak kullanılması öngörülmüştür.

Tur güzergâhlarında İdareden izin alınmak kaydıyla gerekli bakım, onarım ve iyileştirme çalışmaları yapılabilir. Yine tur güzergâhlarında atv araçları ve dağ bisikletleri ile gezinti yapılabilir.

Yürüyüş Yolu (YY)

Yürüyüş Yolu-1 (YY-1)

Tabiat Parkı Şeyhandede tarafında, Kontrollü Kullanımda yer alan Günübirlük Kullanım Alanı-1 içerisinde Karaçay deresinin karşı kıyısına ve şelale alanına ulaşan güzergâh Yürüyüş Yolu-1 olarak planlanmıştır.

Yürüyüş Yolu-2 (YY-2)

Tabiat Parkı Yabanardı tarafında, Kontrollü Kullanımda yer alan Günübirlük Kullanım Alanı-3'den şelale alanına ulaşan güzergâh Yürüyüş Yolu-2 olarak planlanmıştır.

Yürüyüş Yolu-3 (YY-3)

Kontrollü Kullanımda yer alan Giriş Kontrol Noktası-2'den Çadırılı Kamp Alanına ulaşan güzergâh Yürüyüş Yolu-3 olarak planlanmıştır.

Söz konusu yollarda İdareden izin alınmak kaydıyla gerekli bakım, onarım ve iyileştirme çalışmaları, ziyaretçilerin emniyetini sağlamak amacıyla doğal yapıya ve topografyaya zarar vermeden, ahşap veya doğal malzemeler kullanmak kaydıyla korkuluk ve basamaklar yapılabilecektir.

Yürüyüş yollarında yangın, vb. gibi acil durumlar dışında hiçbir şekilde taşıt trafiğine izin verilmeyecektir. Yürüyüş yolları üzerinde yönlendirme ve bilgilendirme panoları yapılması öngörülmektedir.

Trekking Rotası (TR)

Tabiat Parkı Şeyhandede tarafında, Kontrollü Kullanım alanının doğusundan başlayarak mağaraları ziyaret ederek kuzeydeki Çadırılı Kamp Alanına ulaşan güzergahtır. Çok kapsamlı müdahaleler yapılmadan, sadece yönlendirme ve ufak doğal düzenlemelerle oluşturulmak üzere tasarlanmış bir rotadır.

Bu rota üzerinde doğal yapıya uyumlu düzenleme ve yönlendirmeler yapılabilir.

Manzara Seyir Noktası (MSN)

Batıda yer alan Kontrollü Kullanım Bölgesinde vadi ve çevresinin manzarasına hakim olan noktada Manzara Seyir Noktası yapılması öngörülmüştür.

Manzara seyir noktası üzerinde tanıtım panoları, yürüyüş yolu güzergâhlarını ve alanı gösteren panolar ve gerekli uyarı levhaları yer alabilir.

4.2.2.2.1.3 Kontrollü Kullanım Bölgesi

Tabiat Parkının içerisinde dört kesiminde Kontrollü Kullanım Alanı önerilmiştir. Kontrollü Kullanım Bölgesi olarak ayrılan alanların toplam büyüklüğü 8,6 hektardır. Bu alan büyüklüğü ise toplam alanın %10'unu oluşturmaktadır.

Batıda Şeyhandede kısmında oluşturulan kontrollü kullanım bölgesinde Giriş Kontrol Noktası-1, Günübirlik Kullanım Alanı-1, Kır Lokantası, Hizmet Birimi, Manzara Seyir Noktası kullanımları önerilmiştir.

Doğuda Yabanardı kısmında oluşturulan kontrollü kullanım bölgesinde Giriş Kontrol Noktası-2, Günübirlik Kullanım Alanı-2, kullanımları önerilmiştir.

Yabanardı kısmı kontrollü kullanım bölgesinden dere yatağına paralel devam eden Tur Güzergahı-2 rotası kullanılarak ulaşılan üçüncü kontrollü kullanım bölgesi ise Günübirlik Kullanım Alanı-3 olarak önerilmiştir.

Günübirlik Kullanım Alanı-3'den Yabanardı Deresi geçilerek ulaşılan genelde düzlük alanlarda ise Çadırılı Kamp Alanı oluşturulmuştur.

Kontrollü Kullanım Bölgeleri'nde ziyaretçi faaliyetlerine izin verilmektedir.

Giriş Kontrol Noktası (GKN)

Giriş Kontrol Noktası-1 (GKN-1)

Alanın batı yönünde yer alan giriş kontrol noktası, günlük en yoğun kullanımların olacağı Kontrollü Kullanım Alanına ulaşan kapı niteliğindedir. Bu kapı tarafından Günübirlik Kullanım Alanı-1, Kır Lokantası, Hizmet Birimi, Manzara Seyir Noktasına ulaşılmaktadır.

Giriş Kontrol Noktası-2 (GKN-2)

Yabanardı Köyü tarafında, doğu yönünde oluşturulan giriş kontrol noktasıdır. Bu alan Günübirlik Kullanım Alanı-2'ye açılmaktadır. Bu giriş kontrol noktasından batıya devam edildiğinde Günübirlik Kullanım Alanı-3'e ve Çadırılı Kamp Alanına ulaşılmaktadır.

Giriş Kontrol noktalarında tanıtım birimi ve idari bina işlevinde bir bina yapılabilir. Otopark alanı düzenlenebilir, yer yer cep otoparkı yapılabilir.

Günübirlik Kullanım Alanı (GB)

Günübirlik Kullanım Alanı-1 (GB-1)

Şeyhandede Köyü tarafından Giriş Kontrol Noktası-1 ile Günübirlik Kullanım Alanı-1'e ulaşılmaktadır. Kontrollü Kullanım Alanının kuzey yamaçları ve Karaçay Deresi karşı kıyısındaki düzlük alanlar günübirlik kullanımlar için ayrılmıştır.

Söz konusu alanda mescit, kır lokantası, hizmet birimi binası, manzara seyir noktası, büfe, çocuk oyun alanları, tuvaletler, kamelyalar, çeşmeler, piknik masaları ve ocaklar bulunabilir. Sıhhi tesisler yapılabilir. Otopark alanları düzenlenebilir, yer yer cep otoparkı yapılabilir.

Günübirlik Kullanım Alanı-2 (GB-2)

Doğuda Yabanardı Köyü tarafından Giriş Kontrol Noktası-2 ile ulaşılan alan Günübirlik Kullanım Alanı-2 olarak tanımlanmıştır. Düzlük alanların az olduğu bu alanda çok fazla kullanım fonksiyonu düşünülmemektedir.

Tabiat Parkının doğu sınırında hemen alana bitişik oldukça düz ve kullanışlı parseller bulunmaktadır. Bu parseller davalı durumdadır. Düz ve kullanım elverişli bu parsellerin kamu

eline geçme ihtimali gözetilerek sınır içi, kontrollü kullanımda yer alan günübirlik kullanım alanı olarak önerilmiştir. Gelecekte bu parsellerin kamu eline geçmesi durumu ile bu parseller Tabiat Parkına hizmet verebilecek teknik altyapı alanları olarak değerlendirilebilecek niteliktedir.

Günübirlik Kullanım Alanı-2’de mescit, büfe, tuvaletler, kamelyalar, çeşmeler, piknik masaları ve ocaklar bulunabilir. Otopark alanları düzenlenebilir, yer yer cep otoparkı yapılabilir.

Günübirlik Kullanım Alanı-3 (GB-3)

Kontrollü kullanım Bölgesi-2’den dere yatağına paralel devam eden Tur Güzergahı-2 rotası kullanılarak Günübirlik Kullanım Alanı-3 alanına ulaşılmaktadır. Tabiat Parkı sınırları içerisindeki nadir düzlüklerden olan bu alan günübirlik aktiviteler için oldukça uygun bir noktadır.

Günübirlik Kullanım Alanı-3’de mescit, büfe, tuvaletler, kamelyalar, çeşmeler, piknik masaları ve ocaklar bulunabilir. Yer yer cep otoparkı yapılabilir.

Gelişme Planı kapsamında söz konusu günübirlik kullanım alanında mevcutta ve yapılacak olan yapı ve birimlerin gerekli bakım, onarım ve iyileştirme çalışmaları yapılabilir.

Kır Lokantası (KL): Şeyhandede Köyü tarafından Giriş Kontrol Noktası-1 ile ulaşılan kontrollü kullanım alanında, tabiat parkına gelen ziyaretçilerin yeme-içme ihtiyaçlarını karşılamaları için Kır Lokantası önerilmiştir.

Hizmet Birimi (HB): Şeyhandede Köyü tarafından Giriş Kontrol Noktası-1 ile ulaşılan kontrollü kullanım alanında, tabiat parkında verilecek hizmetlerin yürütülmesine olanak sağlayacak bir Hizmet Birimi binası önerilmiştir.

Çadırılı Kamp Alanı (CKA)

Günübirlik Kullanım Alanı-3’ün batısında yer almaktadır. Yabanardı Deresi kenarı düzlükler, bu düzlüklerin kuzey yamaçları ve yamaç üstü düzlüklerden oluşmaktadır.

Söz konusu alanda büfe, tuvaletler, çeşmeler yer alabilir, Sıhhi Tesisler yapılabilir.

4.3 Plan Hükümleri

4.3.1 Kapsam

Planlama alanı, Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı sınırları içerisinde kalan alanları kapsamaktadır. Gelişme Planı, Plan Raporu ve Plan Paftasıyla bir bütündür. Plan hükümleri ve Gelişme Planı Raporu, 1/10.000 Ölçekli Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı Gelişme Planı'nın ekidir.

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı Gelişme Planı'nın yasal dayanağını 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu'nun 4 üncü maddesi ve Milli Parklar Yönetmeliği'nin 13 üncü Maddesi oluşturur. Gelişme Planı alanda yapılacak tüm araştırma, planlama, projelendirme ve uygulama çalışmaları için üst ölçekli bir çerçeve plandır.

86,5 ha büyüklüğündeki Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı alanında, Milli Parklar Kanunu'na göre uygulamanın yapılması ve denetimin sağlanabilmesi için ilgili Bakanlık, kurum ve kuruluşların çalışmalarında koordinasyon, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Milli Parklar Dairesi Başkanlığı'nca yürütülür.

4.3.2 Amaç

1/10.000 ölçekli Yabanardıl Şeyhandede Parkı Gelişme Planı'nın amacı; Tabiat Parkı alanının sahip olduğu kaynak değerlerinin korunarak gelecek kuşaklara aktarılması ve koruma kullanma dengesi içerisinde, Tabiat Parkı'na gelen ziyaretçilerin eğlenme ve dinlenme ihtiyaçlarının giderilmesine, doğa koruma alanlarına ve doğa korumaya ilişkin bilincin artırılmasına yönelik yer alacak kullanımların belirlenmesidir.

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı Gelişme Planı'nda önerilen, planlanan ve mevcut olan yapı ve tesisler ile yapılacak faaliyetlere ilişkin genel kullanım kararları ve hükümler aşağıda listelenmiştir.

4.3.3 Genel Hükümler

4.3.3.1 Bu plan ve plan notlarında yer almayan konularda, 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu ve ilgili yönetmeliği, “3194 Sayılı İmar Kanunu” ve ilgili yönetmelikleri, “5491 Sayılı Kanun ile Değişik 2872 Sayılı Çevre Kanunu” ve ilgili yönetmelikleri, 6831 sayılı Orman Kanunu, 3386 ve 5226 sayılı kanunlarla değişik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, “4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu”, “7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun” ve ilgili yönetmelikleri “5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Kanunu” ve ilgili yönetmelikleri, Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre

Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulanması, Denetimi, Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmelik” “167 sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun”, “Bitki Genetik Kaynaklarının Toplanması Muhafazası ve Kullanılması Hakkında Yönetmelik”, Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği, Toprak Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği ve Alan Kılavuzlarının Seçimi, Eğitimi, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik ile diğer ilgili kanun ve yönetmeliklerine uyulması zorunludur.

a. Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası antlaşma ve sözleşmeleri üzerine muhalefet şerhimizin bulunmadığı ilgili hükümler Tabiat Parkı alanında yapılacak uygulamaları bağlar.

b“1 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 109. Maddesi” ve “Korunan Alanlarda Yapılacak Planlara Dair Yönetmelik” hükümleri saklıdır.

c. Tabiat parkı alanı içinde, ilgili Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu’nun Doğal Sit Alanlarına ilişkin karar ve hükümleri ile Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu’nun İlke Kararlarında belirtilen hükümler saklıdır.

d. Söz konusu alanda yapılacak çalışmalar sırasında herhangi bir kültür varlığına daha rastlanması durumunda en yakın Mülki İdare Amirliğine veya Müze Müdürlüğüne bilgi verilmesi zorunludur.

4.3.3.2 Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı alanında, bu plan karar ve hükümleri doğrultusunda diğer kurum ve kuruluşlarca yürütülecek her türlü yatırım faaliyeti için Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 15. Bölge Müdürlüğü’nün görüşüne müteakip Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü’nden uygun görüş alınması zorunludur.

4.3.3.3 T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından onanan 1/10.000 ölçekli Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı Gelişme Planı onama sınırları içinde öngörülen gelişmelerin yapılabilmesi için 6831 sayılı Orman Kanunu EK 14 üncü maddesinde belirtilen hususlar saklı kalmak kaydıyla, bu plan hükümlerine göre **1/5.000 ölçekli** Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı/ Nazım İmar Planı ve **1/1.000 ölçekli** Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı/ Uygulama İmar Planı ile sonradan gerçekleştirilecek uygulama (detay) projeleri (1/500, 1/200 ölçekli açık alan düzenlemesi ve peyzaj projesi, mimarlık ve mühendislik projeleri vb.) ve uygulama programları yapılacaktır.

Bu plan hükümlerinde yer almayan uygulamaya dönük esaslar, alt plan ve programlarda ya da bu plana göre hazırlanan “Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulanması, Denetimi, Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmelik” uyarınca 1/5.000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı/ Nazım İmar Planı ve **1/1.000 ölçekli** koruma amaçlı uygulama imar planı/ uygulama imar planı ile uygulama projeleri ve programlarında belirlenir.

Planda belirtilen kullanım alanlarında, kullanım amacı dışında hiçbir yapı ve tesis yapılamaz. Yapılacak yapı ve tesisler sonradan hiçbir biçimde planda gösterilen amaç dışında kullanılamaz.

- 4.3.3.4** Tabiat park alanı içerisinde yeni yapılacak veya restore edilecek olan her türlü yapı ve tesislerde mimari uygulamalar, yörenin tarihi ve tabii çevresiyle uyumlu, yöresel mimarisi ile bağlantılı ve onun tamamlayıcısı niteliğinde olacaktır. Uygulamalarda yöresel mimari doku, tipi ve malzemesi kullanılacaktır. Bu yapı ve tesisler tabiatla bütünleşecek ve yerel mimariye ters düşmeyecektir.
- 4.3.3.5** Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı içinde, güvenlik nedeniyle karakol, kontrol noktası vb. tesisler yapılabilir. Ancak;
- a.** Hizmet ihtiyacından fazla alan tahsisi yapılamaz.
 - b.** Misafirhane, yüzme havuzu vb. kullanımlar yer alamaz.
 - c.** Orman alanlarında, bina yeri seçiminde en az ağaç kesilecek ve tabii topografyayı en az bozacak şekilde yapılması zorunludur.
 - d.** Zorunlu sabit yapılar ve tesisler dışında kalan alanların tabii topografyasına ve bitki örtüsüne zarar verilmez.
 - e.** Karakol, kontrol noktası vb. tesisler için ağaç rölevesi çıkarılarak aplikasyon projesi çizilecektir.
- 4.3.3.6** Tabiat parkı alanında yapılacak altyapı ve üstyapı uygulamalarında;
- 4.3.3.6.1.** Sızdırmaz foseptik veya kanalizasyon, içme suyu, yol, arıtma tesisi (kanalizasyon şebekesi var ise) vb. altyapı tesislerinin projeleri onaylanmadan inşaat ruhsatı, bunlar uygulanmadan da iskân ruhsatı verilemez.
- 4.3.3.6.2.** Tabiat parkı içinde zorunlu hallerde içme suyu isale hattı, su deposu inşaatı, enerji nakil hattı, haberleşme hattı vb. geçirilebilir. Bu altyapı ihtiyaçlarına yönelik olarak yapılacak inşai uygulamalarda; güzergâhın tespiti, inşaat yöntemi vb. hususlar Tarım ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 15. Bölge Müdürlüğü'nce belirlenir. Yeraltından geçirilecek hat güzergâhının tabii kaynak değerlerine en az zarar verecek biçimde geçirilmesi ve idareden görüş alınması zorunludur. Bu uygulamalarda inşaat faaliyetinden sonra tabii yapı restorasyonunun yapılması zorunludur. Enerji nakil ve haberleşme hattının yeraltından geçirilmesi öncelikle tercih edilmelidir. Ancak zorunlu hallerde havai hat geçirilebilir. Mevcut hatların ilgili idare tarafından periyodik bakımının sağlanması ve izin süresinin yenilenmesi halinde yukarıdaki esaslar çerçevesinde hareket edilmelidir.
- 4.3.3.6.3.** Trafo binaları ve dağıtım merkezlerinin yerleri ve mimari özellikleri için Tarım ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 15. Bölge Müdürlüğü'nden uygun görüş alınır.
- 4.3.3.6.4.** Tabiat parkı alanı içinde çöp depolama alanı yapılamaz.
- 4.3.3.6.5.** Mevcut ve inşası tamamlanan yapı ve tesisler çevresinde ihtiyaca cevap verebilecek ölçekte ve sağlık kurallarına uygun kanalizasyon şebekesi var ise, tesisin atık suları bu ağa bağlanır. Eğer mevcut kanalizasyon şebekesi yok ise, "Lağım Mecrası İnşaatı Mümkün Olmayan Yerlerde Yapılacak Çukurlara Ait Yönetmelik'te belirtilen boyut, nitelik ve şartlara uygun olacak biçimde genel veya her yapı ve tesis için bağımsız sızdırmaz foseptik yapıp, atık sular burada toplanır.

- a. Foseptikler kesinlikle su ortamlarına bağlanamaz ve boşaltılamaz. Kanalizasyon şebekesinin yeraltından geçirilmesi zorunludur.
- b. Atık sular, Su Ürünleri Yönetmeliği'nin Ek.5 ve Ek.6 listelerinde ve Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği'nde belirtilen sınırlara indirilmeden alıcı ortama deşarj edilemez.
- c. Mevcut kullanımların atık suları için atık su arıtma sistemi kurulması zorunludur.
- 4.3.3.7** Hava kalitesini tehdit edici is, duman, toz, gaz, buhar ve aerosol halindeki emisyonların "Isınmadan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği" ve "Endüstri Tesislerinden Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği" hükümlerine göre kontrol altına alınması zorunludur.
- 4.3.3.8** Tabiat parkı alanında kişilerin huzur ve sükûnetini, beden ve ruh sağlığını bozacak gürültülerin "Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği" hükümlerine göre kontrol altına alınması zorunludur.
- 4.3.3.9** Tabiat parkı alanında bu plan hükümlerinde tanımlanan faaliyetler haricinde hangi amaç için olursa olsun tabii bitki örtüsüne ve yaban hayatına zarar verici hiçbir faaliyet yapılamaz.
- 4.3.3.10** Tabiat parkı alanında anız ve örtü yakmak yasaktır.
- 4.3.3.11** Tabiat parkı içerisindeki ormanlık alanlarda yapılacak ormancılık faaliyetleri, bu plan hükümlerine aykırılık teşkil etmemesi ve üretim amaçlı olmaması kaydıyla, Orman Genel Müdürlüğü ile Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü arasında imzalanan ve yürürlükteki protokol çerçevesinde değerlendirilecektir (Ormancılık faaliyetleri Ekosistem Tabanlı Fonksiyonel Orman Amenajman Planlarına göre yürütülecektir.). Ormanlarda normalin üzerinde meydana gelebilecek böcek zararına karşı biyolojik yöntemlerle mücadele esastır. Diğer mücadele yöntemleri ise ancak zorunlu hallerde ilgili birimlerce (OGM, Ormancılık Araştırma Enstitüsü) düzenlenecek bilimsel ve/veya teknik raporlar doğrultusunda gerçekleştirilebilir.
- 4.3.3.12** Tabiat parkı alanında her türlü yabancı flora üyelerinden bilimsel amaçlı örnek toplanması için Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nden izin alınması zorunludur. Araştırmacılara Tarım ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 15. Bölge Müdürlüğü'nün görevlendireceği bir uzmanın refakat etmesi ve sonuç raporlarının Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'ne iletilmesi zorunludur.
- 4.3.3.13** Tabiat parkı sınırları içinde bulunan her türlü yabancı faunanın yakalanması, toplanması ve yumurtalarının toplanması yasaktır. Bilimsel amaçlı örnek toplanması için Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nden izin alınması zorunludur. Araştırmacılara Tarım ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 15. Bölge Müdürlüğü'nün görevlendireceği bir uzmanın refakat etmesi ve sonuçlarının Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'ne iletilmesi zorunludur.

- 4.3.3.14** Mutlak Koruma Bölgesi dışında 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu’nun 13. Maddesine dayanılarak “tabii çevre ve ekosistemlerin korunması ve iyileştirilmesi yönünden teknik ve bilimsel gereklere göre, DKMP Genel Müdürlüğünce düzenlenecek rapora dayanılarak hazırlanacak özel amenajman planları uyarınca belirli yerlerde ve belirli sürelerde üretim, avlanma ve otlatma faaliyetlerine izin verilebilir.”
- 4.3.3.15** Her türlü su ortamında, suyun kalitesini değiştirecek ve her türlü kirlenmeye yol açacak faaliyet yasaktır. Su kaynaklarında ve su ortamlarında, suyu kirletici, tabii yapısını değiştirici ve su miktarını azaltıcı, drenaj, kaptaj, her türlü tesis yapımı, yatak değiştirme vb. faaliyetler yapılamaz.
- 4.3.3.16** Tabiat parkı içinde, ekosistemi ve jeomorfolojik yapıyı tehdit edici her türlü taş ocağı, kum ocağı, maden işletmesi gibi faaliyetler yapılamaz. Bu plandan önce bu tür faaliyetler için verilmiş izinler, izin süresi sonuna kadar geçerli olup, uzatılamaz. Bu alanlarda tabii yapının restorasyonu zorunludur.
- 4.3.3.17** Tabiat parkı içine moloz, cüruf, hafriyat, çöp gibi atıklar atılamaz ve dökülemez.
- 4.3.3.18** Tabiat parkı içerisinde yapılacak tesislerin inşasında ve peyzaj uygulamalarında arazinin tabii topoğrafik yapısı ve genel silüetinin bozulmaması esastır.
- 4.3.3.19** Tabiat parkı alanı içinde amacı ne olursa olsun her türlü (TNT, dinamit, vb.) patlayıcı, parlayıcı, yanıcı madde kullanımı yasaktır.
- 4.3.3.20** Tabiat parkı içinde her türlü ticari amaçlı film veya fotoğraf çekimi Tarım ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 15. Bölge Müdürlüğü’nün özel iznine bağlıdır.
- 4.3.3.21** Tabiat parkı sınırları dâhilinde, Tarım ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 15. Bölge Müdürlüğü’nce plan kararları doğrultusunda tanıtım, bilgilendirme, yönlendirme ve ikaz levhaları konulur.
- 4.3.3.22** Sahada yapılması öngörülen temelsiz yapılar haricinde kalan üstyapı (temel gerektirecek her türlü yapı, kır lokantası, tanıtım merkezi, yol vb.) ve altyapı projelerinde “Tabii Afetler” (deprem, kütle hareketleri, su baskını, heyelan, çığ, çökme gibi) göz önünde bulundurularak bu kısımlarda mühendislik jeolojisi çalışmaları ve zemin etütleri tamamlanmadan yapılaşma izni verilmez. Ana ulaşım bağlantısı taşımayan her türlü tali yol, yürüyüş yolları ve tur güzergâhlarının belirlenmesinde, temelsiz yapılan yapılar için yer seçiminde jeolojik sakıncalı alanların göz önünde tutulması ve bu verilere göre güzergâh tespitin yapılması zorunludur.
- 4.3.3.23** Tabiat parkı sınırları içinde kalan orman alanları bu plan hükümleri ile belirlenen faaliyetler dışında hiçbir amaç için kullanıma açılmaz ve tahsisi yapılamaz.
- 4.3.3.24** Planda belirtilen her türlü yapı ve tesisin yer seçiminde; kaynak değerlerine en az zarar verecek, tabii topografyayı en az bozacak ve ağaç kesilmeyecek şekilde yapılması zorunludur.
- 4.3.3.25** Tabiat parkı alanı içinde Gelişme Planı’nın karar ve hükümlerine aykırı olmayan, süreklilik taşımayan, tabii yapıda hiçbir değişiklik yapmayan ve yapı gerektirmeyen açık alan etkinlikleri yapılabilir. Bu tür açık alan etkinliklerine ait uygulama programları Gelişme Planı karar ve hükümleri doğrultusunda hazırlanarak Tarım ve

Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 15. Bölge Müdürlüğü'nden gerekli izin alındıktan sonra uygulanır.

- 4.3.3.26** Alanda yapılacak olan bitkilendirme çalışmalarında alana ve yöreye özgü bitki türleri kullanılması zorunludur.
- 4.3.3.27** Tabiat parkı alanında, bu plan karar ve hükümlerinde tanımlanan her türlü yapı ve tesisler için, uygulamanın İdare dışında, diğer kişi veya kuruluşlarca yapılması halinde, alanın başka bir amaçla kullanılmayacağı konusunda tesis sahiplerince ilgili idareye yazılı taahhütte bulunulmadan faaliyete başlanamaz.
- 4.3.3.28** Tabiat parkı içerisinde rekreasyonel kullanımlar sonucu alanda oluşan kompaktlaşma nedeniyle bitki örtüsünün ve yaban hayatının zarar görmesi ve bu durumun bilimsel bir raporla tespit edilmesi durumunda bu alanlar; Tarım ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 15. Bölge Müdürlüğü'nce söz konusu rekreasyonel kullanımlara kapatılabilir veya sınırlandırılabilir, onarım ve restorasyon çalışmaları yapılabilir.
- 4.3.3.29** Bu plana göre yapılacak alt ölçekli imar planlarında belirlenen kapasite ve yoğunluk hiçbir şekilde arttırılmaz, kullanım kararları ve plan hükümleri üzerinde Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün onayı alınmadan değişiklik ve ilave yapılamaz.
- 4.3.3.30** Odun dışı tali ürünlerin toplanması idarenin iznine bağlıdır.
- 4.3.3.31** Tabiat park alanında arıcılık desteklenecektir. Tabii yapıya, orman alanlarına zarar vermeyecek şekilde arı kovanı konulabilir. Ancak kovan yerlerinin ve sayılarının belirlenmesi idarenin onayı ile gerçekleşir.
- 4.3.3.32** Tarım ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün olumlu görüşü alınmadan tabiat parkı sınırları içerisinde kalan bölgelere ait imar planı onaylanamaz. Onaylı imar planı bulunan bölgelerde yalnızca teknik ve sosyal altyapı iyileştirmesi amaçlı plan değişiklikleri Tarım ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün olumlu görüşleri çerçevesinde yapılabilir.
- 4.3.3.33** Diyarbakır Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü'nce belirlenecek programlar dâhilinde planda belirlenen güzergâhta, Diyarbakır Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü'nce kayıtlı alan kılavuzları ile birlikte turlar düzenlenebilir.
- 4.3.3.34** Gelişme Planı'nın karar ve hükümlerine aykırı olmayan, ancak bu plan hükümlerinde yer verilmeyen, süreklilik taşımayan, tabii yapıda hiçbir değişiklik yapmayan ve yapı gerektirmeyen açık alan aktiviteleri, basit çadırlı kampçılık ve sportif faaliyetler yapılabilir. Bu tür açık alan aktiviteleri, aktiviteye ait uygulama programının hazırlanarak Tarım ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 15. Bölge Müdürlüğü'nden gerekli izin alındıktan sonra gerçekleştirilebilir.
- 4.3.3.35** Yangın sonrasında yangın sahaları tabii haline bırakılır. Tabii yapının korunmasına yönelik olarak müdahale yapılmasına Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü karar verir.

- 4.3.3.36** Tabiat Parkı içinde planda gösterilen yollar dışında yeni yol açılmaması esastır. Ancak yangın ve koruma amacıyla Orman Genel Müdürlüğü ve Doğa Koruma ve Milli Parklar Müdürlüklerince hazırlanacak rapor ve plan proje dahilinde yol açılabilir. Teknik zorunluluk nedeniyle 15. Bölge Müdürlüğü'nden uygun görüş alınması halinde bakım, onarım ve iyileştirme çalışması yapılabilir.
- 4.3.3.37** Tabiat Parkı sınırlarındaki orman alanlarında ekosistemlerin korunması, geliştirilmesi ve devamlılığını sağlayacak teknik faaliyetler ‘‘ Ekosistem Tabanlı Fonksiyonel Orman Amenajman Planı’na göre yapılır. Bu faaliyetler Mutlak Koruma Bölgesi’nde gerçekleştirilemez.
- 4.3.3.38** ‘‘Ekosistem Tabanlı Fonksiyonel Orman Amenajman Planı’’ Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ile Orman Genel Müdürlüğü arasında imzalanan protokol dikkate alınarak hazırlanır.
- 4.3.3.39** Orman yangınından koruma amaçlı ve önleyici tedbir olarak; karayolu, köy yolu ve standart orman yollarının kazı ve dolgu sevi kenarlarındaki dikili ağaçlar da dahil olmak üzere yanıcı madde temizliği yapılabilir.
- 4.3.3.40** Mevcut enerji hatlarındaki (elektrik, doğalgaz, vb.) orman yangınına sebep olabilecek ağaçlar ve yangın artırıcı materyal, ilgili kurumun veya kuruluşun talebi ile Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü’nün izni ile temizlenebilir.
- 4.3.3.41** Yangın kontrol ve denetimi amacı ile kontrol noktaları oluşturulabilir.
- 4.3.3.42** Tabiat Parkı sınırları içinde meydana gelebilecek orman yangınlarında, yangın sonrası alana yapılacak müdahalelere Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından kurulacak komisyona OGM tarafından da katılım sağlanarak karar verilir.
- 4.3.3.43** Mutlak Koruma Bölgesi dışında 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu’nun 13’üncü maddesine dayanılarak, tabii çevre ve ekosistemlerin korunması ve iyileştirilmesi yönünden teknik ve bilimsel gereklere göre, DKMP Genel Müdürlüğünce düzenlenecek rapora dayanılarak hazırlanacak özel amenajman planları uyarınca belirli yerlerde ve belirli sürelerde, üretim avlanma ve otlatma faaliyetlerine izin verilebilir.
- 4.3.3.44** Tabiat Parkı sınırları içinde kalan orman alanlarında, normalin üzerinde meydana gelebilecek böcek zararlarına ve hastalıklarına karşı biyolojik yöntemlerle mücadele esastır. Diğer mücadele yöntemleri ise ancak zorunlu hallerde ilgili birimlerce (DKMP, OGM, Ormancılık Araştırma Enstitüsü) düzenlenecek bilimsel ve/veya teknik raporlar doğrultusunda uygulanabilir.

4.3.4 Özel Hükümler

4.3.4.1 Hassas Koruma Bölgesi

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı’nın 69,3 hektarlık (%80) kısmı Hassas Koruma Bölgesi olarak tanımlanmıştır.

Hassas Koruma Bölgesinde bilimsel maksatlı araştırma, eğitim ve yürüyüşler dışında herhangi bir faaliyete izin verilmemektedir.

Bu bölgede;

1. Doğal bitki örtüsünü tahrip edici ve yaban hayatını tehdit edici faaliyetlere izin verilmez.
2. Kara ve su ortamlarını (dere, mevsimlik dere) kirletici hiç bir faaliyete izin verilmez.
3. T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğünden izin almak kaydı ile bilimsel ve eğitim amaçlı araştırma, inceleme, gözlem vb. çalışmalar yapılabilir. İdarece gerekli görülen yerler çitle çevrilebilir veya koruma alanı teşkil edilebilir.
4. Uygun alanlarda İdare tarafından hazırlanan bir program dahilinde ve alan kılavuzu eşliğinde doğa yürüyüşleri (hiking) yapılabilir.
5. Alanın doğal peyzajı bozulamaz.
6. Dere yataklarında suyun akış yönünü ve miktarını değiştirecek, su ortamını kirletecek herhangi bir faaliyette bulunulamaz.

4.3.4.2 Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi

Tabiat Parkı alanında mevcut dereler ve dere yatakları Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi olarak tanımlanmıştır.

Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi içerisinde yürüyüş yolları ve manzara seyir noktası yer alabilir. Tabiat Parkının %10'u yaklaşık 8,6 ha alan Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi olarak tanımlanmıştır.

Sürdürülebilir Kullanım Bölgeleri'nde yoğun ziyaretçi faaliyetlerine izin verilmemektedir.

Bu bölgede;

1. Planda belirtilen faaliyetler dışında hiçbir faaliyete izin verilemez.
2. Çöp ve moloz atılmasına izin verilmez.
3. Sıvı ve katı yakıt depolarına izin verilmez.
4. Yüzey ve yer altı suyu akışını engelleyecek hiçbir faaliyete izin verilmez
5. Tarım ve Orman Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü) XV. Bölge Müdürlüğünce gerekli görülen yerler çitle çevrilebilir.

Yürüyüş Yolu (YY)

- a.** Yürüyüş yolları ve özellikleri, Tarım ve Orman Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar) XV. Bölge Müdürlüğünce hazırlanacak/hazırlattırılacak uygulama düzenleme projeleri ile belirlenir. Yapılacak düzenlemelerde Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün uygun görüşünün alınması zorunludur.
- b.** Planda gösterilen yürüyüş yolları üzerinde, Tarım ve Orman Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar) XV. Bölge Müdürlüğü tarafından gerekli görüldüğünde, doğal yapıya ve topografyaya zarar vermeden satıh düzenlemesi yapılabilir. Kaplama malzemesi kullanılmaz.
- c.** Ziyaretçilerin emniyetini sağlamak amacıyla doğal yapıya ve topografyaya zarar vermeden korkuluk ve basamaklar yapılabilir.
- d.** Yangın, vb. acil müdahale gerektiren durumlar (itfaiye, ambulans vb görevli araçlar hariç) haricinde hiçbir şekilde araç girişine izin verilmez.
- e.** Uyarı, tanıtım ve bilgilendirme levhaları yer alabilir.
- f.** Yollar üzerinde gerçekleştirilecek her türlü faaliyette; ağaç dokusu ve doğal bitki örtüsün tahrip edilmemesi, doğal yapının korunması esastır.
- g.** Planda öngörülenler dışında yeni güzergâhlar oluşturulamaz.

Manzara Seyir Noktası (MSN)

- a.** Bu alanların kullanım düzeni, Tarım ve Orman Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar) XV. Bölge Müdürlüğünce hazırlanacak/hazırlattırılacak uygulama projesi ile belirlenir. Yapılacak düzenlemelerde Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün uygun görüşünün alınması zorunludur.
- b.** Doğal topografyaya zarar verecek düzenlemeler yapılamaz. Teleskop, dürbün vb. aletlerin kullanılabilmesi için, gerekmesi halinde doğal zeminde kaplama malzemesi kullanılmadan düzenleme yapılabilir.
- c.** Manzara seyir noktasında ziyaretçilere yönelik gerekli uyarı ve bilgilendirme, tanıtım panoları, tur güzergâhlarını ve tabiat parkı alanını gösteren panolar ve gerekli uyarı levhaları konulur.
- d.** Ziyaretçilerin güvenliğini sağlamak amacıyla ahşap veya doğal malzemeler kullanmak kaydıyla korkuluk, platform ve basamaklar yapılabilir ve teleskop/dürbün konulabilir.
- e.** Manzara Seyir Noktası bu noktalara ulaşan yollarla birlikte düzenlenir.

4.3.4.3 Kontrollü Kullanım Bölgesi

Tabiat Parkının içerisinde dört kesiminde Kontrollü Kullanım Alanı önerilmiştir. Kontrollü Kullanım Bölgesi olarak ayrılan alanların toplam büyüklüğü 8,6 hektardır. Bu alan büyüklüğü ise toplam alanın %10'unu oluşturmaktadır.

Batıda Şeyhandede kısmında oluşturulan kontrollü kullanım bölgesinde Giriş Kontrol Noktası-1, Günübirlük Kullanım Alanı-1, Kır Lokantası, Hizmet Birimi, Manzara Seyir Noktası kullanımları önerilmiştir.

Doğuda Yabanardı kısmında oluşturulan kontrollü kullanım bölgesinde Giriş Kontrol Noktası-2, Günübirlük Kullanım Alanı-2, kullanımları önerilmiştir.

Yabanardı kısmı kontrollü kullanım bölgesinden dere yatağına paralel devam eden Tur Güzergahı-2 rotası kullanılarak ulaşılan üçüncü kontrollü kullanım bölgesi ise Günübirlük Kullanım Alanı-3 olarak önerilmiştir.

Günübirlük Kullanım Alanı-3'den Yabanardı Deresi geçilerek ulaşılan genelde düzlük alanlarda ise Çadırılı Kamp Alanı oluşturulmuştur.

Kontrollü Kullanım Bölgeleri'nde ziyaretçi faaliyetlerine izin verilmektedir.

- Bu alanda; 6831 sayılı Orman Kanunu'nun Ek Madde 14'te belirtilen hususlar saklı kalmak üzere 1/5000 ölçekli nazım imar planı ve 1/1000 ölçekli uygulama imar planı Çevre Şehircilik Bakanlığınca onaylanıp, alan sınırları ile kullanım alanlarının belirlendiği ağaç röleveli 1/500 veya 1/200 ölçekli plankote üzerinde uygulama projeleri hazırlanıp onanmadan uygulamaya geçilemez. Bu çalışmaların sonuçlarına göre mevcut kullanım birimlerinin revizyonu yapılabilir.
- 6831 sayılı Orman Kanunu'nun Ek Madde 14'e dayanılarak, Tabiat Parkı alanında orman veya orman rejimine tabi alanlarda, gelişme planında öngörülen; orman koruma ve yangınla mücadele için yapılacak yapı ve tesisler ile idarenin ve ziyaretçilerin zaruri ihtiyaçlarını karşılayacak olan taban alanı 250 metrekareyi ve kat adedi bir bodrum kat ve çatı arası hariç ikiyi geçmeyen yapılar imar planı şartı aranmaksızın yapılabilir.

Giriş Kontrol Noktaları (GKN)

- a. Giriş kontrol noktasında kontrol, tanıtım, bilgilendirme, gerekirse alan kılavuzluğuna ilişkin fonksiyonlar yer alabilir.
- b. İhtiyaç duyulması halinde bu alanda otopark düzenlemesi yapılabilir. Otoparkın yeri ve kapasitesi, uygulama projelerinde belirlenir.
- c. Yapılacak onarımlarda/yapılarda doğal malzeme kullanımı esastır. Doğayla bütünleşen, yerel mimariyi bozmayan malzeme seçimi zorunludur.
- d. Bu yapılarda hiçbir surette misafirhane, lojman vb. kullanımlara ait birimler oluşturulamaz. Sadece gece görevlisi için geceleme birimi oluşturulabilir.
- e. Ziyaretçilere yönelik gerekli uyarı, tanıtım ve bilgilendirme levhalarına yer verilebilir.

Günübirlik Kullanım Alanı (GB)

- a.** Bu alanda yer alacak kullanımların yerleri ve büyüklükleri uygulama imar plan/projelerinde belirlenir. Alandaki mevcut tesis ve donatıların bakım onarım ve revizyonu yapılabilir. Gerekli görülürse kaldırılabilir.
- b.** Bu alanlarda yalnız günübirlik kullanıma yönelik sabit tesisler (sızdırmaz fosseptikli tuvaletler, mescit, kırkahvesi, idari bina, büfe, açık hava etkinlikleri alanı, spor etkinlikleri alanı, çocuk oyun alanları, sıhhi tesisler) ile sayısı saha büyüklüğüne göre değişebilen tesisler (çeşme, piknik masası, ocaklar, pergola, kamelya, yağmur barınağı, çöp kutuları, tanıtım ve bilgilendirme levhaları) yer alabilir.
- c.** Yapılarda hiçbir surette misafirhane, lojman vb. kullanımlara ait birimler oluşturulamaz. Bu alanlarda geceleme yönelik tesis yapılamaz.
- d.** Donatılarda ve mevcut yapıların tadilatında doğal malzeme kullanımı zorunludur. Doğayla bütünleşen yerel mimariyi bozmayan malzeme seçimi zorunludur.
- e.** Ziyaretçilere yönelik gerekli uyarı, tanıtım ve bilgilendirme levhalarına yer verilebilir.
- f.** Bu alanlarda otopark düzenlemesi yapılabilir. Otoparkın yeri ve kapasitesi uygulama projesinde belirlenir.
- g.** Tarım ve Orman Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar) XV. Bölge Müdürlüğü tarafından belirlenen yerler dışında hiçbir surette ateş yakılamaz, piknik tüpü, mangal vb. kullanılamaz.

Çadırli Kamp Alanı (CKA)

- a.** Bu alanda yer alacak kullanımların sayıları, yerleri ve büyüklükleri uygulama plan/projelerinde belirlenir. Alandaki mevcut tesis ve donatıların bakım, onarım ve revizyonu yapılabilir. Gerekli görülürse kaldırılabilir.
- b.** Gelişme Planı ile belirtilen çadırli kamp alanında çadır alanlarının yanında temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik tuvalet-duş-bulaşık ve çamaşır yıkama yerlerinin bulunduğu sıhhi tesis, büfe, çeşme, çöp konteyneri, uyarı, tanıtım ve bilgilendirme panoları yer alabilir. Bunların dışında hiçbir inşai faaliyet gerçekleştirilemez.
- c.** Ağaç dokusu ve doğal bitki örtüsü hiçbir amaç için tahrip edilemez.
- d.** Bu alanda otopark düzenlemesi yapılabilir. Otoparkın yeri ve kapasitesi, alt ölçek uygulama projesinde belirlenir.
- e.** Bu alanlarda çöp depolama alanları yapılamaz ve atık sular, yüzey sularına ya da yer altı sularına deşarj edilemez. Çadırli kamp alanlarında sızdırmaz fosseptik kullanımı zorunludur.
- f.** Ziyaretçilere yönelik gerekli uyarı, tanıtım ve bilgilendirme levhalarına yer verilebilir.

5 ALT PLANLAR VE PROGRAMLAR

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı Gelişme Planı'nın yasal dayanağını 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu ve Yönetmelikleri oluşturmaktadır. Plan ile önerilecek temel faaliyet ve politikalar bu kanun ve yönetmelikler çerçevesinde oluşturulmaktadır.

Gelişme Planı, uygulama alt planları ve stratejilerini içeren faaliyetler bütünüdür. Bu plan ile tanımlanan ve içeriğinin temel çerçevesi çizilen alt planlar, planın uygulanmasını ve izlenmesini sağlayacak temel dayanaklar olacaktır.

Gelişme Planı kapsamında iki alt plan ve bir program tanımlanmıştır. Bunlar; Ziyaretçi Yönetimi Alt Planı ile Eğitim, Tanıtım ve Bilinçlendirme Programıdır.

5.1 Ziyaretçi Yönetim Alt Planı

Arka Plan: Tabiat Parkı'na ziyaretler genellikle çevre illerinden, münferit ve gruplar halinde, günübirlik ve konaklamalı şekilde olmaktadır.

Stratejik Amaç: Tabiat Parkı doğal peyzaj özellikleri ve arazi yapısıyla günübirlik ve konaklamalı kullanımlar için oldukça cazip bir alandır.

Tabiat Parkı içindeki hareketliliğin ve ziyaretlerin belli kurallar içinde gerçekleşmesi hem ziyaretçilerin korunan alanların önemini ve alanın özelliklerini anlamaları açısından hem de doğal kaynak değerlerin korunması açısından önemlidir.

Araştırma Konuları ve İçerik:

- Bu alt plan kapsamında sürdürülebilir turizm kavramı ve turizm potansiyeli ayrıntısı ile ele alınacak, eko turizm ürünlerinin geliştirilme olanakları araştırılacaktır.
- Ziyaretçi sayıları, ziyaret saatleri, ziyaretçilerin uyması gereken esaslar, bilgilendirme ve tanıtım sistemleri, ziyaretçi güvenliği gibi konularda alternatifler ve en iyi uygulamalar belirtilecektir.
- Alanda görevli ve sorumlu personelin “görev tanımları” yapılacak ve nitelikleri tanımlanacaktır.

5.2 Eğitim, Tanıtım ve Bilinçlendirme Programı

Arka Plan: Tabiat Parkı'na gelen ziyaretçilerin Tabiat Parkı'nın kaynak değerleri ve önemi hakkında formal bir eğitim ya da bilinçlendirme programından geçmedikleri bilinmektedir. Buna karşılık, etkin bir koruma ve değerlere sahip çıkmanın ancak belirli bir eğitim ve bilinçlendirmeden sonra sağlanabildiği de açıktır. Ayrıca alanın tanıtımının yapılması önem arz etmektedir.

Stratejik Amaç: Tabiat Parkı yakın çevresinde yaşayanların, Tabiat Parkı'nı kullananların ve Tabiat Parkı hizmet sunucularının kısaca paydaşların Tabiat Parkının kaynak değerleri konusunda bilinçlendirilmeleri ve Tabiat Parkını sahiplenme düzeylerinin artırılması bu programın stratejik amacıdır. Bilinçlenme programları ve kampanyaları ile kuşkusuz, daha genel düzeyde doğal ve kültürel değerlere sahip çıkılması da hedeflenmektedir.

Program İlkeleri ve İçerik:

- Öncelikle paydaş analizi yapılacak, sonrasında farklı paydaşlar için farklı eğitim programları ve içerikleri belirlenecektir.
- Hazırlanan eğitim programlarına göre eğitimciler belirlenecek ve gerekirse eğitimcilerin eğitimi yapılacaktır.
- Alanı yörede ve ulusal ölçekte tanıtacak materyaller ile tanıtım faaliyetleri belirlenecek ve uygulanma koşulları ortaya konulacaktır.
- Eğitim Programlarının zaman tablosu ve süreleri belirlenecektir.
- Bilinçlendirme Kampanyalarının içeriği, hangi medya organlarında kullanılacağı ve zamanlaması kararlaştırılacaktır.
- Farklı paydaşlar için içeriği paydaş profiline göre hazırlanacak aşağıda sıralanan konu başlıklarında eğitimler verilecektir.
 - Doğa ve Doğa Koruma ilkeleri,
 - Flora ve Fauna – Biyoçeşitliliğin tanımı ve önemi Korunan alanlar tanımı ve Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı'nın önemi: Tabiat Parkı'nın sahip olduğu doğal değerler,
 - Açık hava etkinliklerinin ve doğa da spor yapmanın önemi ve insana kazandırdıkları vb.

6 EYLEM PLANI

Eylem planı, faaliyetlerin önceliklendirilmesi ve sorumlu ve uygulayıcı kurum/kuruluşların belirlenmesi amacıyla hazırlanmaktadır. Böylece insan ve mali kaynaklar verimli kullanılacak, her bir faaliyetin gerçekleşme oranı ve planın ne oranda uygulanabildiğinin izlenmesinde kolaylık sağlanmış olacaktır.

Eylem planları ile kısa, orta ve uzun vadede yapılacak faaliyet ve kullanımlar beş yıllık periyot ve sonrası için planlanmaktadır. Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı Gelişme Planı'nın uygulanmasına yönelik eylem planı Tablo 3.2'de verilmiştir.

Tablo 3.2 Eylem Planı

Hedef 1: Tabiat Parkı içerisinde dinlence, eğlence, konaklama amaçlı tesislerin kurulması ile ve geliştirilmesi,																								
Faaliyetler	2022				2023				2024				2025				2026				2026 sonrası	Sorumlu Kuruluş		
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4				
1.1.Giriş kontrol noktası, günübirlik kullanım ve çadırlı kamp alanlarındaki kullanımların ağaç röleveli 1/500 ve 1/200 ölçekli plankote üzerinde vaziyet planı, uygulama mimari ve peyzaj projelerin hazırlattırılması ve onaylanması																						Tarım ve Orman Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü, Diyarbakır Şube Müdürlüğü		
1.2.Giriş kontrol noktası, günübirlik kullanım ve çadırlı kamp alanlarının inşa edilmesi																						Tarım ve Orman Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü, Diyarbakır Şube Müdürlüğü		
1.3. Yürüyüş yolu ve manzara seyir noktasının projelerinin hazırlanması/hazırlattırılması ve onaylanması																						Tarım ve Orman Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü, Diyarbakır Şube Müdürlüğü		
Hedef 2: Tabiat Parkı’nın etkin yönetimi için Tabiat Parkı yöneticileri, çalışanları ve hizmet sunucularına düzenli eğitimler verilerek kapasitelerinin artırılması,																								
2.1. Eğitim, Tanıtım ve Bilinçlendirme Programının Hazırlanması																						Tarım ve Orman Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü, Diyarbakır Şube Müdürlüğü		

Hedef 3: Tabiat Parkı ekosistemini etkileyebilecek çevre kirliliğinin önlenmesi ve antropojenik baskıların en aza indirilmesi

Faaliyetler	2022				2023				2024				2025				2026				2026 sonrası	Sorumlu Kuruluş
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4		
4.1.Tabiat Parkı içerisinde yer alan tüm yapıların pissularının sızdırmaz fosseptiğe bağlanması																						Tarım ve Orman Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü, Diyarbakır Şube Müdürlüğü
4.2.Günübirlik kullanım ve çadırlı kamp alanlarındaki katı atıkların gelişigüzel bırakılmaması için, yeteri sayı ve büyüklükte uygun çöp kutuları yerleştirilmesi, alanlara uyarı levhaları ve bilgilendirme tabelaları konulması																						Tarım ve Orman Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü, Diyarbakır Şube Müdürlüğü
4.3. Günübirlik kullanım ve çadırlı kamp alanlarında sürekli ve düzenli denetim yapılması																						Tarım ve Orman Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü, Diyarbakır Şube Müdürlüğü
4.4.Tabiat Parkı içerisinde oluşan çöp ve katı atıkların toplanması, depolanması ve çöp aktarma alanına nakledilmesi																						Tarım ve Orman Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü, Diyarbakır Şube Müdürlüğü

Hedef 4: Dünyaca kabul görmüş standartlarda ve verimli hizmet sunan ziyaretçi yönetim modelinin oluşturulması ve bu yönetim modelini halkın benimsemesi için halkla ilişkilere ağırlık verilmesi

Faaliyetler	2022				2023				2024				2025				2026				2026 sonrası	Sorumlu Kuruluş
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4		
5.1. Tabiat Parkı'nda görevlendirilecek personelin iş tanımlarının hazırlanması, iş tanımlarına uygun olarak personelin kapasitesinin artırılması için eğitim programlarının düzenlenmesi																						Tarım ve Orman Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü, Diyarbakır Şube Müdürlüğü
5.2.Ziyaretçi Yönetim Programının Hazırlanması																						Tarım ve Orman Bakanlığı XV. Bölge Müdürlüğü, Diyarbakır Şube Müdürlüğü

7 İZLEME KONTROL VE DEĞERLENDİRME

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı Gelişme Planı, stratejik planlama yaklaşımı ile ele alınmıştır. Bu yaklaşım ile stratejik amaçları ve varılmak istenilen hedefleri, mevcut kurumsal yapı, kapasite ve kısıtları da gözetilerek; program ve faaliyetleri ayrıntısında ortaya koymaktadır. Bu bağlamda faaliyetlerin zamanlaması önem taşımaktadır. Öte yandan, mekânsal önlemler kadar, finansman ve mali düzenlemeler ve yasal dayanakların ışığı altında kurumsal yapıda alınması gereken önlemler de ele alınmaktadır. “Katılımcılık” bu planın belirleyici özelliğidir. Bu durum, plana gerçekçilik kazandırmaktadır. Nihayet, bu yaklaşımda; “başarının ölçülmesi, “izleme - yönlendirme” sistemine bağlı ve “geri besleme” düzenekleri kurulmakta böylece plan canlı tutulmaktadır. Alanın doğal kaynak değerleri ve ziyaretçi potansiyeli izlenerek alanın koruma ve kullanma hedeflerine ulaşıp ulaşılmadığı belirlenecektir. Bu kapsamda doğal kaynak değerleri için ayrı, faaliyetler için ayrı tablo hazırlanmıştır (Tablo 3.3).

Tablo 3.3 Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı Doğal ve Kültürel Kaynak Değerleri İle Faaliyetlerin İzleme Kontrol ve Değerlendirme Tablosu

Ne İzlenecek	İzleme Yöntemi	Nerede	Ne Zaman	Göstergesi	Sorumlusu
Doğal yapıdaki değişim	Gözlem, araştırma, inceleme, analizler	Tabiat Parkı geneli	Her yıl yaz aylarında	Bitki örtüsü, doğal yapı ve topografyada tahribat, değişim	-Tarım ve Orman Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar) XV. Bölge Müdürlüğü - Diyarbakır Şube Müdürlüğü
Orman varlığı	Arazi çalışmaları, gözlemler, hava fotoğrafları, uydu görüntüleri	Tabiat Parkı geneli	Yılda bir uygun mevsimde, 5 yılda bir hava fotoğrafları ve uydu görüntüleri	Kesilmiş veya yakılmış ağaçlar, orman içi açıklık miktarı	-Tarım ve Orman Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar) XV. Bölge Müdürlüğü - Diyarbakır Şube Müdürlüğü - Çermik Orman İşletme Şefliği
Bitki Tür Çeşitliliği	Arazi çalışmaları	Tabiat Parkı geneli	5 yılda bir	Bitki tür sayısındaki değişiklik	-Tarım ve Orman Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar) XV. Bölge Müdürlüğü - Diyarbakır Şube Müdürlüğü
Yaban Hayatının İzlenmesi	Gözlem, fotokapan ve arazi envanteri	Tabiat Parkı alanında belirlenen alanlarda	Her mevsim	Yaban hayatı varlığında ve çeşitliliğinde artış veya azalış	-Tarım ve Orman Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar) XV. Bölge Müdürlüğü
Ziyaretçi Sayısı	İstatistik veriler	Giriş kontrol noktası	Tüm yıl	Ziyaretçi sayısında yıllara göre artış veya azalış	- Tarım ve Orman Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar) XV. Bölge Müdürlüğü - Diyarbakır Şube Müdürlüğü
Ziyaretçi Memnuniyeti	Anketler	Tabiat Parkı içinde	Tüm yıl	Ziyaretçilerin alanda sunulan hizmetlerden memnun olma durumu	- Tarım ve Orman Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar) XV. Bölge Müdürlüğü - Diyarbakır Şube Müdürlüğü

GÖSTERİM

Sınırlar

▲▲▲ Tabiat Parkı Sınırı

Ulaşım

— Araç Yolu (Toprak)

— Dere

— Mevsimlik Dere

— Çağlayan Pınarı

▲ Zirve

— Şelale

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

8 ONAY

Yabanardıl Şeyhandede Tabiat Parkı Gelişme Planı Plan Raporu (174 sayfa) ve Plan Paftası (1 pafta) 28.02.2012 tarihli ve 2012/9 sayılı “Korunan Alanlarda Koruma Bölgelerinin Belirlenmesi” konulu genelge ile “Gelişme Planı Teknik İzahnamesi” kapsamında hazırlanmış ve tarafımızca uygun görülmüştür.

DÜZENLEYEN/KONTROL EDEN

..../..../2022
Murat Yıldırım
DKMP Ergani Şefi

..../..../2022
Nevzat Çiftçi
Ziraat Mühendisi

..../..../2022
Yücel Şahin
Veteriner Hekim

TETKİK EDİLDİ

..../..../2022
Yaşar SELÇUK
Bölge Müdür Yrd.

..../..../2022
Ali KIRAÇ
Milli Parklar Şube Müdürü

..../..../2022
Erdal SEVEN
Diyarbakır İl Şube Müdürü

UYGUNDUR

..../..../2022
Ahmet ÇÖRTÜK
Bölge Müdürü

KONTROL

..../..../2022
Seyit Ali KURTULMUŞ
Genel Müdür Yardımcısı V.

..../..../2022
Mustafa YILMAZ
Milli Parklar Daire Başkan V.

..../..../2022
Erol KURU
Gelişme Planları Şube Müdürü

ONAY

..../..../2022
Mustafa Tuğrul ŞAHİN
Genel Müdür. V

9 KAYNAKÇA

- Google Earth
- Karayolları Genel Müdürlüğü
- MTA Genel Müdürlüğü
- Diyarbakır İli 2020 Yılı Çevre Durum Raporu
- Çermik orman İşletme Şefliği Amenajman Planı, Orman Genel Müdürlüğü 2014
- Baran, İ. (1976). Türkiye yılanlarının taksonomik revizyonu ve coğrafik dağılışları.- TÜBİTAK Yayınları Ankara, 309, TBAG seri no 9.
- Başoğlu, M and Hellmich, W. (1970). Amphibien und Reptilien aus dem östlichen Anatolien.- Ege Üniv. Fen Fak. İlmi Rap. Ser. no. 93: 1-26.
- Bern Convention (2019). Convention of the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats, <https://www.coe.int/en/web/bern-convention>.
- Bodenheimer, F. S. (1944). Introduction into the knowledge of the Amphibia and Reptilia of Turkey.- İstanbul Üniversitesi Fen. Fak. Monografileri no.11.
- Clark, R. J & Clark, D. E. (1973). Report on collection of Amphibians and Reptiles from Turkey.- Occasional Papers Calif. Acad. Sci. San Francisco 104: 1-62
- Clark, R. J (1972). Notes on a third collection of Reptiles made in Turkey,- Brit. J. Herp. 4: 262-268.
- Çolak, E., Yiğit, N., Özkurt, Ş. and Sözen, M. (1999). A study on *Mustela nivalis* Linnaeus, 1766 (Mammalia: Carnivora) in Turkey, Turkish Journal of Zoology. 23: 119 - 122.
- Demirsoy, A., (1996). Genel ve Türkiye Zoocoğrafyası "Hayvan Coğrafyası". Meteksan A.Ş. P.K. 105 Maltepe 06572 Ankara
- Dietz, C., ve ark., Handbook of the Bats of Europe and Northwest Africa, A&C Black, Londra/ İngiltere, 2009
- IUCN (The International Union for Conservation of Nature) (2022). The IUCN Red List of Threatened Species, <https://www.iucnredlist.org/>.
- Kryštufek, B., Vohralik, V. (2001). Mammals of Turkey and Cyprus: Introduction Checklist of Insectivora. Knjizica Annales Majora, Ljubljana, 140 pp.
- Mullarney, K., Svensson, L., Zetterström, D. and Grant, P. J. (2004). Birds of Europe. Princeton University Pres, London.
- Özeti, N., Yılmaz, İ. (1994). Türkiye Amfibileri.- Ege Üniversitesi Fen Fakültesi, Kitaplar Serisi: 151, Ege Üniv. Basımevi, Bornova - İzmir.
- Özkurt, Ş., Sözen, M., Yiğit, N., and Çolak, E., (1998). Notes on distributional records and some characteristics of five Carnivore species (Mammalia: Carnivora) in Turkey, Turkish Journal of Zoology. 22: 285 - 288.
- Wermuth, H. (1967). Liste der rezenten Amphibien und Reptilien: Agamidae.- Das Tierreich, Berlin 86: 1-127.
- Werner, F. (1919). Reptilien und Amphibien aus dem Amanus-Gebirge.- Arch. Naturgesch. 85A: 130-141.
- WWF- Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı), (2008). Türkiye'deki Ramsar Alanları Değerlendirme Raporu.
- Yiğit, N., and Çolak, E., (1998). Contribution to the Geographic Distribution of Rodent Species and Ecological analyses of Their Habitats in Asiatic Turkey, Turkish Journal of Biology 22: 435 - 446.
- Yiğit, N., Çolak, E., Ketenoğlu, O., Kurt, L., Sözen, M., Hamzaoglu, E., Karataş, A., Özkurt, Ş. (2002). Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED), Kılavuz Paz. Tic. Ve san. Ltd. Şti. Ankara, ISBN 975-96176-1-7.
- Yiğit, N., Çolak, E., Kıvanç, E. ve Sözen, M. (1997). Türkiye'deki *Mesocricetus brandti* (Nehring, 1898) (Mammalia: Rodentia)'nın Biyolojisi Üzerinde Araştırmalar. Turkish J. of Zoology . 21: 343 - 348.

- Yiğit, N., Çolak, E., Sözen, M. and Karataş, A. (2006). Rodent of Türkiye, 2006. Meteksan Co. Ankara. ISBN 9944-5560-0-9.
- Ben Menahem, A., Nur, A. and Vered, M. Tectonics seismicity and structure of the Afro-Eurasian junction : The breaking of an incoherent plate. Physics of the Earth and Planetary Interiors, 12, 1-50 (197b)
- Haksal, M. A. Petrographie und geochemie des schildvulkans Karacadağ (Südostanatolien). Diplomarbeit, Hamburg, (1981)
- Perinçek, D. Arabistan kıtası kuzeyindeki tektonik evrimin, kıta üzerinde çökelen istifteki etkileri. Türkiye Beşinci Petrol Kongresi Bildirileri (Nisan, 1980)
- Şaroğlu, F. Doğu Anadolu'nun neotektonik dönemde jeolojik ve yapısal evrimi. İst. Üni. Fen Bilimleri Enstitüsü (yayınlanmamış) . Doktora tezi, 240 s. (1985)
- Şaroğlu, F. ve Güner, Y. Doğu Anadolu'nun jeomorfolojik gelişimine etki eden öğeler; Jeomorfoloji, tektonik, volkanizma ilişkileri. TJK Bülteni 24/2, 39–50, (1981)
- Şaroğlu, F; Emre Ö., Karacadağ Volkanitlerinin Genel Özellikleri ve Güneydoğu Anadolu Otoktonundaki Yeri. Türkiye 7. Petrol Kongresi, Ankara S 384–391.(1987).
- Şengör, A.M.C. Türkiye'nin neotektoniğinin esasları. TJK yayını, 40 s. (1980)
- Şengör, A.M.C. and Kidd, W.S.F. Post-collisional tectonics of the Turkishlranian plateau and a comparison with Tibet. Tec-tonophysics (1979).

EKLER

Özet Döküm Tabloları bilgi amaçlı hazırlanmıştır. Arazi aplikasyonu yapılabilmesi için alt ölçekli planların/projelerin tamamlanması gerekmektedir.

EK 1. Bölgeleme Özet Döküm Tablosu

Bölgeleme Adı	Büyükülüğü (Ha)
Hassas Koruma Bölgesi	69,3
Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi	8,6
Kontrollü Kullanım Bölgesi	8,6
TOPLAM	86,5

EK 2. Bölgesel Kararlar Özet Döküm Tablosu

Bölgesel Karar Adı	Büyükülüğü (Ha)
Kontrollü Kullanım Bölgesi-1 Günöbirlik Kullanım Alanı-1 Kır Lokantası Hizmet Birimi Manzara Seyir Noktası Giriş Kontrol Noktası-1	3,80
Kontrollü Kullanım Bölgesi-2 Günöbirlik Kullanım Alanı-2 Giriş Kontrol Noktası-2	1,97
Kontrollü Kullanım Bölgesi-3 Günöbirlik Kullanım Alanı-3	0,87
Kontrollü Kullanım Bölgesi-4 Çadırılı Kamp Alanı	1,96
TOPLAM	8,6

KONTROLLÜ KULLANIM BÖLGESİ-1 KOORDİNAT LİSTESİ		
(UTM Universal Tamsvers Merkatör 6 Derece) (ED 50) (Zone 37)		
Günöbirlik Kullanım Alanı-1, Kır Lokantası, Hizmet Birimi, Manzara Seyir Noktası, Giriş Kontrol Noktası-1		
Nokta Adı	Y	X
1	526227.73	4206343.39
2	526223.88	4206342.84
3	526223.13	4206342.73
4	526234.33	4206185.54
5	526240.77	4206185.14
6	526242.06	4206186.44
7	526243.57	4206187.48
8	526245.25	4206188.23
9	526247.03	4206188.66
10	526249.91	4206189.08
11	526250.63	4206189.16
12	526253.92	4206189.39
13	526257.20	4206189.57
14	526259.41	4206189.44
15	526260.65	4206189.08
16	526261.96	4206189.22
17	526262.95	4206189.35
18	526263.50	4206189.40
19	526264.50	4206189.48
20	526265.62	4206189.58
21	526266.53	4206189.68
22	526267.72	4206189.77
23	526270.00	4206189.69
24	526272.20	4206189.10
25	526276.12	4206187.54
26	526277.73	4206186.85
27	526277.94	4206186.89
28	526278.10	4206187.34
29	526279.18	4206189.11

30	526279.45	4206189.46
31	526280.99	4206191.07
32	526283.62	4206193.27
33	526285.12	4206194.32
34	526286.80	4206195.07
35	526288.58	4206195.50
36	526290.41	4206195.60
37	526292.85	4206195.50
38	526293.39	4206195.70
39	526296.31	4206196.59
40	526299.04	4206197.02
41	526312.11	4206197.68
42	526312.61	4206197.70
43	526317.70	4206197.70
44	526319.22	4206197.58
45	526320.71	4206197.23
46	526325.70	4206195.66
47	526326.02	4206195.78
48	526327.41	4206196.09
49	526327.82	4206196.15
50	526331.81	4206197.14
51	526332.08	4206197.24
52	526336.13	4206198.98
53	526337.80	4206199.53
54	526339.55	4206199.78
55	526347.24	4206200.18
56	526348.78	4206200.07
57	526349.63	4206200.42
58	526349.93	4206200.53
59	526350.47	4206200.74
60	526351.83	4206220.26
61	526357.33	4206228.17
62	526364.89	4206233.32
63	526374.85	4206239.16

64	526388.94	4206244.31
65	526403.37	4206248.09
66	526408.52	4206251.87
67	526416.08	4206263.21
68	526418.14	4206266.99
69	526418.48	4206279.70
70	526420.20	4206292.75
71	526422.60	4206307.18
72	526418.14	4206327.45
73	526407.15	4206335.70
74	526403.37	4206337.76
75	526394.78	4206342.91
76	526385.85	4206344.28
77	526382.75	4206341.88
78	526377.60	4206335.35
79	526370.39	4206331.57
80	526360.42	4206333.98
81	526351.49	4206361.12
82	526454.42	4206202.47
83	526452.65	4206209.21
84	526451.89	4206206.97
85	526406.13	4206186.77
86	526362.43	4206170.28
87	526347.42	4206173.19
88	526346.33	4206173.04
89	526344.13	4206172.89
90	526343.09	4206172.90
91	526342.62	4206172.94
92	526340.74	4206173.19
93	526339.14	4206173.08
94	526338.28	4206173.09
95	526337.78	4206173.14
96	526336.93	4206173.30
97	526335.23	4206173.78

98	526334.65	4206173.63
99	526334.04	4206173.57
100	526332.11	4206173.35
101	526329.88	4206173.17
102	526329.71	4206173.16
103	526327.66	4206173.06
104	526325.43	4206173.04
105	526325.25	4206173.04
106	526323.20	4206173.09
107	526322.04	4206173.14
108	526320.93	4206173.22
109	526318.75	4206173.42
110	526316.54	4206173.71
111	526315.39	4206173.88
112	526314.20	4206174.09
113	526313.30	4206174.26
114	526312.85	4206173.64
115	526312.35	4206173.05
116	526311.77	4206172.55
117	526311.27	4206172.18
118	526310.42	4206171.67
119	526309.49	4206171.34
120	526308.51	4206171.20
121	526307.51	4206171.16
122	526307.24	4206171.16
123	526305.90	4206171.17
124	526303.72	4206169.60
125	526303.14	4206169.25
126	526302.35	4206168.87
127	526302.06	4206168.76
128	526301.69	4206168.64
129	526300.19	4206168.21
130	526298.90	4206168.01
131	526298.40	4206168.00

132	526297.16	4206168.13
133	526294.96	4206168.65
134	526293.77	4206168.62
135	526293.52	4206168.12
136	526293.10	4206167.42
137	526293.00	4206167.29
138	526292.08	4206166.31
139	526291.94	4206166.19
140	526291.27	4206165.74
141	526290.27	4206165.18
142	526289.70	4206164.87
143	526288.53	4206164.21
144	526288.39	4206164.14
145	526288.12	4206163.99
146	526287.26	4206163.64
147	526287.19	4206163.62
148	526286.13	4206163.42
149	526285.66	4206163.39
150	526285.47	4206163.37
151	526284.00	4206163.32
152	526283.17	4206163.35
153	526282.67	4206163.42
154	526281.82	4206163.60
155	526279.38	4206164.36
156	526276.11	4206162.67
157	526275.05	4206162.14
158	526274.08	4206161.77
159	526273.87	4206161.72
160	526273.27	4206161.60
161	526272.98	4206161.56
162	526272.31	4206161.52
163	526268.83	4206161.51
164	526262.67	4206159.55
165	526261.70	4206159.34

166	526256.39	4206158.76
167	526256.42	4206158.03
168	526256.40	4206157.34
169	526256.39	4206157.24
170	526256.22	4206156.36
171	526256.17	4206156.20
172	526270.30	4206150.14
173	526224.38	4206134.27
174	526232.79	4206110.83
175	526427.56	4206128.65
176	526458.90	4206141.43
177	526467.14	4206171.52
178	526465.08	4206183.48

KONTROLLÜ KULLANIM BÖLGESİ-2 KOORDİNAT LİSTESİ		
(UTM Universal Tarnsvers Merkatör 6 Derece) (ED 50) (Zone 37)		
Günübirlik Kullanım Alanı-2, Giriş Kontrol Noktası-2		
Nokta Adı	Y	X
1	527399.56	4206807.69
2	527398.20	4206807.62
3	527335.34	4206804.45
4	527308.98	4206705.53
5	527345.67	4206667.60
6	527374.94	4206641.22
7	527410.39	4206616.90
8	527440.90	4206607.00
9	527460.27	4206601.23
10	527473.05	4206602.88
11	527510.57	4206620.61
12	527549.36	4206649.15
13	527553.51	4206775.49
14	527553.52	4206775.97
15	527553.68	4206780.74

16	527538.23	4206780.48
17	527530.89	4206780.35
18	527529.31	4206780.32
19	527541.11	4206727.84
20	527535.02	4206711.18
21	527524.59	4206682.29
22	527518.49	4206666.74
23	527494.90	4206634.48
24	527470.33	4206629.96
25	527454.51	4206634.35
26	527435.16	4206646.49
27	527430.75	4206650.91
28	527398.99	4206698.51
29	527405.86	4206742.92
30	527405.86	4206742.92
31	527400.63	4206807.74

KONTROLLÜ KULLANIM BÖLGESİ-3 KOORDİNAT LİSTESİ		
(UTM Universal Tarnsvers Merkatör 6 Derece) (ED 50) (Zone 37)		
Günübirlük Kullanım Alanı-3		
Nokta Adı	Y	X
1	526894.29	4206805.81
2	526893.43	4206806.12
3	526886.42	4206768.61
4	526875.29	4206749.64
5	526868.69	4206729.44
6	526868.28	4206704.29
7	526883.12	4206677.09
8	526907.85	4206649.88
9	526940.83	4206628.44
10	526956.98	4206617.73
11	526953.43	4206642.98
12	526941.12	4206674.76
13	526937.97	4206693.66

14	526938.83	4206725.15
15	526930.53	4206743.47
16	526925.37	4206766.66
17	526918.79	4206797.01

KONTROLLÜ KULLANIM BÖLGESİ-4 KOORDİNAT LİSTESİ		
(UTM Universal Tamsvers Merkatör 6 Derece) (ED 50) (Zone 37)		
Çadırli Kamp Alanı		
Nokta Adı	Y	X
1	526595.42	4206845.03
2	526594.95	4206845.28
3	526594.29	4206844.94
4	526601.46	4206845.54
5	526686.61	4206795.29
6	526717.53	4206785.55
7	526739.86	4206776.11
8	526763.05	4206762.94
9	526785.67	4206748.62
10	526834.89	4206696.46
11	526834.89	4206710.48
12	526840.24	4206727.79
13	526852.20	4206755.83
14	526856.73	4206782.21
15	526858.80	4206805.30
16	526856.73	4206820.55
17	526850.55	4206832.51
18	526837.77	4206844.05
19	526817.98	4206854.35
20	526787.48	4206863.42
21	526745.84	4206862.19
22	526637.42	4206846.93

YABANARDIL-ŞEYHANDERE TABİAT PARKININ MEZOPOTAMYA TURİZM DESTİNASYONUNA KAZANDIRILMASI İÇİN FİZİBİLİTE ÇALIŞMASI

“Bu çalışmanın içeriğinden sadece T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar 15. Bölge Müdürlüğü, Diyarbakır Şube Müdürlüğü sorumludur ve bu içeriğin herhangi bir şekilde T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının veya Karacadağ Kalkınma Ajansının görüş ya da tutumunu yansıttığı mütalaa edilemez.”

Şanlıurfa Yolu 2. Km Peyas Mah. Kayapınar, DİYARBAKIR
0 412 251 23 05 / Fax: 0 412 251 23 10
diyarbakir.dkmp@tarimorman.gov.tr